หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

สภาพความเป็นจริงและการวิเคราะห์ปัญหา

สภาพความเป็นจริงในระดับนโยบาย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 – 2524 ได้ระบุหน้าที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต ดังนี้[1]

1. กำหนดให้ภูเก็ตเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมี พังงา กระบี่ อยู่ในเขตอิทธิพล กำหนดให้มีการวางแผนพัฒนาเนื่องจากมีความสำคัญ และมีความเร่งด่วนสูง เพื่อใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ดึงดูดเงินตราต่างประเทศ โดยให้แผนพัฒนาดังกล่าวครอบคลุมถึงการจัดทำรายละเอียดของแผนงานการใช้ที่ดิน การรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การควบคุมแผนการก่อสร้างอาคาร การวางผังเมือง และการลงทุนของเอกชนโดยรัฐบาลจะอำนวยความสะดวกในเรื่องปัจจัยพื้นฐาน และในการปฏิบัติงานก็ได้ร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ประชากรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งในด้านการลงทุนเพื่อจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น เพื่อความสำเร็จสูงสุดในการพัฒนาการท่องเที่ยว

2. กำหนดให้ภูเก็ตเป็นเมืองหลักของภาคใต้ชายฝั่งทะเลตะวันตก เพื่อเป็นหลักในการประสานงาน เร่งกระจายการผลิตและเพิ่มผลผลิตในพื้นที่ให้มีผลต่อการเพิ่มรายได้ และสามารถมีฐานเศรษฐกิจของตนเอง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้และให้บริการภายในเขตอิทธิพล และลดความแออัดของกรุงเทพมหานคร โดยกันการอพยพเข้ากรุงเทพมหานครด้วย การพัฒนาเมืองหลักดังกล่าว มีแนวนโยบายและมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินของเมือง โดยจะเร่งรัดจัดทำแผนพัฒนาการใช้ที่ดินผังเมืองรวมผังเมืองเฉพาะโดยเร่งด่วน

---

[1] สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 – 2524. (กรุงเทพมหานคร : เรืองแสงการพิมพ์, 2520). หน้า 2, 3, 7, 28, 48, 49, 61, 67,68, 90 และ 250.

นโยบายระดับชาติซึ่งหน่วยงานทุกหน่วยจะต้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัตินั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กับรัฐบาลอังกฤษ โดยกระทรวงการพัฒนาดินแดนโพ้นทะเล (Ministry of Overseas Development) ได้จัดทำการศึกษาค้นคว้า และวางแผนพัฒนาภาคใต้ เมื่อปี 2517 ดังปรากฏในรายงานเรื่อง South Thailand : Regional Planning Study ซึ่งมี 2 ชุด ชุดแรกมี 3 เล่ม คือ

1. Resources and Strategies
2. Physical Planning
3. Implementation

ชุดหลังมี 11 เล่ม คือ

1. Land Capability
2. Coconuts
3. Fruit and Horticulture and Oil Palm
4. Rice and Irrigation
5. Foresty
6. Livestock
7. Fisheries
8. Rubber
9. Tourism and Transport
10. Industry
11. Mining

โดยมีบริษัทผู้เชี่ยวชาญของอังกฤษ คือ Hunting Technical Services Limit เป็นบริษัทรับผิดชอบการทำการศึกษาครั้งนี้

หลักฐานต่อไปนี้ แสดงว่าการวิจัยดังกล่าวเอื้ออำนวยในการกำหนดนโยบายระดับชาติได้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น กล่าวคือ จากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ และนำมาวิเคราะห์ในระดับภาคของภาคใต้ เพื่อหาลำดับชั้น (Hierarchy) ของศูนย์กลางชุมชนต่าง ๆ (Centres)[1] โดยยึดหลักการของ Central Place Functions ซึ่งมีดังนี้

---

[1] Hunting Technical Services Limited. South Thailand : Regional Planning Study, Physical Planning Vol. 2. (London;1974). P. 19-34.

1) หน้าที่ของ Central Place เพื่อการเตรียมสินค้าและบริการให้แก่ประชากรในพื้นที่ศูนย์กลางนั้นเอง กับทั้งประชากรที่อยู่บริเวณพื้นที่โดยรอบ ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของศูนย์กลางนั้น

2) หน้าที่ เพื่อการเตรียมสินค้าและบริการ เพื่อการจำหน่ายเป็นสินค้าออกจากแหล่งผลิตมูลฐาน ทั้งตัวศูนย์กลางและพื้นที่ภายใต้อิทธิพล

ภูเก็ตได้รับการจำแนกอยู่ในกลุ่มศูนย์กลางชุมชนระดับ 1 ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนระดับสูงสุดรองจากหาดใหญ่ ในปี พ.ศ. 2514 พื้นที่ภายใต้อิทธิพลของศูนย์กลางนี้ มีจำนวนประชากรประมาณ 385,000 คน ซึ่งจะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 500,000 คนในปี พ.ศ. 2534 เนื่องจากความเป็นศูนย์กลางชุมชนที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก คือ การให้บริการโดยเฉพาะด้านการค้า และการท่องเที่ยว[1]

ผู้เชี่ยวชาญ Hunting ได้ให้ข้อเสนอแนะโดยสรุปไว้ในยุทธวิธีการพัฒนา ดังนี้[2]

การขยายตัวของเมืองโดยดูสภาพปัจจุบัน และอดีต สรุปได้ว่า มีแนวโน้มจะขยายไปในแนวทิศตะวันออก และบริเวณที่ว่างเชิงเขาทางทิศเหนือ แต่มีเหตุผลจากสภาพความเป็นจริงทางด้านเศรษฐกิจที่สนับสนุนให้ขยายตัวไปทางทิศตะวันออกมากกว่า กล่าวคือ ปัจจุบันมีการลงทุนพัฒนาโครงการต่าง ๆ โดยกลุ่มเอกชนอยู่แล้ว ซึ่งการขยายตัวของเมืองนี้จะต้องหาวิธีป้องกันน้ำท่วมเนื่องจากการระบายน้ำฝนของเมืองด้วย

แผนพัฒนาของเมือง ควรที่จะใช้ประโยชน์จากสภาพเดิม ต่อไปนี้

1. บริเวณเหมืองแร่ที่หมดสภาพแล้ว ควรมีการเตรียมการขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นส่วนพื้นที่การขยายตัวของเมืองด้วย
2. ถนนสายหลักต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยในการพัฒนาเป็นตัวจ่ายการจราจรหลัก (Primary Distributor)
3. สิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายในใจกลางเมืองเก่า ควรได้รับการวางแผน รองรับการขยายตัวของศูนย์กลางชุมชนปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการค้าและบริการรวมทั้งด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วย

---

[1] Ibid. P. 141-142.

[2] Ibid. P. 145-146.

4. ควรมีความยืดหยุ่นเพียงพอในการใช้พื้นที่ใจกลางเมืองบางส่วนเพื่อเป็นที่ว่าง สำหรับบางประโยชน์ใช้สอยของใจกลางเมืองที่จะมีเพิ่มขึ้นในอนาคต และเพื่อความจำเป็นด้านการจราจรด้วย
5. สมควรมีการดำเนินการสร้างท่าเรือน้ำลึกที่อ่าวขาม โดยเชื่อมโยงกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันของท่าเรือ บริษัท ไทยซาโก้
6. เนินเขาสูงทางทิศเหนือ เป็นสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่งดงาม มีคุณค่าเพื่อการพัฒนาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับตัวเมืองเบื้องล่าง

จากการสรุปการศึกษาเป็นข้อเสนอแนะดังกล่าว ได้ปรากฏเป็นแผนเพื่อการปฏิบัติการในรูปของนโยบาย และโครงการ ดังนี้[1]

1) ตัวเมืองภูเก็ต มีส่วนที่น่าสนใจควรได้รับการพิจารณาให้เป็นบริเวณประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของเมือง ทั้งเพื่อประโยชน์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดีของเมือง เรื่องนี้ต้องได้รับการพิจารณาเป็นการเร่งด่วนที่จะหาวิธีอนุรักษ์ลักษณะพิเศษนั้น เช่นด้วยการจัดทำผังเฉพาะ ส่วนย่านการค้าใจกลางเมืองในช่วงระยะเวลาแรกสุดของการดำเนินการพัฒนาเมือง

2) ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อิทธิพลภายนอกที่จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของภูเก็ตที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผังแม่บทสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว พื้นที่เกาะภูเก็ต และอาณาบริเวณที่เกี่ยวเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายหาดที่กำลังมีการลงทุนรองรับการท่องเที่ยว อย่างเร่งรุด ดังนั้น กฎหมายผังเมืองและผังชนบท จำเป็นต้องมีขึ้นอย่างเร่งด่วน

3) อุตสาหกรรมการผลิต ไม่สนับสนุนให้อุตสาหกรรมการผลิตใดขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมหลัก หากเสนอแนะให้กิจกรรมการผลิตทั้งหลายที่จะขยายตัวนั้นควรจะเป็นไปในทางสนับสนุน และดึงเงินตราจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวภูเก็ต

---

[1] Hunting Technical Services Limited. South Thailand : Regional Planning Study, Implementation, Volume 3. (London;1974). P. 19, 20.

4) อุตสาหกรรมขุดหาน้ำมันและแร่ในทะเล ยังไม่ได้มีการสำรวจว่าจะมีปริมาณน้ำมันเพียงใดในฝั่งทะเลตะวันตก หากในระยะยาวสิ่งนี้จะมีความสำคัญ เมื่อแร่ในพื้นดินหมดไป

5) การพัฒนาท่าเรือ เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมและส่งผลกระทบในการพัฒนาเมือง แทนที่จะสร้างท่าเรือใหญ่ ซึ่งยังไม่มีความเร่งด่วนนัก ก็รวมท่าเรือหาปลาเข้าด้วยกัน โดยให้ท่าเรือของบริษัท ไทยชาโก้ะ เป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งควรจะมีการศึกษาปัญหาเรื่องการเข้าถึงท่าเรือดังกล่าวตลอดจนเรื่องช่วงเวลาของการพัฒนาในอนาคต ทั้งหมดจะช่วยให้การพัฒนาท่าเรือเป็นไปอย่างใช้ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

6) การปรับปรุงสนามบิน การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 นี้ เพื่อสืบหาความจำเป็นและความต้องการในการขยายสนามบิน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะทางวิ่งควรจะรองรับเครื่องบินเจ็ทได้ เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

7) น้ำใช้ สภาพความเป็นเมือง และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เป็นไปในช่วงเวลาอันรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาเรื่องปริมาณน้ำใช้มีไม่เพียงพอ กับความต้องการ จึงควรที่จะมีการศึกษาสำรวจ หาแหล่งน้ำอย่างยิ่ง

8) การระบายน้ำ และการป้องกันน้ำท่วม ยังเป็นปัญหาน้อยกว่าที่หาดใหญ่ ควรจะมีการเตรียมการแก้ไข โดยเฉพาะการนำระบบกำจัดของเสียมาใช้ทั้งในตัวเมือง และหาดป่าตอง

9) การนำที่ดินมาใช้ประโยชน์ ควรมีแผนที่จะได้มาซึ่งที่ดินที่ต้องการใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะที่ดินทางทิศตะวันออกของเมือง เพื่อเตรียมรองรับการขยายตัวของใจกลางเมือง

10) เรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ควรมีในการศึกษาและการวางผังเมือง ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับผังแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยว

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ปัจจุบันคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) ก็มีความเห็นตรงกันกับผู้เชี่ยวชาญ Hunting จึงได้ทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ฉบับแรกขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตต่อไปในอนาคต[1] ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสำรวจหาข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพทั่วไปของ

---

[1] องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. <u>แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต</u>. (กรุงเทพมหานคร : 2519) หน้า คำนำ.

จังหวัดภูเก็ต และบริเวณใกล้เคียงในเรื่องของสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยว และบริการพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว การใช้ที่ดิน การวิเคราะห์แนวโน้มของตลาดการท่องเที่ยว และประเมินค่าที่จะได้รับในทางเศรษฐกิจ เมื่อมีการสนับสนุนโดยรัฐในการให้ปัจจัยพื้นฐาน จากการศึกษาดังกล่าว อ.ส.ท. ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้[1]

จากการสำรวจครั้งนี้ได้มีความเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต สามารถดำเนินไปได้ตามแผนที่ได้วางไว้ จึงมีความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการโดยรีบด่วนในเรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ประกาศเป็นนโยบายของรัฐบาลโดยแน่ชัดที่จะพัฒนาจังหวัดภูเก็ตให้เป็นศูนย์การท่องเที่ยวนานาชาติแห่งใหม่ของไทย

2. ออกกฎหมายควบคุม การสงวนที่ดินตามที่ได้เสนอแนะไว้ในแผนเพื่อประโยชน์ทางการพัฒนาการท่องเที่ยว อาทิ การสงวนที่ดินของรัฐ มิให้เอกชนบุกรุกเข้าไปครอบครอง ตลอดจน ออกกฎหมายผังเมืองภูเก็ต และออกกฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคารในพื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อการท่องเที่ยวโดยเร่งด่วนฯ

จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ Hunting และจากข้อเสนอแนะของ อ.ส.ท. จึงได้มีการประกาศบทบาทของภูเก็ตอย่างชัดแจ้งไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 ดังได้กล่าวไว้ช่วงต้นของบทนี้ และได้มีการดำเนินการต่อโดย อ.ส.ท. ด้วยการมีการประกวดแบบ หาบริษัทรับผิดชอบในการทำผังแม่บท และการศึกษาความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐศาสตร์ ซึ่งบริษัท Pacific Consultants International จากโตเกียว กับ บริษัท Design103 ของกรุงเทพ ได้รับเลือกให้เป็นผู้จัดทำ ซึ่งกำลังเรียบเรียงรูปเล่มฉบับจริงอยู่ในขณะนี้ โดยมีสาระตามที่ได้รับการยินยอมจากการเสนอไว้ในฉบับร่าง ดังนี้[2]

---

[1] <u>เรื่องเดียวกัน</u>. หน้า 124.

[2] Pacific Consultants International, Tokyo, Design 103, Bangkok. <u>Masterplan & Feasibility Study : Tourism Development of Phuket, Interim Report</u>. (Tokyo;1978).

ได้ทำการวิเคราะห์ตลาดการท่องเที่ยวของโลก ย่านมหาสมุทรแปซิฟิก เอเชีย ประเทศไทย และของภูเก็ต จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการทำแผนแม่บท การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยกล่าวถึงความเป็นมาของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภูเก็ต นโยบายการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าทรัพยากรที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาด้านนี้ แนวความคิดที่จะส่งเสริมทรัพยากรที่มี ซึ่งสรุปเป็นแผนพัฒนาทั่วไปในรูปของแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่ที่จะพัฒนาโดยสังเขป ข้อกำหนดการจัดย่าน ข้อควรพิจารณาด้านสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม ข้อเสนอแนะเพื่อการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผน ตลอดจน การประมาณราคาขั้นต้น ในรายงานเล่มนี้ได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อมิให้การพัฒนาการท่องเที่ยวตามข้อเสนอแนะในแผนแม่บทไปทำลายสภาพแวดล้อมที่ดีที่มีอยู่ ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และความสัมพันธ์ต่อกัน โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพของน้ำ และเกณฑ์เพื่อการควบคุมสภาพแวดล้อมให้คงสภาพดี

มีแผนผังโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน และประเมินผลด้านเศรษฐกิจและการจัดการด้านการเงิน ตลอดจนกล่าวถึงหน่วยงานรับผิดชอบ กฎหมาย ตลอดจนการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับขอบข่ายและรายละเอียดของงานในอันที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษา วิเคราะห์ พร้อมข้อเสนอแนะเหล่านั้น จะเป็นนโยบายกรอบครอบคลุมให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน ปฏิบัติตามเพื่อประสิทธิผลในด้านการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสอดคล้องกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

สภาพความเป็นจริงในระดับนโยบายที่ควรกล่าวถึงอีกคือ ด้านการผังเมือง[1] โดยสำนักผังเมืองได้จัดวางผังเมืองภูเก็ต ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต โดยกำหนดขอบเขตของชุมชน และจัดแบ่งประเภทการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

- บริเวณพาณิชยกรรม และพักอาศัยหนาแน่น
- บริเวณที่พักอาศัย
- บริเวณสถาบันราชการ

---

[1] กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง. <u>ข่าวสารสำนักผังเมือง ฉบับที่ 34</u>. (กรุงเทพมหานคร : ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2521). หน้า 77.

- บริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ
- บริเวณอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล สำนักผังเมืองได้พิจารณาถึงความต้องการพื้นที่เพื่อสนองตอบการใช้ประโยชน์ตามประเภทข้างต้น โดยมุ่งจัดวางแนวคมนาคม ทั้งภายในชุมชนและกับภายนอกชุมชน เชื่อมโยงถนนสายต่าง ๆ ให้ถึงกันได้อย่างสะดวก รวมทั้งเชื่อมถนนวงแหวนให้สมบูรณ์ทั้งวงนอกวงใน นอกจากนี้ ยังได้พิจารณาถึงการจัดเตรียมบริการสาธารณะด้านอื่น ๆ เพื่อให้พอเพียงกับการขยายตัวของชุมชนอีกด้วย

อนึ่ง ภายในเขตเทศบาลปัจจุบัน ยังปรากฏที่ดินว่างเปล่าที่มิได้ใช้ประโยชน์อีกมาก โดยเฉพาะที่ดินด้านหลังห้องแถว บรรดาเจ้าของที่ดินและนายทุนไม่ยอมลงทุนพัฒนา เพราะขาดแคลนบริการสาธารณะต่าง ๆ เทศบาลเมืองภูเก็ตน่าจะได้ปรับปรุงแก้ไขจัดเพิ่มบริการต่าง ๆ เพื่อเปิดพื้นที่ให้ราษฎรใช้ประโยชน์ได้ทั่วถึง

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์โดยตรง สำนักผังเมืองมีความเห็นว่า[1] ชุมชนเมืองภูเก็ตมีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาหาความรู้อยู่มาก จะสังเกตได้จากขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับสภาพอาคารบ้านเรือนที่มีลักษณะสวยงาม มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ปรากฏอยู่ไม่น้อย สมควรแก่การอนุรักษ์อย่างยิ่ง เรื่องนี้สำนักผังเมืองได้ขอให้กรมศิลปากรทำการสำรวจเพื่อขึ้นทะเบียนแล้ว หากรัฐบาลจะสนับสนุนจัดงบประมาณช่วยเหลือในด้านการทนุบำรุง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดภูเก็ตเอง และต่อประเทศชาติอย่างมาก

โดยสรุป ขณะนี้สำนักผังเมืองได้จัดทำผังเมืองรวมภูเก็ต และข้อกำหนดการใช้ที่ดินแต่ละประเภทของผังเมืองรวมภูเก็ต โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผังเมืองเรียบร้อยแล้ว เพียงแต่รอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเพื่อประกาศเป็นกฎกระทรวงบังคับใช้ต่อไป (ดังรายละเอียดในบทที่ 5)

---

[1] <u>เรื่องเดียวกัน</u>. หน้าเดียวกัน

สภาพความเป็นจริงในระดับนโยบาย หรือโครงการรัฐที่สืบทราบมาได้ ดังจะกล่าวต่อไปเป็นโครงการที่มิได้เป็นแผนครอบคลุม (Integrated Planning) หากจะแบ่งเฉพาะเป็นเรื่อง (Sectorial Planning) คือ

<u>ด้านที่อยู่อาศัย</u> การเคหะแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดบริการด้านนี้ให้แก่ภูเก็ตตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2521 – 2525 โดยดูความต้องการที่อยู่อาศัย[1] ว่า ความขาดแคลนที่อยู่อาศัยในบริเวณเทศบาลเมืองภูเก็ต จะเป็นปัญหาเฉพาะผู้มีรายได้น้อย และข้าราชการที่จำเป็นต้องเช่าบ้านอยู่ รวมทั้งผู้ที่บุกรุกที่ดินทั้งของรัฐ และเอกชน เข้าไปตั้งถิ่นฐานเป็นแหล่งเสื่อมโทรมในปัจจุบัน

การเคหะแห่งชาติ ได้ประมาณความต้องการที่อยู่อาศัยใหม่[2] โดยเน้นในส่วนที่เกี่ยวกับผู้มีรายได้น้อยเป็นหลักตามวัตถุประสงค์ของการเคหะแห่งชาติ และเนื่องจากตลาดที่อยู่อาศัยในภูเก็ตได้จัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้ปานกลาง และรายได้สูงอย่างเพียงพอแล้ว ซึ่งสรุปความต้องการที่อยู่อาศัยในภูเก็ต ดังนี้

1. ไม่มีความต้องการที่อยู่อาศัยประเภทความขาดแคลนจากประชากรเพิ่ม
2. มีความต้องการที่อยู่อาศัยประเภทผู้อยู่อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรม 400 หน่วย
3. มีความต้องการที่อยู่อาศัยประเภทผู้เช่าที่อยู่อาศัย 1,168 หน่วย

รวมจำนวนความต้องการที่อยู่อาศัยในเขตเมืองภูเก็ต ทั้งสิ้นสูงสุด 1,568 หน่วย

จากนั้น การเคหะแห่งชาติได้กำหนดนโยบายที่อยู่อาศัยของภูเก็ตไว้ 3 หลักการใหญ่ ๆ คือ[3]

1) นโยบายเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัย มี 3 ประเภท

1.1 การจัดสร้างที่อยู่อาศัยของข้าราชการ

1.2 การจัดสร้างที่อยู่อาศัยประเภทเช่าซื้อ

1.3 การจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้เช่า

---

[1] การเคหะแห่งชาติ, กองนโยบายและวางแผนที่อยู่อาศัย. <u>การศึกษาวิเคราะห์เพื่อการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยในจังหวัดภูเก็ต</u>. หน้า 13

[2] <u>เรื่องเดียวกัน</u>. หน้า 38, 39

[3] <u>เรื่องเดียวกัน</u>. หน้า 46, 47, 48.

2) นโยบายเกี่ยวกับแหล่งเสื่อมโทรม โดยร่วมมือกับเทศบาลเมืองภูเก็ต กำหนดว่า ผู้อยู่อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรม หรือบุกรุกที่ของรัฐที่มีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน จะมีสิทธิในการเข้าอยู่อาศัยของงานเคหะแห่งชาติประเภทเช่าซื้อ

3) นโยบายการร่วมมือกับทางจังหวัดภูเก็ต โดยทางจังหวัดจะร่วมพิจารณาในการจัดหาที่ดินที่เหมาะสมเพื่อการจัดสร้างที่อยู่อาศัย หากที่ดินของเอกชนไม่เหมาะสม หรือมีราคาแพงเกินไป ทางจังหวัดหรือเทศบาลเมืองภูเก็ตจะให้เช่าที่ดินของจังหวัด หรือเทศบาลในระยะยาว ซึ่งผู้เช่าซื้อจะมีกรรมสิทธิ์เฉพาะตัวอาคารเท่านั้น

นโยบายที่อยู่อาศัยของภูเก็ต กำลังได้รับการปฏิบัติการโดยมีเป้าหมายการก่อสร้าง 5 ปี[1] เริ่มจากปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2526 ซึ่งเป้าหมาย 2 ปีแรก จะมุ่งไปในการแก้ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมและการบุกรุกที่ของรัฐ

ด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการสาธารณูปโภค เช่น การไฟฟ้า โทรศัพท์ เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานประจำ ยังไม่มีโครงการหรือนโยบายเพิ่มเติม ส่วนการประปา การท่าเรือ การระบายน้ำ เป็นต้น การปฏิบัติเป็นไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ Hunting

---

[1] <u>เรื่องเดียวกัน</u>. หน้า 50.

สภาพความเป็นจริงในระดับสถิติวิเคราะห์

1. สภาพแวดล้อมกายภาพ

1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต[1] จังหวัดภูเก็ตเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และมีเกาะบริวารอีกประมาณ 30 เกาะ อยู่ในละติจูด 7 องศา 30 ลิบดาเหนือ และ ลองติจูด 98 องศา 15 ลิบดาตะวันออก อันเป็นเขตร้อนชื้น เกาะภูเก็ตมีพื้นที่ 550 ตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่ทางการปกครองของจังหวัดมีประมาณ 800 ตารางกิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมน่านน้ำในทะเล และเกาะบริวาร และเป็นเฉพาะพื้นดิน 570 ตารางกิโลเมตร

1.2 สภาพทางภูมิศาสตร์ พื้นที่กว่าครึ่งของเกาะภูเก็ตเป็นภูเขาอันเป็นส่วนต่อเนื่องมาจากภูเขาตะนาวศรี ซึ่งกั้นพรมแดนไทยกับพม่า ยอดเขาที่สูงที่สุดคือ เขาไม้เท้าสิบสอง ที่ตำบลป่าตอง สูง 529 เมตร[2] เนื่องจากด้านตะวันตกของเกาะมีภูเขาเรียงรายจึงมีที่ราบแคบ ส่วนทางทิศเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูง ส่วนด้านตะวันออกและทิศใต้เป็นที่ราบลุ่มอุดมด้วยป่าชายเลน

1.3 ภูมิอากาศ ที่ตั้งของเกาะอยู่ในเขตร้อนชื้น ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม ประกอบกับเป็นเกาะริมทวีป ทำให้มีอากาศแบบชุ่มชื้นตลอดปี มีฤดูฝนที่ยาวนาน และฤดูร้อนที่สั้น เพียงช่วงเดือนธันวาคม ถึง เมษายน

1.4 ดินพื้นผิว เกิดจากการสลายตัวของหิน มีกรวดและศิลาแลงรวมอยู่ด้วย ปกคลุมอยู่ทั่วไปของเกาะ มีคุณสมบัติระบายน้ำได้ดี ไม่เก็บรักษาน้ำและความชุ่มชื้น ขาดความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ จึงไม่เหมาะกับการเกษตรยกเว้นยางพารา ฝั่งตะวันออกเป็นดินโคลน มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง และน้ำทะเลท่วมถึงเหมาะกับต้นโกงกางและไม้ริมทะเลอื่น ๆ ส่วนฝั่งตะวันตกมีที่ราบเป็นดินทรายแคบ ๆ เพราะส่วนใหญ่เป็นภูเขา เป็นดิน มีความอุดมต่ำ เหมาะกับการทำสวนมะพร้าว

---

[1] สำนักผังเมือง. กองวิจัย. รายงานวิจัยเมืองภูเก็ต. (กรุงเทพมหานคร, 2521). หน้า 11.

[2] เรื่องเดียวกัน. หน้า 12.

1.5 <u>ทรัพยากรธรรมชาติ</u>

ป่าไม้ ส่วนมากเป็นป่าโกงกางและป่าไม้เมืองร้อน ผลผลิตที่ได้จากป่าไม้ประมาณ 4,539.14 ลูกบาศก์เมตรต่อปี คิดเป็นค่าภาคหลวง 13,617.42 บาทต่อปี[1] เมื่อปี พ.ศ. 2518

แร่ธาตุ มีบริเวณที่ได้รับสัมปทานเหมืองแร่ดีบุก และวุลแฟรมบนบก ประมาณ 81,612 ไร่ (312 แปลง) กำลังพิจารณาให้สัมปทานอีก 48,244 ไร่ (235 แปลง) แร่ในทะเล มีเรือขุด 5 ลำ เป็นของคนไทย 2 ลำ[2]

ประมง จับปลาได้ประมาณปีละ 28,653 ตัน คิดเป็นมูลค่า 286,630,000 บาทต่อปี[3] ในเขตพื้นที่ทะเลประมาณ 222 ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีฟาร์มหอยมุกด้วย

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ และคาดว่าจะนำเงินมหาศาลเข้าภูเก็ต คือ สภาพความงามตามธรรมชาติ เมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่

1.6 <u>การใช้ที่ดิน</u>[4] การใช้ที่ดินหลักของเกาะเป็นไปในด้านการเกษตรกรรม รวม 275 ตารางกิโลเมตร (48.25 %) โดยเฉพาะยางพารา ใช้พื้นที่ดินประมาณ 140.74 ตารางกิโลเมตร (24.69 %) สวนมะพร้าว 46.55 ตารางกิโลเมตร ปลูกข้าว 20.76 ตารางกิโลเมตร อีก 66.95 ตารางกิโลเมตร เป็นสวนผลไม้และปาล์มน้ำมัน การใช้ที่ดินปริมาณรองลงมาคือ ป่าไม้ มีพื้นที่ 129 ตารางกิโลเมตร (19.28 %) อันประกอบด้วยป่าชายเลนทางฝั่งตะวันออกและทิศใต้ กับป่าไม้เมืองร้อนในแถบภูเขาฝั่งตะวันตก ส่วนที่ดินที่เป็นเหมืองแร่จะกระจายไปทั่วเกาะ รวมพื้นที่ 75.18 ตารางกิโลเมตร (13.19 %) ที่อยู่อาศัยเขตเมืองซึ่งหมายถึง เทศบาล มีพื้นที่ 22 ตารางกิโลเมตร (2.1 %) ได้แก่ เทศบาลเมืองภูเก็ต

---

[1] <u>เรื่องเดียวกัน</u>. หน้า 14.

[2] <u>เรื่องเดียวกัน</u>. หน้า 11.

[3] <u>เรื่องเดียวกัน</u>. หน้า 14.

[4] Pacific Consultants International, Tokyo and Design 103 Limited, Bangkok. <u>Master Plan & Feasibility Study, Tourism Development of Phuket, Interim Report. (Report to Tourist Organization of Thailand.)</u> (April, 1978) P. 1 - 3.

ประเภทการใช้ที่ดินของจังหวัดภูเก็ต	พื้นที่ (ตร.กม.)	% ของพื้นที่	อันดับ
รวม	570.00	100.00	
เกษตรกรรม	275.00	48.25	1
- ยางพารา	(140.74)	(24.69)	
- มะพร้าว	(46.55)	(8.17)	
- ข้าว	(20.76)	(3.64)	
- ผลไม้และปาล์มน้ำมัน	(66.95)	(11.74)	
ป่าไม้	109.93	19.28	2
เหมืองแร่	75.18	13.19	3
ที่ว่างเปล่า	60.00	10.52	4
ที่สาธารณะ	30.00	5.26	5
ที่อยู่อาศัยเขตเมือง	12.00	2.10	6
อื่น ๆ	7.89	1.38	7

1.7 <u>โครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน</u>

1.7.1 <u>การคมนาคม</u>[1] มีถนนสภาพดีเชื่อมระหว่างจังหวัดในภาคใต้ และกับกรุงเทพมหานคร เนื่องจากภูเก็ตแยกตัวจากโครงข่ายหลักของภาค เพราะสภาพที่ตั้งที่เป็นเกาะ จึงไม่มีทางรถไฟเชื่อมต่อ มีสนามบินอยู่ห่างไปทางทิศเหนือของตัวเมืองประมาณ 25 กิโลเมตร ซึ่งทางวิ่งและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อยู่ในระดับที่จะให้บริการเฉพาะความคับคั่งที่เป็นอยู่ยังไม่พร้อมที่จะรับเครื่องบินเจ็ทได้ เมื่อมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ในแง่การคมนาคมทางทะเล ภูเก็ตเป็นสถานที่หนึ่งที่ได้รับการเสนอให้สร้างท่าเรือน้ำลึกเพื่อเป็นเมืองท่าหลักฝั่งทะเลตะวันตก (เมื่อสงขลาเป็นเมืองท่าหลักฝั่งตะวันออก) การสร้างท่าเรือนี้จะมีการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเชื่อมต่อกับท่าเรือของบริษัทไทยซาโก้ ที่จะหมดสัญญาเพื่อความประหยัด

---

[1] สรุปจาก Hunting Technical Services Limited. <u>South Thailand : Regional Planning Study</u>, Vol. 2. Physical Planning. (London, 1973).

ส่วนการคมนาคมติดต่อภายในตัวเทศบาลเมืองภูเก็ต ปัจจุบันมีระบบถนนที่ดี และอยู่ในสภาพดี ปริมาณการจราจรสูงมากพอสมควรในย่านการค้าใจกลางเมือง ประกอบกับมีการจอดรถ 2 ข้างถนน จึงทำให้เกิดปัญหาจราจรติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วน คาดว่าจะมีการจราจรติดขัดมากในเวลาข้างหน้า เนื่องจากความเป็นย่านการค้าที่มีแนวโน้มการเติบโตสูง กับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ปัญหาการจราจรอีกอย่างก็คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนเดินเท้าที่มาซื้อของ กับรถที่มาส่งของในย่านการค้าใจกลางเมืองนี้

1.7.2 <u>แหล่งน้ำใช้</u>[1] การสอบถามทั้งชาวเมืองและชาวชนบทประสบปัญหากับความขาดแคลนน้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตรมาก แม้จะมีฝนตกชุก แต่สภาพดินก็ไม่เก็บรักษาน้ำ จึงทำให้น้ำฝนในปริมาณที่มากแห้งลงอย่างรวดเร็ว น้ำบนผิวดินจึงมีน้อย ส่วนใหญ่จะใช้น้ำใต้ดินซึ่งมีปริมาณจำกัด ประกอบกับพื้นดินเป็นดินแข็ง การขุดเจาะทำลำบาก อย่างไรก็ดี ได้มีการสำรวจและวางโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำที่บางวาด ซึ่งมีพื้นที่รับน้ำฝน 54.7 ตารางกิโลเมตร ที่กระทู้ มีพื้นที่รับน้ำฝน 12.5 ตารางกิโลเมตร ที่อ่างเชิงทะเล มีพื้นที่รับน้ำฝน 3.3 ตารางกิโลเมตร ที่อ่าวมานิก มีพื้นที่รับน้ำฝน 12 ตารางกิโลเมตร และที่อ่าวบ้านผักฉีด อีก 4.2 ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ มีอ่าวเก็บน้ำตามธรรมชาติจากขุมเหมืองที่หมดสภาพแต่มักจะเป็นน้ำกร่อย

1.7.3 <u>การระบายน้ำผิวดิน</u>[2] จะมีปัญหาในตัวเมืองมาก กล่าวคือ ทางระบายน้ำหลักที่ผ่านตัวเมืองภูเก็ตตามธรรมชาติ คือ คลองบางใหญ่ ซึ่งทอดยาวในแนวเหนือใต้ผ่านใจกลางเมือง มีความกว้างตั้งแต่ 5 - 9 เมตร ลึก 1.5 - 2.0 เมตร เนื่องจากอยู่ใกล้ปากทางสู่ทะเล การขึ้นสูงของน้ำทะเลจึงมีผลต่อการระบายน้ำนี้มาก ประกอบกับปากทางออก ดินมีลักษณะเป็นโคลนตมทับถมกันจนตื้นเขิน เมื่อฝนตกหนัก จึงเกิดน้ำท่วมตัวเมืองเป็นประจำ และการที่มีแนวโน้มเมืองจะขยายไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ก็ยิ่งจะเพิ่มปัญหาน้ำท่วมมากขึ้นหากไม่เตรียมการแก้ไขล่วงหน้า

---

[1] สรุปจาก Hunting Technical Service Limited. <u>South Thailand : Regional Planning Study</u>, Vol, 2. Physical Planning. (London, 1973).

[2] <u>เรื่องเดียวกัน</u>.

1.7.4 <u>การระบายของเสีย</u> ในตัวเมืองมีบ่อเกรอะบ่อซึม ซึ่งอยู่ใกล้กับบ่อน้ำบาดาลซึ่งไว้ใช้และดื่ม (บ่อบาดาลจะมีเกือบทุกบ้าน) ปัญหาก็คือ ความไม่ถูกต้องด้านสุขลักษณะ ส่วนในชนบทจะมีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมถูกทำลาย โดยเฉพาะคุณภาพของน้ำทะเล ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงควรจะมีการทำให้น้ำสะอาดก่อนจะระบายน้ำทิ้ง

1.7.5 <u>การไฟฟ้า</u> การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดภูเก็ตซื้อกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แล้วเปลี่ยนเป็นกระแสไฟฟ้าแรงต่ำที่สถานีเปลี่ยนแรงดันจังหวัดภูเก็ต มีกระแสไฟฟ้าประมาณ 12,000 กิโลวัตต์ แบ่งจำหน่ายเป็น 3 สาย[1] คือ สายในเมือง สายอำเภอกระทู้ และสายอำเภอถลาง ปัจจุบัน (พ.ศ. 2518) มีผู้ใช้ประมาณ 9,000 ราย เป็นประเภทที่อยู่อาศัย 8,650 ราย ธุรกิจย่อย 240 ราย ธุรกิจใหญ่ 10 ราย เหมืองแร่ 23 ราย นอกจากนี้มีหมู่บ้านตามชนบทที่อยู่ในโครงการพัฒนาไฟฟ้าตำบล 10 หมู่บ้าน จาก 5,000 หมู่บ้านทั่วประเทศ[2]

1.7.6 <u>การโทรศัพท์</u> มีบริการโทรศัพท์แบบอัตโนมัติใช้ภายในจังหวัด โทรศัพท์ทางไกล และวิทยุโทรศัพท์ และมีการประมาณการและประมวลความต้องการใช้โทรศัพท์ประจำปี พ.ศ. 2519 โดยกองวางแผนและโครงการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ไว้คือ ชุมสายภูเก็ต เมื่อปี 2519 มี 1,400 เลขหมาย และประมาณการว่าในปี 2524 จะมี 2,000 เลขหมาย และปี 2527 จะมี 3,200 เลขหมาย โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ย 6.99 [3]

---

[1] กรมเจ้าท่า. <u>รายงานการสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจท่าเรือชายฝั่งเบื้องต้น จังหวัดภูเก็ต</u>. (กรุงเทพมหานคร, 2519). หน้า 7.

[2] การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. <u>โครงการพัฒนาไฟฟ้าตำบล</u>. (กรุงเทพมหานคร, 2519). หน้า 2.

[3] องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย, สำนักวางแผนและโครงการ. <u>ประมวลความต้องการใช้โทรศัพท์</u>. ประจำปี 2519. (กรุงเทพมหานคร, 2519), หน้า 300.

1.7.7 <u>การดับเพลิง</u>[1] เทศบาลเมืองภูเก็ตมีบริการด้านการดับเพลิง ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขต ภายใต้ฝ่ายบรรเทาและป้องกันสาธารณภัย สำนักปลัดเทศบาล หน่วยดับเพลิงนี้มีเจ้าหน้าที่ 45 คน รถดับเพลิงชนิดถังน้ำในตัว มีอุปกรณ์พร้อม 5 คัน รถดับเพลิงแบบจี๊บพร้อมอุปกรณ์ 1 คัน รถลำเลียงน้ำพร้อมอุปกรณ์ 3 คัน เครื่องดับเพลิงเคมี 75 เครื่อง ท่อน้ำประปาดับเพลิง 57 ท่อ บ่อน้ำ 5 แห่ง เมื่อปี 2520 มีเพลิงไหม้อาคารในเขตเทศบาล 3 ครั้ง มีเพลิงไหม้ป่าและสวนของเอกชนนอกเขต 138 ครั้ง

1.7.8 <u>การกำจัดขยะ</u>[2] ภายใต้การให้บริการของเทศบาลเมืองภูเก็ต มีขยะเฉลี่ย 0.35 ลูกบาศก์เมตรต่อครอบครัวต่อวัน ขยะทั้งหลายนำไปถมทะเลเพื่อให้เป็นพื้นที่ดินใช้ประโยชน์ต่อไป

1.7.9 <u>การสันทนาการ</u> จังหวัดภูเก็ตมีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจมากมายตามชายหาดต่าง ๆ ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 10 - 15 กิโลเมตร เช่น หาดราไวย์ ป่าตอง กะตะ กะรน เป็นต้น และในตัวเทศบาลเมืองเอง มีเขารังเป็นเนินเขาอยู่ทางทิศเหนือของตัวเมือง ได้รับการจัดเป็นสวนสาธารณะในเมือง และที่บริเวณยื่นในทะเลทางใต้ เรียก สะพานหิน ทั้งสองแห่งมีอุปกรณ์สำหรับสวนสาธารณะ ร้านอาหาร สภาพธรรมชาติที่ร่มรื่น ส่วนสนามกีฬาก็มีในโรงเรียน และในสโมสรข้าราชการ

[1,2] เทศบาลเมืองภูเก็ต. <u>รายงานกิจการเทศบาลเมืองภูเก็ต 2518 - 2520</u>. (ภูเก็ต : บริษัทบพิธ จำกัด, 2520).

2. <u>ด้านประชากร</u>[1]

ประชากรทั้งจังหวัด ปี พ.ศ. 2518 มีจำนวน 118,601 คน เป็นอันดับที่ 13 ของภาคใต้ เฉลี่ยความหนาแน่น 150 คน/ตารางกิโลเมตร

ประชากรในเขตเทศบาล ปี พ.ศ. 2518 มีจำนวน 40,616 คน เป็นหญิง 49.74 % ชาย 50.26 % เฉลี่ยความหนาแน่นประชากรในเขตเทศบาล 3384.67 คน/ตารางกิโลเมตร ขนาดครอบครัวเฉลี่ย 6.3 คน/ครอบครัว มีครอบครัวที่มีอาชีพทางการเกษตร 0.66 % พิจารณาจากโครงสร้างอายุของชุมชน พบว่ากลุ่มอายุ 5 – 19 ปี เป็นกลุ่มอายุที่มีประชากรมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 20 – 44 ปี

พิจารณาระดับความสูงต่ำของความเป็นเมือง โดยดูจากสัดส่วนครัวเรือนประชากรที่ไม่ได้ทำการเกษตรกับครัวเรือนที่ทำการเกษตร ตามสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 ของภาคใต้และจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้ พบว่า สัดส่วนความเป็นเมืองของจังหวัดภาคใต้ 0.58 หมายความว่า มีครัวเรือนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพการเกษตร 0.58 ส่วนเป็นครัวเรือนที่มีอาชีพเกษตร 1 ส่วน จังหวัดภูเก็ตมีสัดส่วนความเป็นเมืองสูงสุดและสูงกว่าสัดส่วนความเป็นเมืองเฉลี่ยของภาคมาก คือ เท่ากับ 3.70 คือ มีครัวเรือนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพการเกษตร 3.70 ครัวเรือนในขณะที่มีครัวเรือนประกอบอาชีพการเกษตร 1 ครัวเรือน รองลงมาคือ จังหวัดระนองมีสัดส่วนดังกล่าว 1.67 พังงา 1.39/1 นราธิวาส 0.94/1 ยะลา 0.88/1 ตรัง 0.73/1 ปัตตานี 0.62/1 สงขลา 0.58/1 สตูล 0.56/1 ชุมพร 0.52/1 สุราษฎร์ธานี 0.46/1 กระบี่ 0.45/1 นครศรีธรรมราช 0.36/1 และพัทลุง 0.26/1

---

[1] ที่มาตัวเลขพื้นฐานด้านประชากร ได้จาก เทศบาลเมืองภูเก็ต, สำนักผังเมือง และสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 ของภาคใต้ และ จังหวัดภูเก็ต.

และพิจารณาระดับความเป็นเมืองโดยสัดส่วนเดิม แต่ดูเฉพาะในเขตเทศบาลของทุกจังหวัดในภาคใต้ พบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่ไม่ได้ทำการเกษตร/ครัวเรือนที่ทำการเกษตรในเขตเทศบาลทั้งหมดเฉลี่ยของภาค เท่ากับ 11.42/1 สัดส่วนที่สูงที่สุดคือ ของภูเก็ตมีครัวเรือนนอกเกษตร/ครัวเรือนเกษตร เท่ากับ 80.89/1 ระนองเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนนี้สูงเป็นที่ 2 เท่ากับ 74.95/1 ชุมพร 25.76/1 สตูล 22.72/1 สงขลา 20.68/1 พังงา 12.60/1 นราธิวาส 11.76/1 ปัตตานี 9.57/1 พัทลุง 9.33/1 ยะลา 8.51/1 นครศรีธรรมราช 8.47/1 ตรัง 7.78/1 กระบี่ 6.90/1 สุราษฎร์ธานี 6.14

แสดงว่า สัดส่วนความเป็นเมืองซึ่งพิจารณาจากสัดส่วนประชากรนอกเกษตร กับ ประชากรการเกษตรนั้น ความเป็นเมืองของทั้งจังหวัดภูเก็ตและเทศบาลเมืองภูเก็ตมีสัดส่วนสูงมากเมื่อเทียบกับสัดส่วนความเป็นเมืองของจังหวัดอื่นในภาคและสัดส่วนเฉลี่ยของภาคใต้เอง นั่นคือ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพด้านการให้บริการ ค้าขาย ซึ่งหากจะมีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยทำให้เกิดการพัฒนาด้านการค้าและบริการนี้ จะตรงกับความต้องการของประชากรส่วนใหญ่ของเทศบาลและของจังหวัด

3. <u>ด้านเศรษฐกิจ</u>

จากข้อมูลของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่องสภาพการผลิตและรายได้ของภาคใต้และจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ ปี พ.ศ. 2516 พบว่าในมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของภาคใต้ทั้งหมด 19,027 ล้านบาท หรือ 100 % เป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดภูเก็ต 2,687.1 ล้านบาท หรือ 14.12 % มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ รองจากมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดสงขลาซึ่งมากเป็นที่ 1 ของภาค เท่ากับ 2,946.6 ล้านบาท หรือ 15.48 % อันดับ 3 ของภาค คือ นครศรีธรรมราช 12.89 % อันดับสุดท้ายของ ภาค คือ สตูล 543.9 ล้านบาท เท่ากับ 2.86 %

การขยายตัวของการผลิตส่วนรวม ปี พ.ศ. 2510 – 2516 ของภูเก็ต 12.4 % ต่อปี เป็นอันดับที่ 3 ของภาค จังหวัดที่มีการขยายตัวการผลิตส่วนรวมมากที่สุด คือ จังหวัดกระบี่ แต่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม 4.37 % เป็นอันดับที่ 11

การผลิตหลักของจังหวัดภูเก็ต จะมีรายได้หลักจากการค้าคิดเป็น 70.6 % จากรายได้การผลิตทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าจังหวัดที่มีรายได้หลักจากการค้าเป็นอันดับ 2 คือ สงขลา มีเพียง 18.1 % เพราะรายได้การผลิตหลักของสงขลาเป็นกสิกรรม 28.2 % รายได้การผลิตหลักอันดับ 2 ของภูเก็ต คือ อุตสาหกรรม 6.3 % ซึ่งเป็นที่ 6 ของภาคในสาขาการผลิตนี้ และมีชุมพรเป็นอันดับ 1 คือ 12.4 % รายได้การผลิตอันดับ 3 ของภูเก็ตได้จากเหมืองแร่ 5.3 %

จากมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมปี พ.ศ. 2516 และจำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2516 ทราบได้ว่า รายได้ต่อบุคคลต่อปีของจังหวัดภูเก็ตสูงที่สุดเป็นที่ 1 ของภาคใต้ ซึ่งมีรายได้ 23,791.00 บาท/คน/ปี สูงกว่าค่าของภาคซึ่งเท่ากับ 3,860.00 บาท/คน/ปี มาก และสูงกว่ารายได้ต่อบุคคลของจังหวัดระนอง ซึ่งมากเป็นที่ 2 ของภาคเกินกว่าครึ่งหนึ่ง คือ ประชากรจังหวัดระนองมีรายได้ 11,638.00 บาท/คน/ปี และรายได้ต่อบุคคลของจังหวัดภูเก็ตมากกว่าจังหวัดสงขลาซึ่งมีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมมากที่สุดในภาค เพราะว่าสงขลามีประชากร 707,531 คน มากเป็นที่ 2 ของภาครองจากนครศรีธรรมราช จึงทำให้รายได้ต่อบุคคลต่อปีต่ำเป็นอันดับที่ 8 และรายได้ต่อบุคคลต่อปีของจังหวัดนครศรีธรรมราชต่ำเป็นอันดับสุดท้ายของภาค เพราะมีประชากรมากเป็นอันดับ 1 คือ 1,126,871 คน แม้จะมีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมมากเป็นที่ 3 ของภาคก็ตาม คือเท่ากับ 12.89 %

กล่าวโดยสรุป จังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมสูงเป็นที่ 2 ของภาคใต้ คือ 2,687.1 ล้านบาท 14.12% ของภาคใต้ มีรายได้จากการผลิตหลักจากการค้า เท่ากับ 70.6 % ของรายได้หลักทั้งหมด อัตราการขยายตัวของการผลิตส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์สูง เท่ากับ 12.4 % ต่อปี และมีรายได้ต่อบุคคลต่อปีเมื่อ พ.ศ. 2516 เท่ากับ 23,791.00 บาท/คน/ปี ซึ่งสูงเป็นที่ 1 ของภาคและสูงมาก

จากการสำรวจเปรียบเทียบสภาพทางการค้าของผู้สึกษาในพื้นที่ย่านการค้าต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ต ทั้งที่เทศบาลเมือง ย่านการค้าอำเภอกระทู้ ย่านการค้าอำเภอถลาง เห็นความแตกต่างของความมั่งคั่งทางการค้าของแต่ละแห่งอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในเทศบาลเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งย่านการค้าใจกลางเมือง มีความมั่งคั่งสูงมาก และสูงมากกว่าต่างอำเภอหลายเท่า ซึ่งเป็นข้อมูลตรงกันกับภาษีการค้าที่สรรพากรจังหวัดจัดเก็บซึ่งแสดงถึงความมั่งคั่งของการค้าในย่านการค้าหลักของเมืองนี้มาก

จึงกล่าวได้ว่า ย่านการค้าใจกลางเมืองซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษานี้ เป็นพื้นที่ที่ทำรายได้ให้แก่ทั้งตนเอง จังหวัด และภาค ในอัตราที่สูงมาก จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการพิจารณาเพื่อการทนุบำรุงบริเวณที่ให้คุณประโยชน์อย่างยิ่งนั้น และสภาพรายได้ ณ ที่นั้นสามารถจะให้บริการตอบแทนแก่เมืองดังกล่าวได้

ตารางแสดงสภาพการผลิตและรายได้ ปี พ.ศ. 2516 ของภาคใต้และจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้

ภาค จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์รวม (บาท) (%)	การผลิต รายได้หลัก ธารคา %	อุตสาหกรรม %	เหมืองแร่ %	บริการ %	กสิกรรม %	ประมง %	การขยายตัวของการผลิตส่วนรวม (% ต่อปี)	รายได้ต่อบุคคลต่อปี (บาท)	ประชากร (คน)
ภาคใต้	19,027.0 100 %								3860	4928875
ภูเก็ต	2687.1 14.12 % ที่ 2	70.6	6.3	5.3	4.9	3.0	–	12.4 ที่ 3	23791 ที่ 1	112448 ที่ 13
กระบี่	832.3 4.37 % ที่ 11	5.5	5.4	–	5.6	36.0	–	15.1 ที่ 1	4984 ที่ 4	167448 ที่ 10
ชุมพร	861.6 4.53 % ที่ 9	13.5	12.4	–	8.8	19.9	15.9	5.4	3099 ที่ 10	278003 ที่ 7
ตรัง	1786.2 9.39 % ที่ 4	10.7	6.6	–	4.6	31.7	22.2	12.8	4854 ที่ 5	368109 ที่ 6
นครศรีธรรมราช	2453.4 12.89% ที่ 3	13.4	11.2	–	7.7	37.8	6.1	7.3	2177 ที่ 14	1126871 ที่ 1
นราธิวาส	987.2 5.19 % ที่ 7	10.5	–	–	10.7	42.0	–	4.2	2661 ที่ 11	371930 ที่ 5
ปัตตานี	878.6 4.62 % ที่ 8	9.1	–	–	11.1	34.1	8.5	10.9	2462 ที่ 12	387842 ที่ 4
พังงา	852.6 4.48 % ที่ 10	11.6	–	23.2	–	12.1	–	4.1	5880 ที่ 4	145411 ที่ 11
พัทลุง	756.0 3.97 % ที่ 12	–	–	–	6.11	49.47	–	4.1	2210 ที่ 13	342565 ที่ 8
ยะลา	988.5 5.19 % ที่ 6	13.2	8.4	–	–	33.2	–	6.5	4534 ที่ 6	218546 ที่ 9
ระนอง	756.5 3.98 % ที่ 13	11.0	10.6	8.5	5.4	6.3	36.5	3.3	11638 ที่ 2	25266 ที่ 14
สตูล	543.9 2.86 % ที่ 14	7.7	10.6	–	10.7	27.1	–	11.3	4351 ที่ 7	125501 ที่ 12
สงขลา	2946.6 15.48% ที่ 1	18.1	–	–	9.0	28.2	9.7	7.2	4168 ที่ 8	707531 ที่ 2
สุราษฎร์ธานี	1696.5 8.92 % ที่ 5	10.79	4.7	–	8.61	37.09	7.88	3.6	3320 ที่ 9	510585 ที่ 3

4. <u>ด้านสังคม</u>[1]

4.1) <u>การศึกษา</u>

จากตาราง ถ้าเราพิจารณาขนาดสังกัดของโรงเรียนเป็นหลัก จะพบว่า โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองภูเก็ตมีขนาดใหญ่กว่าโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ คือ 1 โรงเรียนเทศบาลมีนักเรียนประมาณ 809 คน รองจากวิทยาลัยครูภูเก็ตซึ่งมี 2931 คน ใน 1 วิทยาลัย และใน 1 ห้องของโรงเรียนเทศบาลมีนักเรียน 36 คน เป็นจำนวนนักเรียนมากกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ แสดงถึงขนาดห้องเรียนที่ใหญ่โดยดูจากจำนวนนักเรียน คือใน 1 ห้องจะมีนักเรียนอยู่กันแออัดมากกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่น และภาระความรับผิดชอบของครู 1 คนที่โรงเรียนเทศบาลจะต้องดูแลนักเรียนเฉลี่ย 28 คน ซึ่งภาระที่หนักกว่าโรงเรียนอื่น ๆ โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีสัดส่วน นักเรียน/ครู เท่ากับ 13/1 หมายความว่าครู 1 คน รับผิดชอบดูแลนักเรียนโดยเฉลี่ยจำนวน 13 คน ซึ่งเป็นขนาดความรับผิดชอบที่น้อยกว่าโรงเรียนสังกัดอื่น และใน 1 ห้องก็มีจำนวนนักเรียนน้อยที่สุดกว่าที่อื่น คือ 23 คน ส่วนขนาดโรงเรียนที่เล็กที่สุดมีนักเรียน 215 คน เป็นโรงเรียนในสังกัดเอกชน

และถ้าแบ่งตามระดับการศึกษาเป็น การศึกษาก่อนระดับภาคบังคับ (อนุบาล) การศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษา) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา การศึกษาระดับวิชาชีพ การศึกษาระดับวิทยาลัย และการศึกษานอกระบบ (การศึกษาผู้ใหญ่ ทั้งสายสามัยและสายอาชีพ) จะพบว่า ขนาดโรงเรียนใหญ่ที่สุดจะเป็นระดับวิทยาลัย รองลงมาเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ขนาดห้องที่ใหญ่ที่สุด คือ ขนาดห้องของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 1 ห้องมีนักเรียน 40 คน ซึ่งใหญ่มาก และขนาดห้องของโรงเรียนอนุบาล 1 ห้อง มีนักเรียนถึง 35 คน ซึ่งใหญ่เกินไปสำหรับการศึกษาก่อนระดับภาคบังคับ ควรจะแบ่งจำนวนห้องให้มากขึ้นได้อีก เพราะจำนวนนักเรียนต่อครู เท่ากับ 18/1 ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ให้มีสัดส่วนเหมาะสม ซึ่งไม่เฉพาะระดับการศึกษาก่อนระดับภาคบังคับเท่านั้น หากยืดหยุ่นได้ในทุกระดับการศึกษาเพราะมีสัดส่วนนักเรียนต่อครูต่ำกว่าสัดส่วนนักเรียนต่อห้องมาก

---

[1] จังหวัดภูเก็ต. <u>บรรยายสรุป จังหวัดภูเก็ต</u>. (ภูเก็ต, 2519), หน้า 18 – 22, 35 – 36, 15 – 16.

<u>ตาราง</u> แสดงจำนวนโรงเรียน ห้องเรียน ครู นักเรียน และความสัมพันธ์ ปี พ.ศ. 2518

<u>ที่มา</u> สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดภูเก็ต

สังกัด / ระดับการศึกษา	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน	นักเรียน/ครู	นักเรียน/ห้องเรียน	นักเรียน/โรงเรียน
กรมสามัญศึกษา	13	229	388	7775	20/1	34/1	598/1
กรมอาชีวศึกษา	2	36	70	990	14/1	28/1	495/1
การศึกษาเอกชน	24	199	248	5170	21/1	26/1	215/1
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	51	587	1077	13638	13/1	23/1	267/1
เทศบาลเมืองภูเก็ต	4	91	117	3237	28/1	36/1	809/1
วิทยาลัยครูภูเก็ต	1	87	103	2931	28/1	34/1	2931/1
รวม	95	1229	2003	33741	17/1	27/1	355/1
อนุบาล	1	10	20	351	18/1	35/1	351/1
ประถมศึกษา	57	732	1260	18798	15/1	26/1	330/1
มัธยมศึกษา	4	120	234	4737	20/1	40/1	1184/1
วิชาชีพ	2	36	70	990	14/1	28/1	495/1
วิทยาลัย	1	87	103	2931	28/1	34/1	2931/1
นอกระบบ	6	45	68	764	11/1	17/1	127/1

หมายเหตุ การแบ่งตามระดับการศึกษาไม่รวมของสังกัดเอกชน เนื่องจากโรงเรียนสังกัดเอกชนไม่แยกข้อมูลระดับประถมศึกษาออกจากระดับมัธยมศึกษา

4.2) <u>การสาธารณสุข</u>

จากสถิติของสาธารณะสุขจังหวัด ปี พ.ศ. 2518 พบว่า 1 โรงพยาบาลซึ่งมีจำนวนเตียงคนไข้เฉลี่ย 123 เตียง จะต้องให้บริการประชากรถึง 59,301 คน กล่าวคือ 1 เตียงคนไข้รองรับจำนวนประชากร 482 คน แพทย์ 1 คน มีภาระรับผิดชอบประชากร 5,391 คน พยาบาล 1 คน ต้องให้บริการประชากร 2,156 คน สัดส่วนดังกล่าวเห ล่านี้ แสดงถึงภาวะความขาดแคลนการให้บริการด้านสาธารณสุข ทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ สถานที่ให้การรักษาพยาบาล และจำนวนเตียงคนไข้

จำนวนประชากรจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2518	118,601	คน
จำนวนโรงพยาบาล	2	โรงพยาบาล
สัดส่วนประชากร/โรงพยาบาล	59,301/1	
จำนวนเตียงคนไข้	246	เตียง
สัดส่วนประชากร/เตียงคนไข้	482/1	
จำนวนแพทย์	22	คน
สัดส่วนประชากร/แพทย์	5,390/1	
พยาบาล	55	คน
สัดส่วนประชากร/พยาบาล	2,156/1	
พนักงานอนามัย	98	คน
สัดส่วนประชากร/พนักงานอนามัย	1,210/1	

ที่มา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

4.3) <u>การศาสนา</u>

จากตาราง พบว่า ศาสนาอิสลามซึ่งมีผู้นับถือมากเป็นอันดับ 2 รองจากศาสนาพุทธ มีสถานที่ประกอบพิธีกรรมมากที่สุดเมื่อเทียบสัดส่วนกับประชากร และเทียบกับศาสนาอื่น คือ มัสยิด 1 แห่ง รองรับประชากรที่มาประกอบพิธีกรรมมากที่สุด 847 คน ส่วนศาสนาฮินดู มีประชากรนับถือน้อยที่สุด มีวัดซิกซ์ 1 แห่ง ศาสนาพุทธซึ่งมีผู้นับถือมากที่สุด (รวมผู้ที่มีเชื้อสายจีน

ที่ทั้งประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ และลัทธิขงจื๊อด้วย) มีสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (วัดและศาลเจ้า) 1 แห่งต่อประชากรที่นับถือ 2,541 คน

ศาสนา	สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	% ประชากรที่นับถือ	จำนวนประชากรที่นับถือ	จำนวนประชากร/สถานที่ประกอบพิธีฯ
พุทธ	24 วัด 11 ศาลเจ้า	75	88,951	2,541/1
อิสลาม	28	20	23,720	847/1
คริสต์	4	4.5	5,337	1,334/1
ฮินดู	1	0.5	593	593/1

ที่มา เอกสารบรรยายสรุปจังหวัดภูเก็ต ปี พ.ศ. 2519.

<u>สภาพความเป็นจริงในระดับการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์</u>

<u>การกำหนดพื้นที่ศึกษา</u> (ดูแผนที่ 1 ประกอบ)

การกำหนดพื้นที่ศึกษาอย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง ก็เพื่อประโยชน์ในการสำรวจ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อสรุปอย่างชัดแจ้งปราศจากข้อโต้แย้งในด้านเงื่อนไขเรื่องพื้นที่ โดยมีเหตุผลเป็นเครื่องวัดในการกำหนดพื้นที่ศึกษาดังนี้

พื้นที่ศึกษาแต่ละกลุ่ม กำหนดด้วย

- รูปลักษณ์ของอาคารตามเป้าหมายของการศึกษา
- ผังการใช้ที่ดินของผังเมืองรวมภูเก็ต โดยสำนักผังเมือง
- กิจกรรมที่สืบเนื่องอย่างชัดเจน
- ความสามารถของผู้ศึกษา

ซึ่งได้พื้นที่ศึกษาเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. พื้นที่ศึกษาละเอียด
2. พื้นที่ศึกษาประกอบ
3. พื้นที่ตัดออกจากการศึกษา

จากเป้าหมาย เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการอนุรักษ์อาคาร กลุ่มอาคาร ที่มีคุณสมบัติของความเป็นสถาปัตยกรรมรูปแบบผสม จีน-ยุโรป ในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต พื้นที่ศึกษาถูกกำหนดด้วยการออกสำรวจครั้งแรกเพื่อหาบริเวณที่มีอาคารลักษณะดังกล่าว อันได้แก่ อาคารพักอาศัยถนนโกมารภัจจ์ สถานที่ราชการถนนดำรง คือ ศาลากลางจังหวัด จวนผู้ว่าราชการจังหวัด และศาลจังหวัด อาคารที่พักอาศัยถนนแม่หลวน ถนนสตูล ถนนเทพกษัตรีย์ อาคารตึกแถวร้านค้า - พักอาศัย ถนนภูเก็ตช่วงไปสะพานหิน ถนนดีบุก กระบี่ ถลาง พังงา ระนอง รัษฎา เยาวราช เทพกษัตรีย์ ภูเก็ต

จากการสำรวจ สรุปได้พื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มของอาคารลักษณะดังกล่าวสูง คือ บริเวณบ้านพักอาศัยถนนสตูล เทพกษัตรีย์ และตึกแถวถนนดีบุก กระบี่ ถลาง พังงา ระนอง รัษฎา เยาวราช เทพกษัตรีย์ และภูเก็ต

ส่วนบริเวณอื่น ๆ อาคารกระจายไม่เกาะกลุ่ม ยากแก่การสำรวจจัดไว้เป็นพื้นที่ศึกษาประกอบ

บริเวณที่มีอาคารตามลักษณะที่ต้องการและเป็นกลุ่มเหล่านั้น ได้ถูกกำหนดให้เป็นเขตพาณิชยกรรมกลางเมือง (พ.1) และ (พ.2) และเขตที่พักอาศัยหนาแน่น

ถนนภูเก็ต และ ถนนมนตรี แม้จะมีอาคารลักษณะดังกล่าวอยู่น้อยมาก แต่ด้วยความที่มีกิจกรรมการค้าสืบเนื่องอย่างชัดเจน จึงได้ถูกกำหนดเป็นพื้นที่ศึกษาละเอียดด้วย ซึ่งหมายรวมถึงอาคารที่มิได้มีลักษณะที่ต้องการในถนนอีก 8 ถนน คือ ถนนดีบุก ถลาง กระบี่ พังงา รัษฎา เยาวราช เทพกษัตรีย์ ระนอง

พื้นที่อื่น ๆ นอกจากที่ระบุไว้เป็นพื้นที่ศึกษาละเอียดและพื้นที่ศึกษาประกอบ ผู้ศึกษาได้ตัดออกจากการศึกษา ด้วยเหตุผลของความจำกัดในความสามารถออกสำรวจ เก็บข้อมูลเพียงลำพัง ได้แก่ บริเวณที่มีอาคารลักษณะที่ต้องการที่อำเภอกระทู้ อำเภอถลาง และบริเวณที่องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการศึกษาเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

สรุป พื้นที่ศึกษามีขนาด 0.63 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมบริเวณดังได้แสดงไว้ในแผนที่ 1 ทั้งนี้ได้ทำการสำรวจวิเคราะห์เป็นรายอาคาร รายถนน ไม่ใช่รายบล็อค เพราะต้องการความต่อเนื่องของข้อมูลเป็นรายถนน ยกเว้นการศึกษาประกอบเรื่องที่ว่าง ได้สำรวจรายบล็อคเพื่อความสะดวกในการอ้างอิง

แผนที่ 1

แสดง **การกำหนดพื้นที่ศึกษา**

- บริเวณศึกษา 0.63 ก.ม.^{2}
- บริเวณที่มีอาคารเก่าไม่เกาะกลุ่ม
- เขตเทศบาลเมืองภูเก็ต

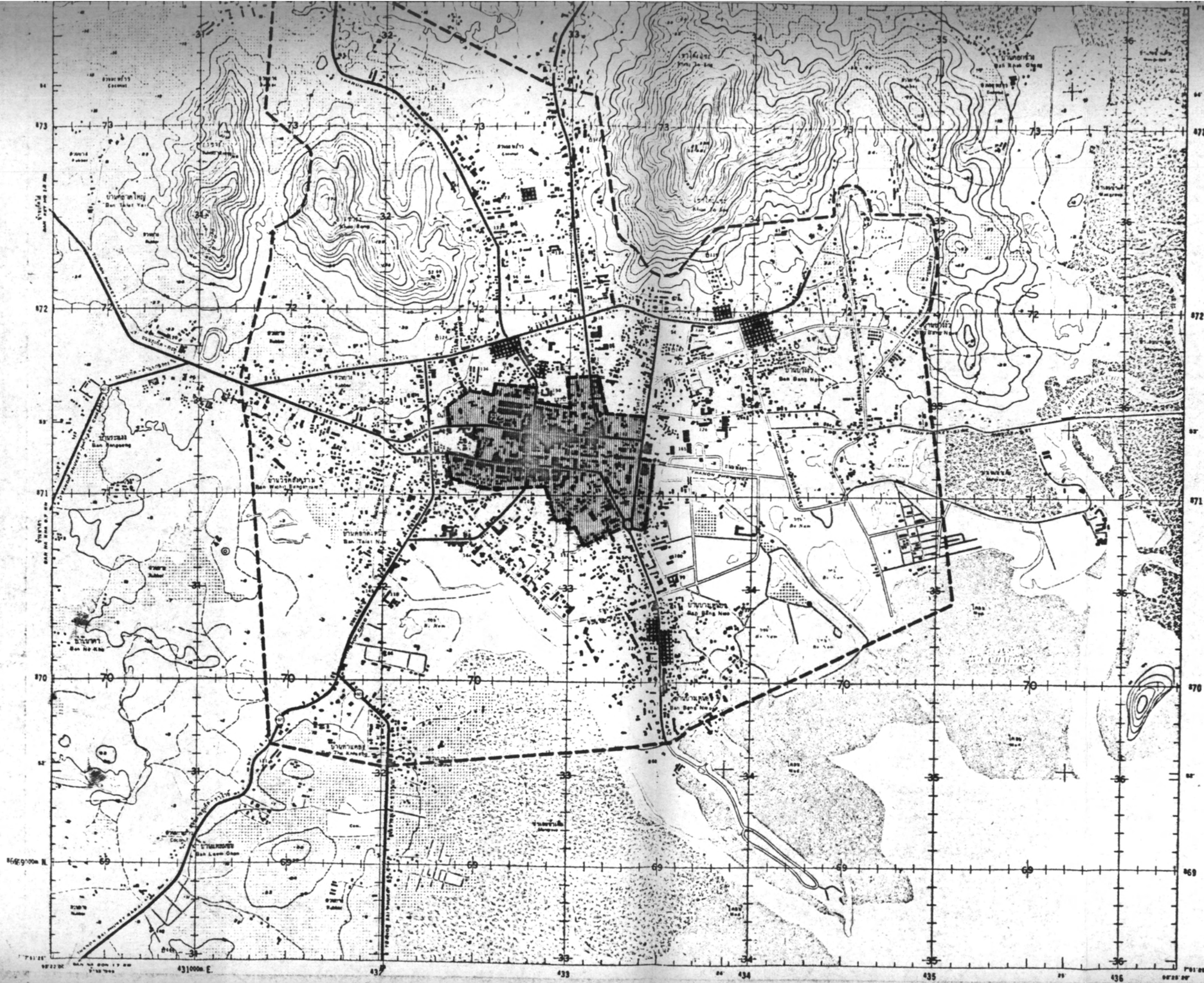

ภูเก็ต: A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEANS

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

การวิเคราะห์

การวิเคราะห์ด้านประวัติศาสตร์

วิวัฒนาการของเมืองภูเก็ต

สมัยอาณาจักรศรีวิชัย

ถลาง เป็นเมืองหนึ่งในอาณาเขตของเมืองศิริธรรมนคร (นครศรีธรรมราช) ในอาณาจักรศรีวิชัย ในชื่อของเมือง สลาง (Si-lan)[1] ดังในตำนานเมืองนครว่า

".....จึ่งพญาศรีธรรมาโศกราชตริกันแล้วก็ให้สร้างเมืองขึ้น 12 นักษัตร ปีชวด เมืองสายถือตราหนู 1 ฉลูเมืองตานีถือตราวัว 1 ขาลเมืองกลันตันถือตราเสือ 1 จอเมืองตะกั่วป่าถลางถือตราสุนัข 1....."

สมัยอาณาจักรสุโขทัย

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ขยายอาณาเขตออกไปกว้างขวาง ตามหลักศิลาจารึกว่า[2]

".....เบื้องหัวนอนรอดคนที พระบาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว....." เมืองถลางซึ่งอยู่ในอาณาเขตของเมืองนครศรีธรรมราช ก็ได้รวมเข้ากับอาณาจักรสุโขทัยด้วย[3] แต่แขกศรีวิชัยยังคงมีอิทธิพลต่อถลางอยู่ อันเนื่องมาจากความไกลจากสุโขทัยราชธานีมาก

---

[1] หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล, "<u>สภาพการณ์ภาคเอเชียอาคเนย์ ก่อน พ.ศ. 1800</u>" ป.อ.ป. ปีที่ 1 เล่ม 3 กันยายน 2510, หน้า 33.

[2] สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, <u>ประวัติเมืองภูเก็ต</u>, (วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2521) หน้า 1.

[3] สุนัย ราชภัณฑารักษ์, <u>ภูเก็ต</u>, (กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2518) หน้า 65.

พ.ศ. 1883 - 2143

โปรตุเกสและชาติยุโรปอื่น ๆ เริ่มมีบทบาทและอิทธิพลเหนือถลาง ดังปรากฏตามแผนที่การเดินเรือของชนชาติยุโรปมาเอเชียตะวันออก (โปรตุเกส สเปน ฮอลันดา ฝรั่งเศส) และแม้แต่อินเดีย จีน ญี่ปุ่น เองก็จะมาจอดพักเรือ หาน้ำจืด ซ่อมเรือ และค้าขาย ที่ Junkscylon (คือเกาะภูเก็ต) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรตุเกสได้ขยายอิทธิพลจากการค้ามาทางด้านนี้อย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2041 - 2123 [1]

กรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893)

พระเจ้าอู่ทองขยายอาณาเขตกว้างไปตลอดแหลมมลายู โดยเมืองถลางมีฐานะเป็นเมืองพระยามหานคร เมืองหนึ่งทางใต้ (ไชยา นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ถลาง)

".....เมืองใหญ่ที่ห่างออกไป เรียกว่า เมืองพระยามหานคร เมืองจันทบุรีอยู่ทางทิศตะวันออก ทางทิศใต้เมืองไชยา เมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง เมืองสงขลา และเมืองถลางทางทิศตะวันตก....." [2]

พ.ศ. 2061 - 2141

โปรตุเกสมีอิทธิพลเหนือถลาง ดังได้มีชาวยุโรป เดินเรือผ่านเกาะนี้ คือ Duarte Fernandes และ Mendez Pinto บันทึกว่า ได้เดินทางผ่านเกาะนี้ ซึ่งเรียกชื่อว่า อุนซาลัม (Iunsalam)[3] และลินสโคตัน (Linschoten) ได้กล่าวไว้ว่า ทิศตะวันตกของเมืองเคดะห์ ซึ่งไปตรงฝั่งเดียวกัน 8 องศาครึ่ง มีเกาะกันสลัน (Gunsalan) อุดมด้วยแร่ดีบุก[4]

---

[1] สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, <u>เรื่องเดียวกัน</u>, หน้าเดียวกัน.

[2] <u>คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดาร ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ</u>, (คลังวิทยา, 2507) หน้า 193.

[3] งานเขียนของกัลวาโน (Gulvano) ตีพิมพ์เมื่อประมาณ พ.ศ. 2100.

[4] สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, <u>เรื่องเดียวกัน</u>, หน้า 2.

พ.ศ. 2144 - 2213

บริษัท ดัทช์ อิสต์ อินเดีย (Dutch East India Company) ได้ตั้งสถานีการค้าขึ้นที่ปัตตาเวีย ต่อมาได้ขยายมายังประเทศสยาม ใน พ.ศ. 2144 ฮอลันดา ตั้งสถานีการค้าขึ้นที่ปัตตานี โดยได้รับอนุเคราะห์จากนางพญาตานี เช่นเดียวกับชาติโปรตุเกส ญี่ปุ่น และจีน ต่อมาคอเนลิส สเปกซ์ (Cornelis Specx) ได้เป็นทูตเข้ามาเจริญทางพระราชไมตรีกับไทยในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อ พ.ศ. 2147 และพระองค์โปรดให้ชาวฮอลันดาตั้งสถานีการค้าได้ในกรุงศรีอยุธยา ปัตตานี ต่อมาฮอลันดาได้จัดตั้งสถานีการค้าขึ้นตามเมืองต่าง ๆ และได้จัดตั้งที่เมืองถลางด้วย เมื่อ พ.ศ. 2213 เพื่อจัดซื้อดีบุก[1]

พ.ศ. 2220

อังกฤษ เริ่มมีบทบาทต่อถลาง กล่าวคือ อังกฤษ ซึ่งตั้งห้างอยู่ ณ เมืองสุรัต ได้ติดต่อกับผู้รับผิดชอบทางการค้าของอังกฤษในกรุงศรีอยุธยา กล่าวถึง แร่ดีบุกถูกขโมยที่เมืองถลาง[2]

พ.ศ. 2224 - 2228

ฝรั่งเศสเริ่มมีอิทธิพลต่อถลาง โดยเกอร์เวส (Gervaise) แห่งมิสซังคาธอลิค ที่กรุงศรีอยุธยา ได้กล่าวไว้ว่า เกาะถลาง (Jonsalam) เป็นที่จอดพักเรือในฤดูมรสุมได้ดี ถึงแม้ท่าเรือจะไม่ลึกพอที่เรือใหญ่จะเข้าจอดได้ พวกฮอลันดากำลังจ้องมองที่จะยึดเกาะนี้อยู่ เพราะมีดีบุกมากและมีทองคำ อำพันด้วย พระเจ้าแผ่นดินสยามโปรดให้ Rene Charbonneau ชาวฝรั่งเศสเป็นเจ้าเมือง[3]

---

[1] นันทา สุตกุล, <u>เอกสารของฮอลันดาสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2151 - 2163 และ 2167 - 2185</u>, (กรมศิลปากร, 2513) หน้า 83, 163, 170 - 178.

[2] สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, <u>เรื่องเดียวกัน</u>, หน้า 3.

[3] <u>บันทึกเรื่องสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศ ในศตวรรษที่ 17</u>, แปลโดย ไพโรจน์ แม่นกิจ (กรมศิลปากร, 2513).

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

เชวาเลียร์ เดอโชมองต์ (Chevalier de Chaumont) ตัวแทนพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทำสัญญาค้าขายตามสัญญาข้อ 6 ว่าด้วย ฝรั่งเศสขอค้าขายดีบุกที่ถลางได้ และห้ามประเทศอื่นทำการค้าที่นี่ โดยฝรั่งเศสขออนุญาตตั้งห้างร้านที่เกาะนี้ และฝรั่งเศสจะส่งเรือบันทุกสินค้ามาเมืองถลางปีละลำทุกปี ฝ่ายไทยโดยเจ้าพระยาวิชาเยนทร์อนุญาต โดยมีเงื่อนไขว่าทางฝรั่งเศสจะต้องจัดหาสินค้าต่าง ๆ ที่จำเป็นของชาวถลางมาจำหน่ายอย่างพอเพียง ถ้าไม่แล้ว ชาวเมืองอาจไปติดต่อค้าขายกับประเทศอื่น ๆ ได้ สัญญานี้ทำที่ลพบุรี เมื่อ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2228 ดังความว่า[1]

".....ประการหนึ่ง ถ้าแลกุมปันหญีต้องการซื้อดีบุก ณ เมืองถลางบางคลี แลงาช้าง แลดินประสิวขาว ดีบุกดำ หมากกรอก ฝาง ก็ให้ชาวคลังขายให้แต่ตามราคาซื้อขายแก่ลูกค้าทั้งปวง แลอย่าให้กุมปันหญี ซื้อขายสินค้ามีชื่อทั้งนี้ แก่ลูกค้าซึ่งมิได้ซื้อแก่ชาวคลังนั้นเลย ด้วยสินค้านั้น เป็นส่วยสาอากรของหลวง และห้ามมิให้ผู้ใดขายนอกชาวคลังนั้นเลย....."

".....ประการหนึ่ง สมเด็จพระมหากษัตราธิราช เจ้ากรุงศรีอยุธยาผู้ใหญ่ พระราชทานให้กุมปันหญี ฝรั่งเศสไปตั้งซื้อขายในเมืองถลางบางคลีก็ดี แลในจังหวัดที่นั้น และห้ามจำกอบขนอร แลริดชาคุจในข้อ 2 ข้อ 3 แลพระราชทานให้ซื้อดีบุกในเมืองถลางบางคลีทั้งปวง และห้ามมิให้ผู้อื่นผู้ใดซื้อดีบุกนอกกุมปันหญี ฝรั่งเศสนั้นได้ ..... แลให้กุมปันหญีฝรั่งเศสเอาสินค้าตามต้องการ ณ เมืองนั้นไปขายจงอุดม อย่าให้ราษฎรชาวเมืองนั้นขาดสินค้าซึ่งต้องการนั้นได้ ..... ประการหนึ่ง ถ้าแลกุมปันหญีฝรั่งเษด มิได้เอาสินค้าไปซื้อขายตามสัญญา แลราษฎรขาดสินค้า แลเอาดีบุกซื้อขายแก่ลูกค้าอื่น ก็อย่าให้เจ้าพนักงานริบเอาแก่ลูกค้าซึ่งขายดีบุกแก่กันนั้นเลย..... "

---

[1] "สัญญาไทย - ฝรั่งเศส ครั้งสมเด็นพระนารายณ์ แลหนังสือออกพระวิสูตรสุนทร "ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาค 1, (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2510) หน้า 13 - 15.

พ.ศ. 2229 [1]

คอนสแตนติน ฟอลคอน เล่าให้ ฟรังซัว มาแตง ผู้อำนวยการทั่วไปของบริษัทฝรั่งเศสที่เมืองปอนดิเชรี ว่า ตนอยู่เกาะถลางได้ปีหนึ่ง เกาะวัดโดยรอบยาวประมาณ 35 ไมล์ ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตก ห่างจากฝั่งทะเลประมาณหางปืนสั้น อยู่ระหว่าง 6 - 8 องศาละติจูดเหนือ มีพลเมืองราว 6,000 คน เกาะเต็มไปด้วยป่าทึบ มีเสือ มีช้าง แรด สัตว์อื่น ๆ อาศัยอยู่ บางครั้งต้องรับประทานเนื้อแรดแทนเนื้อโค เกาะถลางไม่เป็นเมือง มีราษฎรอาศัยอยู่เป็นหมู่บ้าน ๆ ชาวเกาะไม่ได้ทำการงานที่แปลกแต่อย่างใด เพียงตัดฟืน ทำนา ขุดดิน ร่อนแรหาดีบุก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของเมืองนี้แล้วเอาไปแลกเปลี่ยนสินค้ากับพ่อค้า การค้าดีบุกนี้ได้กำไรมาก บริษัทฮอลันดา เคยตั้งห้างใหญ่มาราว 14 - 15 ปีมาแล้วเลิก เพราะฮอลันดาเอาแต่กำไร พวกชาวเมืองและแขกมลายูที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นี่ได้ช่วยกันกำจัดเสียสิ้น... นอกจากการขุดหาดีบุก ก็มีการดำน้ำงมไข่มุกปีละมาก ๆ แต่เม็ดเล็ก ยังมีอำพันคนพบปีหนึ่งราว 4 - 5 ปอนด์ โดยเก็บตามชายทะเลในฤดูพายุระหว่าง พฤษภาคม - พฤศจิกายน ตามชายทะเล มีเจ้าพนักงานของพระเจ้ากรุงสยามคอยเก็บอำพัน เพราะถ้าทิ้งไว้ กวางหมูป่า กินหมด การที่เกาะนี้มีดีบุก ไข่มุก อำพัน และเป็นเมืองชายแดน จึงนับได้ว่าเมืองนี้เป็นลูกกุญแจของประเทศสยาม และเป็นเมืองที่สำคัญของพระเจ้ากรุงสยามเมืองหนึ่ง

พ.ศ. 2230 [2]

ไทยทำสัญญากับฝรั่งเศสใหม่ โดยมี ซีมอง เดอ ลาลูแบร์ เป็นราชทูตเข้ามา สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงอนุญาตให้ฝรั่งเศสทำการค้าได้ชาติเดียว หากใครลักลอบก็ให้ริบเป็นของหลวง และห้ามฝรั่งเศสขึ้น - ลง ราคาซื้อดีบุก ซึ่งจะทำให้ราษฎรเดือดร้อน สัญญานี้ ลาลูแบร์ บันทึกไว้เมื่อ เดือน 10 ปีมะโรง พ.ศ. 2231 กล่าวด้วยว่า เมืองถลาง (Jonsalam) อยู่ในอ่าวเบงกอล อุดมด้วยแร่ดีบุกมาก แต่เกลือแพงต้องสั่งซื้อจากเมืองจีน

---

[1] ขจร สุขพานิช, <u>ออกญาวิไชเยนทร์และการต่างประเทศในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์</u>, (สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506) หน้า 181 - 186.

[2] ----------, <u>เรื่องเดียวกัน</u>, หน้า 188 - 189 และ <u>ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาค 1</u>, (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2510) หน้า 16 - 17.

พ.ศ. 2231 [1] - 2232

สมเด็จพระนารายณ์เสด็จสวรรคต พระเพทราชาขึ้นสืบราชสมบัติ ไม่ทรงโปรดพวกฝรั่งเศส ประหารชีวิตเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ จับทหารฝรั่งเศสขังที่ป้อมวิชัยประสิทธิ์ นายพลเดฟาร์ หลบหนีออกมายึดและพำนักอยู่ที่ถลาง ในปี พ.ศ. 2232 แล้วก็รีบหนีออกไป อิทธิพลฝรั่งเศสจึงเริ่มคลายตัว

พ.ศ. 2243 - 2262 [2]

กัปตัน Alexander Hamilton เดินเรือค้าขายตลอดแหลมมลายู ว่า เกาะถลางมีท่าเรือดี ๆ หลายแห่ง แต่มีคนอาศัยอยู่น้อย เพราะโจรสลัดรบกวน ด้านตะวันตกของเกาะมีอ่าวป่าตอง (Puton) เหมาะแก่การจอดพักเรือในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนระหว่างตัวเกาะกับผืนแผ่นดินใหญ่ เหมาะแก่การออกเรือในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เกาะนี้อุดมด้วยดีบุก มีผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นคนจีน

พ.ศ. 2305

กรุงศรีอยุธยาตอนปลาย โดยเฉพาะสมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศน์ บ้านเมืองยุ่งเหยิง การปกครองหย่อนยาน แม้แต่ตามหัวเมืองก็ไม่เว้น ดังจดหมายของ มองเซนเยอร์ ปรีโกต์ ลงวันที่ 15 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2305 กล่าวเกี่ยวกับคนภูเก็ต (ถลาง) ปล้นเรือชาติอังกฤษเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว

---

[1] ขจร สุขพานิช, <u>เรื่องเดียวกัน</u>, หน้า 192 - 195.

[2] สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, <u>ประวัติเมืองภูเก็ต</u>, (วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2521) หน้า 6 - 8.

พ.ศ. 2227 - 2320 [1]

อังกฤษซึ่งตั้งสถานีการค้าที่เมืองบันกุลัน ฝั่งตะวันตกของสุมาตรา แต่ทำเลไม่ดีเท่าของฮอลันดาซึ่งอยู่ฝั่งตะวันออก ในปี พ.ศ. 2314 กัปตัน ฟรานซิส ไลท์ (Francis Light)ซึ่งเป็นกัปตันเรือชาวอังกฤษ ภายหลังพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดฯ ให้เป็นพระยาราชกปิตัน ขณะนั้นเป็นกัปตันเรือซึ่งเดินทางระหว่างอินเดียกับคาบสมุทรมลายู เสนอให้บริษัทอิสต์อินดิส ของอังกฤษ ยึดเกาะหมากและเกาะถลางไว้เป็นสถานีการค้าของอังกฤษ ซึ่งอังกฤษจึงได้ไปตั้งสถานีการค้า ซึ่งพระยาไทรบุรีให้เช่าดินแดนตั้งแต่ปากแม่น้ำเคดาห์มาจนถึงเกาะหมาก กัปตันไลท์ ได้เดินทางมาค้าขายอยู่ที่ถลางราว 9 ปี และได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ถลางเมื่อปี พ.ศ. 2315 โดยแต่งงานกับ มาร์ตินา โรเซลล์ ลูกครึ่งผสมไทย (ถลาง) - โปรตุเกส กัปตันไลท์เป็นที่รู้จักและนับถือของคนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระยาถลาง และ คุณหญิงจัน ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เสมอ ดังในจดหมายของ เจมส์ สก๊อตต์ ถึง ลอร์ด ยอร์ช แมคคาเน่ ลงวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2328 ว่า กัปตันไลท์ เป็นสหายสินทของพระยาถลาง และเป็นผู้ที่ชาวเกาะถลางรู้จักมักคุ้น ให้ความเคารพนับถือ การค้าขายกับกัปตันไลท์นั้น ได้ค้าข้าวเป็นสำคัญ โดยซื้อขาย ชำระกันด้วยดีบุก เพราะเมืองถลางอุดมด้วยแร่ดีบุกมาก และกัปตันไลท์ได้เป็นธุระช่วยติดต่อซื้ออาวุธปืนให้แก่ชาวไทยในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีด้วย

กัปตันไลท์ได้มีจดหมายเล่าเรื่องเกาะภูเก็ต ให้ จอร์ช สแตรคต้น เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2320 ว่า "..... เกาะถลาง มีทาเรือกว้างมากทางด้านตะวันตก ปลอดภัยทุกฤดู ดินอุดมอากาศถูกสุขลักษณะ สามารถป้องกันได้โดยอาศัยคนจำนวนน้อยได้ดีบุกมาก ถลางตั้งอยู่อย่างสะดวกสำหรับเรือ มีข้อขัดข้องอย่างเดียวเท่านั้นสำหรับเกาะนี้ คือ ไม่มีที่ดินจะหักถางพงพอที่จะปลูกข้าวเลี้ยงพลเมือง เพราะคนคิดว่าทำเหมืองดีบุกได้กำไรกว่าใช้เวลาหักร้างถางพง จึงซื้อข้าวมาจากไทรบุรี มะริด....."[2]

---

[1] นันทา วรเนติวงศ์, <u>พระยาราชกปิตัน (ฟรานซิส ไลท์) ผู้สำเร็จราชการเกาะพรินซ์ออฟเวลล์</u>, (กรมศิลปากร, 2517) หน้า 5 - 9, 11, 13, 15-16, 19-20, 26, 28, 30, 32, 36 - 42.

[2] <u>เรื่องเดียวกัน</u>, หน้า 8 - 9.

และ "..... เกาะถลาง มีพื้นที่กว้าง 15 ไมล์ ยาว 45 ไมล์ เป็นเกาะที่อุดมสมบูรณ์ดี มีอ่าวจอดเรือมากมาย มีป่าและน้ำท่าบริบูรณ์ตลอดทุกฤดูกาล แต่เมื่อ 6 - 7 ปีก่อนนี้ ได้รับการถากถาง และได้เพาะปลูกเพื่อเป็นเสบียงแก่กองเรือ เกาะถลางมีความมั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยแร่ดีบุก และอาจเสียเงินจำนวนน้อย เพื่อใช้ในการป้องกันเกาะ....." [1]

ต่อมากัปตันไลท์ ได้ทะเลาะกับเจ้าพระยาถลาง ผู้สำเร็จราชการจากกรุงเทพฯ จึงได้ออกจากเกาะถลางไป เมื่อพ.ศ. 2323 ด้วยความอาลัยอาวรณ์แก่บรรดาชาวเมืองถลาง

9 กรกฎาคม 2329 กัปตันไลท์ ประสบผลสำเร็จอย่างดีเยี่ยมในการเจรจาขอเช่าเกาะปีนังจากไทรบุรี ด้วยอังกฤษมีความต้องการที่พักเรือรบ และเรือค้าขายทางทะเล สำหรับจะค้าแข่งกับฮอลันดาซึ่งได้มะละกาเป็นที่มั่น เมื่อได้เกาะปีนังซึ่งเป็นเกาะร้างมาอยู่ในครอบครองแล้ว กัปตันไลท์ได้ตระเตรียมทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อตั้งอาณานิคมถาวรของอังกฤษขึ้นที่นั่น และได้ตั้งชื่อเกาะใหม่ เป็นเกาะพรินซ์ ออฟ เวลล์ เมื่อ 11 สิงหาคม 2329 ซึ่งถือเป็นวันก่อตั้งอาณานิคม

กัปตันไลท์ ได้บันทึกสถิติไว้ว่า จากเดิมที่เกาะปีนังเป็นเกาะร้าง ก็มีครอบครัวชาวมลายูจีน มาอยู่ในความคุ้มครองของร่มธงอังกฤษ ทั้งหมด 10,000 คน ในปี พ.ศ. 2332 และในปี พ.ศ. 2338 มีเพิ่มเป็น 20,000 คน ซึ่งเป็นชาวจีน 3,000 คน

จึงสันนิษฐานว่า กัปตันไลท์ ได้นำเอาอารยธรรมอังกฤษมาเผยแพร่และวางรากฐานให้กับเกาะปีนัง โดยเฉพาะในด้านการผังเมือง (ได้แก่ การตัดถนน) และการสถาปัตยกรรม (อาคาร) ประกอบกับความสนิทสนมเป็นส่วนตัวระหว่างพระยาราชกปิตันกับคุณหญิง จัน ดังจะเห็นได้จากจดหมายติดต่อขอความช่วยเหลือ เมื่อปี พ.ศ. 2328 ว่า "..... พม่าเผาข้าวเสียหายเป็นอันมาก ข้าวขัดสนไม่พอเลี้ยงบ้านเมืองไปจนจะได้ข้าวในนา ให้พระยาราชกปิตันเห็นแก่ทางแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวสืบไป ให้ช่วยจัดแจงนายเรือ และเส้าสุมลูกค้าบันทุกสินค้า และข้าวมาจำหน่าย....." และเมื่อปี พ.ศ.2329 ว่า "..... ด้วยราษฎรชาวเมืองถลาง อดข้าว ซอกโซ ลงเป็นอันมากแล้ว ถ้าท่านพระยาราชกปิตันจะเอ็นดู (สงสาร) ข้าพเจ้า แลราษฎรชาวเมืองนั้น ได้แต่งให้กปิตันสะหลาด บันทุกข้าวสาร สักสองพันสามพันกุหนี เอามาจำหน่ายราษฎรพลเมือง จะรอดจากความตายด้วยบุญพระยาราช....."

---

[1]ลงพิมพ์ในหนังสือ Factory Records Straits Settlements, Vol. 2. pp.42-45.

มีความเป็นไปได้อย่างยิ่งว่า จากการติดต่อค้าขายและช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างปีนัง กับถลาง (ซึ่งคือ ตำบลตะเคียน) นั้น ก่อให้เกิดการถ่ายทอดอารยธรรมและวัฒนธรรมในรูปของ Colonial Style ในสมัยพระยาราชกปิตัน ซึ่งตรงกับประเทศไทยในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก)

พ.ศ. 2353 [1]

ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ภายหลังไทย (ถลาง) รบชนะพม่าที่บุกมาโจมตี จนเกิดวีรสตรีไทย 2 ท่าน คือ ท้าวเทพกระษัตรี และ ท้าวศรีสุนทร เมื่อ พ.ศ. 2328 (รัชกาลที่ 1) นั้น ล่วงมาถึงรัชกาลที่ 2 เกิดสงครามกับพม่าอีกโดย พระเจ้าปดุง เมืองถลางเสียหายยับเยิน เพราะคาดการณ์ผิด และเสียรู้กลข้าศึก ทำให้เมืองถลางต้องร้าวไปนาน โดยสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่ตำบล บางหลาม พังงา

"[2]..... พม่าได้เมืองตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่งแล้ว ก็ยกข้ามไปเกาะถลาง (เมืองถลางในเวลานั้น ตั้งอยู่ที่เก่า อันอยู่ใกล้ทะเลด้านตะวันตกของเกาะตอนข้างเหนือ เมืองภูเก็ตเป็นเมืองขึ้นถลางอยู่ข้างด้านใต้ของเกาอย่างทุกวันนี้) ไปตั้งค่ายอยู่ที่ปากพระ..... แต่เมืองถลางครั้งนั้นยับเยินมาก เพราะถูกพม่าเผาและจับผู้คน เก็บทรัพย์สมบัติไปเสียก็มาก กรมการและราษฎรที่หลบหนีพ้นมือพม่าได้ก็หนีข้ามมาอาศัยอยู่ที่ฝั่งที่ไทยตีได้..... กองทัพไทยติดตามจับได้พม่าที่เมืองชุมพรและตะกั่วป่าเป็นอันมาก ครั้นสืบได้ความว่า กองทัพพม่าที่ไปตีเกาะถลาง ได้เมืองถลาง เมืองภูเก็ต และเลิกทัพกลับไปหมดแล้ว กรมพระราชวังบวรฯ จึงมีรับสั่งให้พระยาจ่าแสนยากร อยู่รักษาการ ณ เมืองชุมพร และให้รวบรวมกรมการราษฎรเมืองถลาง ซึ่งหลบหนีพม่าเข้ามาอยู่ที่ฝั่งไปตั้งที่กราภูงาขึ้นเป็นเมือง เพื่อจะให้กลับไปตั้งอยู่ ณ เมืองถลาง และเมืองภูเก็ตตามเดิมต่อไป (เมืองถลางครั้งนั้น เป็นเมืองร้างอยู่หลายปี จึงกลับไปตั้งขึ้นอีก ไม่ได้ตั้งที่เมืองถลางเดิมที่อยู่ริมเกาะด้านนอก ด้วยข้าศึกจะจู่ถึงง่ายนัก

---

[1] <u>พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2</u>, (กรมศิลปากร, 2482) และ ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา, <u>พระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ 2</u>, (องค์การค้าคุรุสภา, 2504)

[2] กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, <u>พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2</u>, (พิมพ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอก หลวงอาจณรงค์ ปช.ปม. 28 กรกฎาคม 2511) หน้า 61, 64, 65, 67.

เข้ามาตั้งเมืองใหม่ชิดชายเกาะข้างหน้าใน ประสงค์จะให้ไปมาติดต่อกับหัวเมืองทางฝั่งได้ง่าย เมืองถลางยังมีเมืองเก่าและเมืองใหม่อยู่จนทุกวันนี้) ที่กราภูงา จึงได้เป็น เมืองพังงา มาแต่ครั้งนั้น....."

และในปี พ.ศ. 2370 พระภูเก็ตทัตได้ย้ายมาตั้งที่เมืองภูเก็ต คือ ตำบลทุ่งคา เพราะเป็นแหล่งมีแร่ดีบุกอุดมสมบูรณ์[1]

พ.ศ. 2381 - รัชกาลที่ 4 [2]

สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พม่าแพ้สงครามอังกฤษ ไทยจึงหมดความระแวงภัยทางด้านพม่า และแร่ดีบุกยังเป็นสินค้าที่พ่อค้าต่างประเทศต้องการมากเช่นเคย จึงได้มีการค้าขายกับพ่อค้าต่างประเทศขึ้นอีก ผู้คนก็อพยพมาตั้งถิ่นฐาน เลี้ยงชีพ ด้วยการขุดแร่บนเกาะภูเก็ตอีกครั้ง เมืองภูเก็ตสมัยนี้ตั้งอยู่ที่บ้านเมืองใหม่ ตำบลตะเคียน ส่วนถลางเป็นหัวเมืองขึ้นกับฝ่ายกลาโหม จวบจนในสมัยรัชกาลที่ 4 ถลางถูกลดฐานะเป็นเมืองขึ้นของเมืองภูเก็ตในปี พ.ศ. 2405 เพราะภูเก็ตกลับมีความเจริญยิ่งขึ้นกว่าเมืองถลาง ด้วยมีแร่ดีบุกอุดมสมบูรณ์กว่า

สมัยรัชกาลที่ 5

พ.ศ. 2433

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสแหลมมลายู ตามหัวเมืองต่าง ๆ ได้เสด็จถึงภูเก็ต เมื่อ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2433 ทรงบันทึกไว้ว่า

[3]"วันที่รัชกาล 7842 วัน 5 ฯ 13 6 ค่ำ ปีขาน โทศก 23 1252

วันที่ 1 พฤษภาคม ร.ศ. 109 (2433)

---

[1] สุนัย ราชภัณฑารักษ์, ภูเก็ต. (กรุงเทพมหานคร, 2518) หน้า 20.

[2] กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, อธิบายเรื่องเมืองตะกั่วป่า สาสน์สมเด็จ ฉบับองค์การค้าของคุรุสภา เล่ม 6 (2504) หน้า 194.

[3] จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2433, (งานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงลัย เทพาธิบดี ตจ. 14 พฤศจิกายน 2518) หน้า 59 - 61.

เสด็จขึ้นประทับบนพลับพลา แล้วพวกกรมการ แลจีนหัวน่า เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายของต่าง ๆ มีพระราชดำรัสด้วยข้อราชการต่าง ๆ แล้ว พระราชทานของตอบแทนตามสมควร แล้วพระราชทานสัญญาบัตร ตั้งจีน เลียงกี่ เป็นหลวงขจรจีนสกล จีนตันเพกเกียด เป็น หลวงพิทักษ์จีนประชา ตำแหน่งนายอำเภอทั้ง 2 คน..... แล้วขึ้นรถพระที่นั่งไปประพาศตลาด รถพระที่นั่งไปตามทางที่ดาษประรำผ้าขาว แล้วเลี้ยวข้างเรือนเจ้าท่าไปประมาณ 30 เส้นเศศ ถึงคอเวอนเมนต์ออฟฟิส ถัดคอเวอนเมนต์ออฟฟิสเข้าไปเป็นถนนตลาดมีตึก 2 ชั้น ติดต่อกันทั้ง 2 ฟาก ตลอดไปประมาณ 30 เส้น ผู้คนแน่นหนา ครึกครื้นขายของใช้ของกินต่าง ๆ มาก ตามหน้าตึกเหล่านั้นก็ปักต้นไม้ผูกผ้าแดงรับเสด็จตลอดไป ตึกที่นี้มีเก่าบ้างใหม่บ้างไม่สู้ทรุดโทรมนัก แต่ถนนอยู่ข้างทรุดโทรมมาก เสด็จไปทางประมาณ 80 เส้น ถึงถนนจะแยกไปกระทู้..... ในแถวตลาดมีจำนวนตึก 318 หลัง เรือน 367 หลัง รวม 678 หลัง คน 2,767 คน....."

และ "..... กรมการไทย มีพระยศภักดีเป็นผู้ใหญ่อยู่คนเดียว หลวงอินทรมนตรีนายตาด ลูกพระยาภูเก็ตไปรักษาตัวอยู่ที่ปีนัง ....." นี้แสดงถึงความสัมพันธ์ติดต่อระหว่าง ปีนัง - ภูเก็ต ยังคงมีอยู่มาก

พ.ศ. 2441

สมัยพระยานริศรราชกิจ ข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลภูเก็ต (รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมณฑลต่าง ๆ เมื่อ พ.ศ. 2435) จะจัดสร้างพลับพลารับเสด็จรัชกาลที่ 5 ที่เนินเขาคอกช้าง พลับพลานี้ออกแบบโดย มิสเตอร์ อะลัน วิลสัน (Mr. Alan Wilson) สถาปนิกอังกฤษ ซึ่งอยู่ที่เมืองปีนัง โดยได้ส่งแบบแปลนมาให้พิจารณา เมื่อ 8 พฤศจิกายน คริสตศักราช 1898 (พ.ศ. 2441) แต่รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าไม่ให้สร้างตามบันทึกลงวันที่ 3 ธันวาคม 2441 [1]

---

[1] จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง, <u>รายงานราชการมณฑลภูเก็ต 19 เมษายน รศ. 133 - 24 มิถุนายน รศ. 118. ร. 5 ม. 53/14 เล่ม 2.</u>

และจากบันทึกความเห็นกรรมการซึ่งได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประชุมปฤกษากันเรื่องจัดการต่าง ๆ ในมณฑลภูเก็ต เมื่อ 27 กุมภาพันธ์ รศ. 125 บ่าย 5 โมง ณ ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย ว่า[1] "..... 2 เรื่องแบงก์..... ด้วยผู้อำนวยการ บริษัท ชาเตอร์แบงก์ ที่เมืองปีนัง ได้ยื่นหนังสือต่อพระยารัษฎา ฉบับหนึ่งว่า บริษัทจะขอตั้งสาขา ชาเตอร์แบงก์ ที่เมืองภูเก็ตแห่งหนึ่ง....."

นี้แสดงถึงสายวัฒนธรรม และอิทธิพลของสถาปัตยกรรมแบบปีนัง ซึ่งสืบเนื่องมาจาก อังกฤษในรูปแบบ Colonial Style ที่มีต่อภูเก็ตในระดับสูง

สมัยรัชกาลที่ 6 [2]

เสด็จประพาสภูเก็ต 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช พ.ศ. 2452 อีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2460

ครั้งแรก เมษายน พ.ศ. 2452 ประทับที่สามกอง "..... ถนนในตลาด มีตึก 2 ชั้นทั้ง 2 ฟาก ผู้คนคึกคัก ส่วนใหญ่เป็นคนจีน เลยตลาดออกไปมีบ้านชั้นดีติด ๆ กันคล้ายแถวสระปทุมหรือสุรวงศ์ ที่ประทับอยู่ค่อนข้างไกล คือ สามกอง เป็นตึก 2 ชั้น ในสวนมะพร้าว อากาศดีเงียบดี....." และได้เสด็จไปเมืองถลาง (อ.ถลาง) เห็นว่า ที่เมืองถลางไม่ปรากฏว่ามีสิ่งใดที่แสดงให้เห็นว่าเคยเป็นเมืองใหญ่ เพราะไม่มีกำแพงเมือง แต่บ้านคนยังมีอยู่หนาแน่น เดิมเคยมีถึงสองหมื่นคน แต่คราวเสด็จมีเพียงแปดพันเศษเท่านั้น เป็นคนจีนเสียส่วนมาก "..... พยานแห่งความเจริญของเมืองภูเก็ตที่คนสามัญมาเที่ยว จะรู้สึกหลายประการ วิมานสาวสวรรค์ก็มี วิกงิ้ว โรงทำน้ำโซดา โรงทำน้ำแข็ง นอกจากกรุงเทพฯแล้ว ไม่มีที่ไหนอีกในเมืองไทย รถม้ารถลากบริบูรณ์ รถยนต์มีถึง 4 คัน ยังขาดอยู่แต่ไฟฟ้าเท่านั้น....."

---

[1] จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง, <u>รายงานราชการมณฑลภูเก็ต 6 พฤศจิกายน รศ. 125 - 11 สิงหาคม รศ. 129</u>, ร. 5 ม. 53/10 เล่ม 2.

[2] ----------, ร. 6 ม. 25/1.

พ.ศ. 2452 [1]

ผู้ว่าการรัฐฮัสมาเนีย มาเยี่ยมเมืองภูเก็ต จากรายงานพระยารัษฎานุประดิษฐ์ ข้าหลวงมณฑลภูเก็ต กราบทูลให้ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เซอร์ ยอน คือคซ์ ผู้ว่าการรัฐฮัสมาเนีย นายเอ็ดเวิร์ด โทมัสไมลล์ เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2452 มาเพื่อดูแลกิจการค้าขาย และพักผ่อน พักที่บ้านพักบริษัท ทุ่งคาฮาเบอร์ได้เช่าไว้ให้ เซอร์ฯ ให้ข้อคิดไว้ว่า "... ธรรมดาเมืองที่ตั้งอยู่ด้วยการทำแร่ จะต้องเลิกไปในไม่ช้า จึงควรที่จะรักษาป่าไม้กระยาเลยไว้ให้ดี ต่อไปภายหน้าสินค้าไม้จะเจริญขึ้นมากไม่มีที่สิ้นสุด เพราะบ้านเมืองต่าง ๆ ในโลกที่มีแต่ความเจริญแล้ว ย่อมตัดไม้ไปทำประโยชน์เสียหมด และเมืองเหล่านั้นยังต้องการไม้ไปทำประโยชน์เหมือนกัน เมื่อสิ้นที่หาก็มาซื้อที่เมืองไทย..."

พ.ศ. 2471 [2]

31 มกราคม 2471 รัชกาลที่ 7 เสด็จประพาสภูเก็ต 1 กุมภาพันธ์ เสด็จไปศาลารัฐบาล ศาล..... มีอำมาตย์โท พระศรีสุทัศน์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ได้พระราชทานบรรดาศักดิ์แก่กรมการเมืองภูเก็ต คือ อำมาตย์ตรี หลวงอร่ามสาครเขต (ตันเพ็กฮวดตันพัฒย์) เป็นพระอร่ามสาครเขต อำมาตย์ตรีหลวงพิทักษ์ชินประชา (ตันหม่าเสียง ตัณฑวณิช) เป็นพระพิทักษ์ชินประชา

พ.ศ. 2484 - 2487 [2]

สงครามโลกครั้งที่ 2

ข้าวสารในภูเก็ตขาดแคลน ต้องปันส่วน ประชาชนยากจน แต่พ่อค้าที่ค้าขายกับญี่ปุ่นรวยกันหลายราย ในขณะที่ภูเก็ตถูกยิงกราด แถวสะพานหิน วัดฉลอง คนในตลาดต้องขุดหลุมหลบภัยตามสวนหลังบ้านและวัด แจ้งสัญญาณภัยโดยใช้หวอโรงไฟฟ้า กลางคืนห้ามใช้ตะเกียง หลังจากสงครามสงบ ชาวภูเก็ตต้องลำบากยากจนอีกหลายปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดแคลนข้าวสาร

---

[1] ----------, ร. 6 ม. 25/1 และ ร. 6 ม. 25/2

[2] ----------, ร.7 ม. 1/75 และ ร.7 ม. 1/77

[3] สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, <u>ประวัติเมืองภูเก็ต</u>, (วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2518).

โดยสรุป ที่ตั้งเมืองถลางที่ปรากฏหลักฐานแน่นอนว่าตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของเกาะห่างจากฝั่งทะเลประมาณทางปืนสั้น อยู่ระหว่าง 6 – 8 องศาละติจูดเหนือ จากบันทึกของคอนสแตนติน ฟอลคอน ที่มีไปยังฟรังซัว มาแตง ผู้อำนวยการทั่วไปของบริษัทฝรั่งเศสที่เมืองปอนดิเชรีเมื่อพ.ศ. 2229 และมีปรากฏในบันทึกอีกว่า การค้าดีบุกที่นี่ได้กำไรมากบริษัทฮอลันดาเคยตั้งห้างใหญ่มาราว 14 – 15ปีมาแล้วเลิก เพราะฮอลันดาเอาแต่กำไร พวกชาวเมืองและพวกแขกมลายูที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นี่ได้ช่วยกันกำจัดเสียสิ้น แสดงว่า ที่ตั้งเมืองถลางที่ปรากฏเป็นหลักฐานครั้งแรกมีเมื่อประมาณพ.ศ. 2214 และมีหลักฐานสนับสนุนว่าอยู่ ณ ตำแหน่งเกาะนี้คือเมื่อปีพ.ศ. 2243 กัปตันอเลกซานเดอร์ แฮมิลตันเดินเรือค้าขายตลอดแหลมมลายู ว่าเกาะถลางมีท่าเรือดีๆหลายแห่งทางตะวันตกของเกาะมีอ่าวป่าตองเหมาะแก่การจอดพักเรือ มีผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นคนจีน

และในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีคาบเกี่ยวกับสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ปรากฏในหลักฐานของกัปตันไลท์และคุณหญิงจัน และพงศาวดารเมืองถลางซึ่งเขียนในพ.ศ. 2384 ว่าตัวเมืองถลางอยู่ที่บ้าน – ตะเคียน (ตำบลตะเคียน) ดังแสดงหมายเลข 1 ในแผนที่แสดงวิวัฒนาการของเมืองภูเก็ต

ภายหลังแพ้สงครามพม่าในสมัยรัชกาลที่ 2 ถลางเสียหายมาก จึงย้ายเมืองไปตั้งที่ กราภูงา (ตำบลบางหลาม จังหวัดพังงา) ดังแสดงหมายเลข 2 ในแผนที่เดียวกัน

เมื่อพม่าแพ้สงครามอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวถลางหมดความเกรงกลัวพม่าจึงย้ายเมืองกลับมาตั้งใกล้บ้านตะเคียนเดิม คือบ้านเมืองใหม่ ซึ่งคือบ้านเมืองใหม่ 1 ตำบลตะเคียนในปัจจุบัน ดังแสดงด้วยหมายเลข 3 ในแผนที่เดียวกัน

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ปรากฏหลักฐานกล่าวถึงศาลากลางว่าอยู่ห่างจากตลาด 30 เส้นเศษ และตลาดนั้นอยู่ห่างจากทางแยกไปกระทู้ประมาณ 80 เส้น ซึ่งถนนสำคัญในตลาดนั้นสังเกตจากรายละเอียดในจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2433 สันนิษฐานว่าเป็นถนนถลางในปัจจุบัน และปรากฏหลักฐานสนับสนุนในแผนที่ระวางที่ดินซึ่งจัดทำในปีพ.ศ. 2452 ตลอดจนหลักฐานเพิ่มเติมในการเสด็จประพาสภูเก็ตของรัชกาลที่ 6 ครั้งแรก เมษายน พ.ศ.2452 ได้กล่าวถึงตลาดในทำนองเดียวกัน และได้ความเพิ่มเติมเรื่องบ้านพักของคหบดีที่อยู่ห่างจากตลาดออกไป ได้ทรงเปิดถนนเชื่อมภูเก็ตกับถลางซึ่งพระราชทานนามว่า " ถนนเทพ – กษัตรีย์ " เมื่อ 27 เมษายน 2452 และได้ทรงเสด็จเปิดศาลารัฐบาลเมื่อ 22 เมษายน 2460 ในคราวเสด็จประพาสภูเก็ตครั้งที่ 2 จากหลักฐานข้างต้นแสดงว่าเมืองภูเก็ตปัจจุบันได้รุ่งเรืองมาก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 และหลังรัชกาลที่ 3 อันหมายถึงรัชกาลที่ 4 ดังแสดงในแผนที่เดียวกันด้วยหมายเลข 4

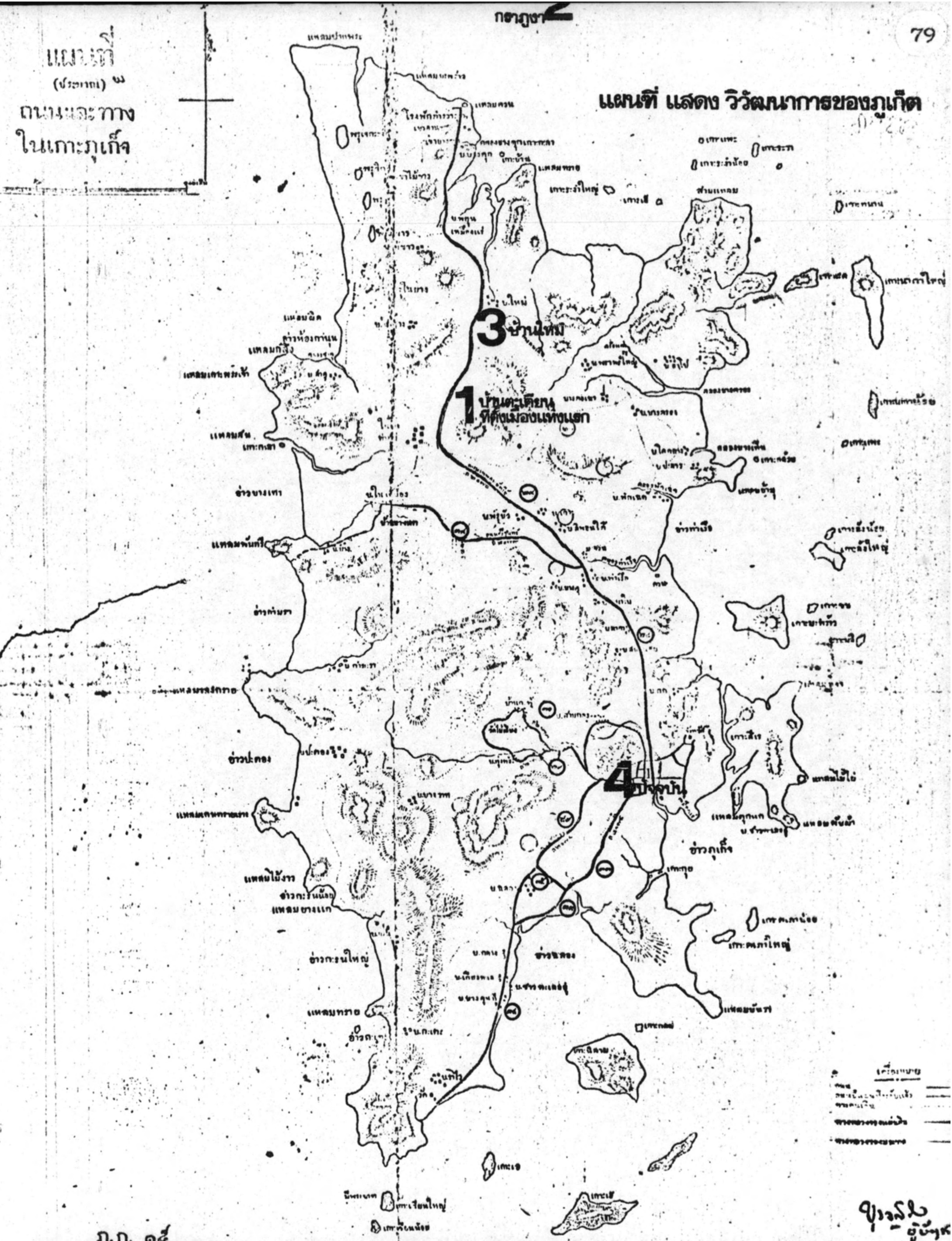
แผนที่ แสดง วิวัฒนาการของภูเก็ต
3 บ้านใหม่
1 บ้านตะเคียน ที่ตั้งเมืองแห่งแรก
4
อ่าวปะตอง
อ่าวภูเก็จ
อ่าวกะรนใหญ่
แหลมพันวา

KO PHUKET
ANDAMAN SEA
KO PHUKET
KO PHUKET
KO MAI KHAO
KO HIRAN
KO PHUKET
KO HIRAN
KO MAI KHAO
KO PHUKET
KO HIRAN
KO PHUKET
KO HIRAN
KO PHUKET
KO HIRAN

การใช้พื้นที่ดิน ปี 2452
บริเวณศึกษา
ตำบลบางเหนียวเหา

สรุป อายุอาคาร

1) อาคารที่มีช่วงเวลาของการก่อสร้างซึ่งบันทึกไว้แน่นอน

1.1) วชิรพยาบาล สร้างเมื่อ พ.ศ. 2434 จากหลักฐานจดหมายเหตุราชกิจรายวันใน - พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2434 เรื่องเจ้าหมื่นเสมอใจราช ข้าหลวงหัวเมืองฝ่ายทะเลตะวันตก ขอพระบรมราชานุญาตตั้งโรงพยาบาลเมืองภูเก็ต ซึ่งภายหลังพ.ศ. 2455 รัชกาลที่ 6 พระราชทานนามใหม่ว่า " วชิรพยาบาล "

1.2) โรงเรียนอาชีวศึกษา สร้างเมื่อ พ.ศ. 2440 เป็นโรงเรียนแรกของมณฑลตะวันตก สร้างขึ้นพ.ศ. 2440 ชื่อเดิมคือโรงเรียนวรสิทธิ์ อยู่ในบริเวณวัด - มงคลนิมิตร ตามหลักฐานเมื่อคราวรัชกาลที่ 6 ได้กล่าวถึงโรงเรียนนี้ เมื่อคราวเสด็จประพาสภูเก็ตครั้งที่ 2 พ.ศ. 2460

1.3) ศาล จากหลักฐานที่ระบุว่า ศาลประจำมณฑลตั้งขึ้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2441

1.4) ธนาคารชาเตอรด์ เมื่อมีเรือขุดสำหรับการเหมืองครั้งแรกเมื่อพ.ศ.2450 เห็นควรมีธนาคาร ผู้อำนวยการบริษัทชาเตอรด์แบงก์ที่ปีนังจึงได้ยื่นหนังสือต่อ - พระยารัษฎาในช่วงปี พ.ศ. 2450 - 2456 ขอจัดตั้งสาขาธนาคารชาเตอรด์ที่ภูเก็ต ซึ่งรัฐบาลพิจารณาเห็นชอบตามคำขอ

2) อาคารที่ไม่มีการบันทึกช่วงเวลาแน่นอน แต่สามารถอ้างอิงได้

2.1) ตึกแถวชั้นเดียวถนนเทพกษัตรีย์ รัชกาลที่ 6 เสด็จประพาสภูเก็ตครั้งแรก พ.ศ. 2452 ได้เสด็จไปเปิดถนนเทพกษัตรีย์ คาดว่าอาคารแถวชั้นเดียวแบบเก่าคงจะสร้างหลังจากช่วงนี้ (ประมาณพ.ศ.2450 - 2455)

2.2) ศาลากลางจังหวัด พระยารัษฎานุประดิษฐ์มีดำริเมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2449 ในการพัฒนามณฑลฯรวมทั้งการย้ายที่ว่าการเมืองภูเก็ตซึ่งอยู่ในตลาด เพื่อความสง่างามและจะใช้ที่ตั้งเดิมทำเหมือง มีดำริให้ไปตั้งที่เชิงเขาโต๊ะแซะ สามกองเป็นนิคมข้าราชการโดยมีศูนย์กลางที่ศาลากลาง ยังไม่ทันสร้าง พระยารัษฎาถึงแกอนิจกรรมเมื่อพ.ศ.2456 คาดว่ามีการสร้างหลังจากนั้น เพราะ วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2460 รัชกาลที่ 6 ได้เสด็จไปเปิดศาลารัฐบาลในคราวเสด็จประพาสภูเก็ตครั้งที่ 2

2.3) ที่ประทับ

ที่ประทับรัชกาลที่ 5 เมื่อคราวเสด็จประพาสหัวเมืองมลายู ได้ปรากฏในจดหมายเหตุราชกิจรายวันว่า ได้ทอดพระเนตรเหมืองของหลวงบำรุงหลังพลับพลาที่ประทับที่เรียกว่า "ไอปา" คือการทำเหมืองตามชายทะเลป่าโกงกาง คาดว่าที่ประทับครั้งนั้นคือบริเวณเกาะสิเหร่ และ พ.ศ. 2441 สมัยพระยานริศรราชกิจ ข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลภูเก็ต จะจัดสร้างพลับพลาซึ่งออกแบบโดยมร.อะสันวิลซึ่นสถาปนิกอังกฤษประจำเมืองปีนัง ที่ตั้งพลับพลาอยู่ที่เนินเขาคอกช้าง แต่ไม่ได้สร้างเนื่องจากรัชกาลที่ 5 ไม่ได้เสด็จมา

ที่ประทับรัชกาลที่ 6 ครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2452 ทรงบันทึกว่าที่ประทับอยู่ค่อนข้างไกลคือสามกอง เป็นตึก 2 ชั้นในสวนมะพร้าว อากาศดี เงียบดี คาดว่าอาจเป็นจวนผู้ว่าราชการในปัจจุบัน ส่วนการเสด็จประพาสครั้งที่ 2 ไม่ปรากฏการอ้างอิงถึงที่ประทับ

3) อาคารที่สืบทราบช่วงเวลาการสร้างจากการสัมภาษณ์และเทียบเคียงเหตุการณ์

3.1) อาคารบ้านพักอาศัย โดยการสัมภาษณ์คุณประสิทธิ์ ชินการณ์ ผู้สนใจทางด้านประวัติศาสตร์ คุณหยู่เอี่ยว คุณประชา คุณสิทธิ์ ตัณฑวนิช ทายาทตระกูลจีนเก่าแก่ของเมืองภูเก็ต และแปลจากแป๊ะจีนซึ่งมีอายุได้ 88 ปี ว่าบ้านหลังแรกคือบ้านคุณประชาในปัจจุบัน สร้างเมื่อแกมีอายุได้ 8 ขวบ คือสร้างเมื่อประมาณปีพ.ศ. 2441 โดยพระพิทักษ์ชินประชาและพระอร่ามสาครเขต ขุนชนาทรนิเทศ จึงได้สร้างบ้างคืออาคารที่ทำการบริษัทเดินอากาศไทยและสำนักงานทนายความที่ถนนระนองและดีบุกตามลำดับ ต่อจากนั้นมาอีก 5 ปีพระพิทักษ์ฯได้สร้างบ้านพักให้มารดาซึ่งเป็นบ้านของคุณสิทธิ์ ตัณฑวนิชในปัจจุบัน และอีก 10 ปีต่อมาสร้างบ้านพักและสโมสรสังสรรค์ให้รุ่นลูกซึ่งปัจจุบันได้ขายให้แก่ตระกูลงานทวี อาคารบ้านพักอาศัยที่มีอายุใกล้เคียงกับบ้านคุณสิทธิ์คือบ้านของขุนชนาทราที่ถนนระนอง บ้านของคุณเก่งลิมปานนท์ที่ถนนโกมารภัจจ์ มีอายุราว 70 – 75 ปี และอาคาร.

รุ่นเดียวกับบ้านงานทวีซึ่งมีอายุประมาณ 60 – 65 ปี คือบ้านคลังจังหวัด บ้านที่ถนนเยาวราช บ้านพักอาศัยแบบยุโรปรุ่นเก่าสุดท้ายคือบ้านพักของคุณวิรัช หงษ์หยก ซึ่งเป็นตระกูลมั่งคั่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีอายุประมาณ 40 – 50 ปี จากนั้นไม่มีคหบดีผู้ใดสร้างอาคารแบบเก่าอีกเลย อันอาจเนื่องมาจากค่านิยมที่เปลี่ยนไปและขาดแคลนช่าง วัสดุแบบเก่า

3.2) อาคารห้องแถว อาคารที่ทราบอายุแน่นอนคือธนาคารชาเตอรด์ สร้างในช่วงปีพ.ศ.– 2450 – 2456 อาคารตึกแถวชั้นเดียวถนนเทพกษัตรีย์ (2455–2456) อาคารห้องแถวแบบเก่าเรียบง่ายสมัยต้นรัชกาลที่ 7 ส่วนอาคารห้อง–แถวแบบจีนแท้นั้นจากการสัมภาษณ์และเทียบเคียงแล้วคาดว่าอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีอายุประมาณ 95 – 100 ปีและมากกว่า และอาคารห้อง–แถวแบบปีนังคาดว่าสร้างในช่วงที่มีการติดต่อกับปีนังมากในช่วงปีพ.ศ. 2440 – 2445 ซึ่งในรุ่นแรกรับอิทธิพลปีนังมาโดยมิได้ดัดแปลงซึ่งสังเกตได้จากลวดบัวรายละเอียด ในภายหลังจึงได้มีการดัดแปลงขึ้น

<u>สรุป อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์</u>

กลุ่มที่ 1 อาคารที่มีอายุมากที่สุด มีความสำคัญในความเป็นแห่งแรก อายุ 76 – 95 ปีและมากกว่า สร้างในช่วงปีพ.ศ. 2425 – 2445 และก่อนหน้านั้น ได้แก่อาคารห้องแถวเลขที่ 18 129 ที่ถนนถลาง วชิรพยาบาล โรงเรียนอาชีวศึกษา ศาล บ้านคุณประชา บริษัท–เดินอากาศไทย สำนักงานทนายความถนนดีบุก และตึกแถวแบบปีนังรุ่นแรก

กลุ่มที่ 2 อาคารที่มีอายุมาก 61 – 75 ปี สร้างในช่วงปีพ.ศ. 2446–2460 ได้แก่ห้องแถวแบบปีนัง ธนาคารชาเตอรด์ ห้องแถวชั้นเดียวถนนดีบุก ถนนเทพกษัตรีย์ บ้านคุณสิทธิ บ้านคุณเก่ง ศาลากลางจังหวัด บ้านงานทวี

กลุ่มที่ 3 อาคารที่มีอายุ 51 – 60 ปี สร้างในช่วงพ.ศ. 2461–2470 ได้แก่ตึกแถวเก่าแบบเรียบ

กลุ่มที่ 4 อาคารที่มีอายุ 31 – 50 ปี สร้างในช่วงพ.ศ. 2471–2490 ได้แก่บ้านคุณวิรัช หงษ์หยก

กลุ่มที่ 5 อาคารที่มีอายุ น้อยกว่า 30 ปี คือสร้างหลังพ.ศ. 2491 เป็นต้นมา ได้แก่ห้องแถว บ้านพักอาศัย และสถานที่ราชการแบบสมัยปัจจุบัน

การวิเคราะห์ด้านประวัติศาสตร์

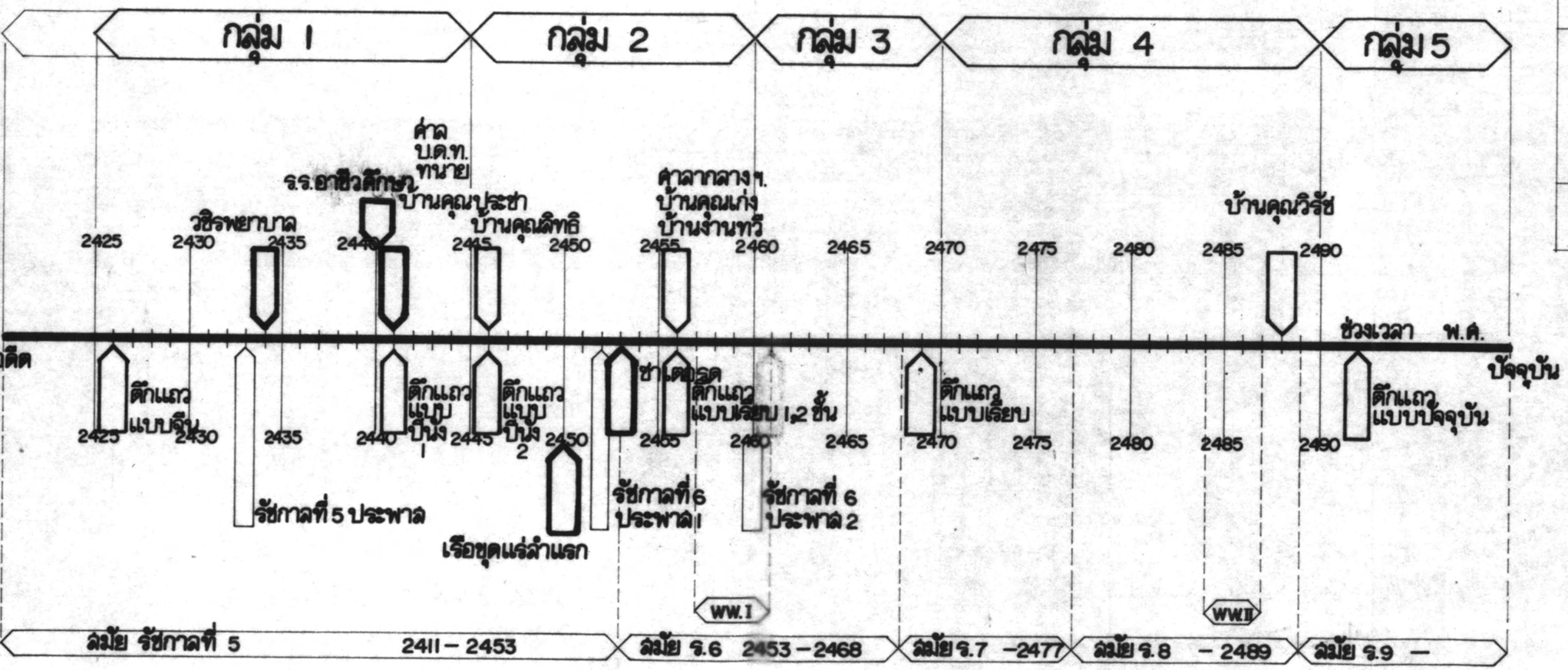

กลุ่มที่	อายุ (ปี*)	ช่วงปี (พ.ศ.)
1	76 – 95	2425 – 2445
2	61 – 75	2446 – 2460
3	51 – 60	2461 – 2470
4	31 – 50	2471 – 2490
5	30 – 0	2491 – 2521

* ปีอ้างอิง (ฐาน) คือ ปี พ.ศ. 2521

MARCUS BROOKE, 'PHUKET' SINGAPORE AIRLINE INFLIGHT MAGGAZINE. SEPT.-OCT. 1978.
วิลาสวงศ์ พงศะบุตร, แบบเรียนสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ไทย มศ.ปลาย. 2520.
ที่มา : สมัย ราชภัณฑารักษ์, ภูเก็ต. (กรุงเทพมหานคร, 2517.)
สุมบูรณ์ แก่นตะเคียน "ประวัติเมืองภูเก็ต. (วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2521)
สัมภาษณ์ คุณประสิทธิ์ ชินกาญจน์ คุณหยู่เอียว คุณประชา คุณสิทธิ์ ตัณฑวนิช.

แผนที่ 3.1

แสดง **ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์**

ความสำคัญ กลุ่มที่ 1

2

3

4

5

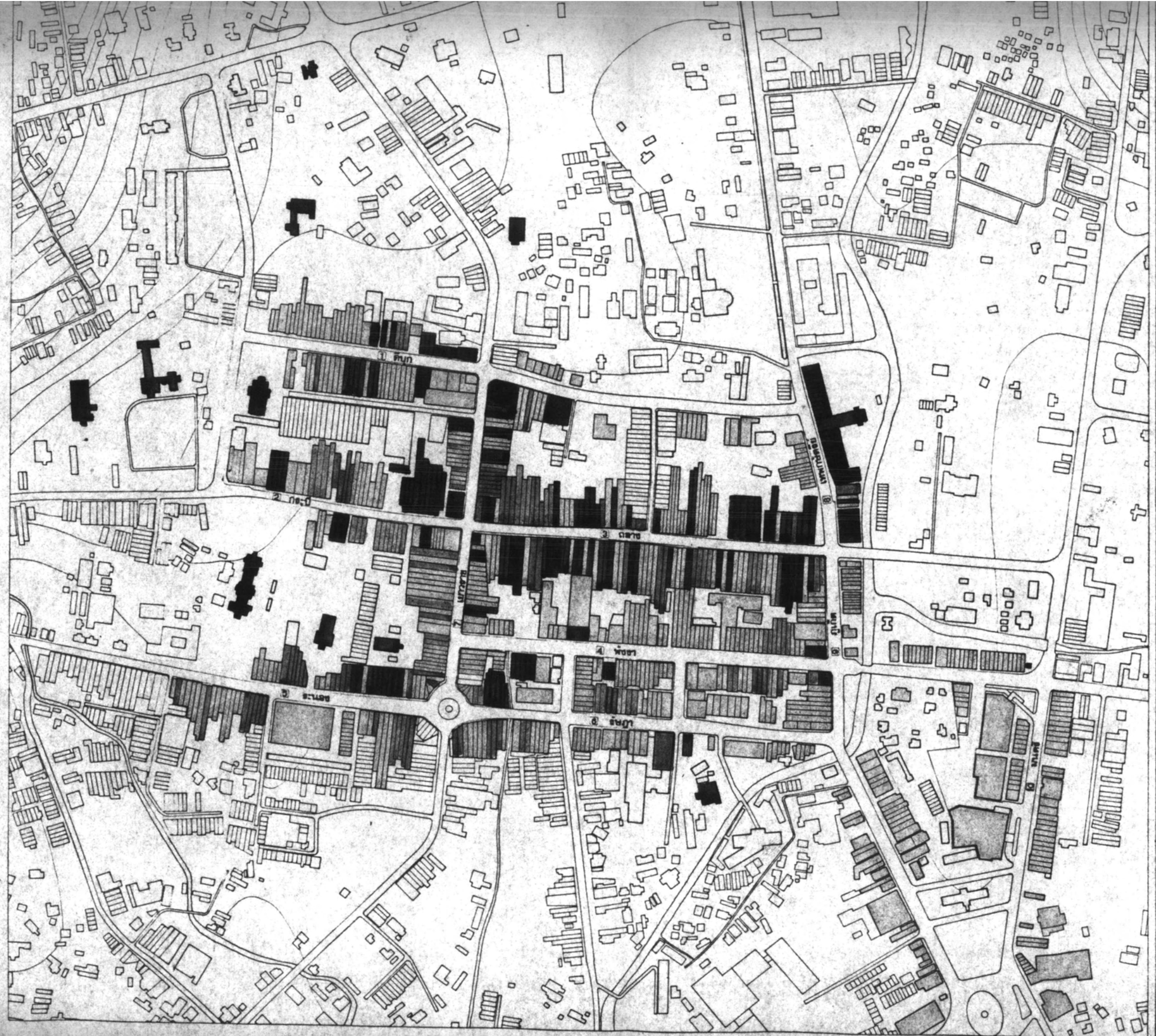

เมตร 0 100 200 ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2518, สำนักผังเมือง
ศาลาที่ , รูปที่

ภูเก็ต: A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

การวิเคราะห์ทางด้านสถาปัตยกรรม

การวิเคราะห์ทางด้านสถาปัตยกรรม กระทำโดยยึดหลักการสัญชานได้ด้วยการมองเห็นแล้วจึงทำการแยกแยะจัดกลุ่มด้วยความเหมือนและความต่างโดยมีหลักฐานด้านประวัติศาสตร์สนับสนุน ให้เกิดผลสรุปในด้าน

1) รูปแบบสถาปัตยกรรม
2) ลักษณะพิเศษของสถาปัตยกรรม
3) สภาพอาคาร
4) รายละเอียดทางสถาปัตยกรรมอื่น ๆ

1) รูปแบบสถาปัตยกรรม

จากการหาข้อมูลโดยการสำรวจ สังเกตการณ์ บันทึกข้อมูลด้วยการถ่ายรูป และรายงานข้อมูลในรูปของแผนที่และภาพถ่าย แสดงให้เห็นชัดถึงความแตกต่างระหว่างอาคารสมัยปัจจุบันกับอาคารสมัยเก่า ซึ่งอาคารสมัยเก่าเองนั้น ก็มีทั้งความแตกต่างและความเหมือนกันในรูปแบบ จึงได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้านวิวัฒนาการของเมืองภูเก็ต กล่าวคือ ไม่ว่าในรัชสมัยใดหรือชนชาติยุโรปใดที่มาทำการค้าขายติดต่อกับเมืองถลางหรือภูเก็ตนี้ ต่างก็ได้บันทึกตรงกันว่า ชาวเมืองที่มีบทบาททางการค้าและการปกครองส่วนใหญ่เป็นคนจีน ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคคลเก่าแก่และบุคคลที่สนใจด้านนี้ ได้ความตรงกันว่า คนจีน (ฮกเกี้ยน) ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ภูเก็ตนานแล้ว คืออพยพมาจากมณฑลเฉ้หมึงโดยทางเรือผ่านไซ่ง่อน สิงคโปร และปีนังตามลำดับจนมาถึงภูเก็ต ธรรมชาติของการดำรงชีวิตของคนจีนมีลักษณะพิเศษที่เห็นได้ชัดคือ การพักอาศัยในที่เดียวกันกับที่ตนทำการค้า สถาปัตยกรรมในรูปแบบของห้องแถวจึงเป็นลักษณะเฉพาะของคนจีนทุกยุคทุกสมัย และจากหลักฐานที่อาจารย์ธีรชัย กำภู ณ อยุธยา ได้ถ่ายรูปอาคารห้องแถวที่เมืองซูเจา สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ 5 พฤษภาคม 2521 นั้น เป็นบันทึกฐานสำคัญอันหนึ่งในอันที่จะวิเคราะห์และดึงเอาอาคารที่มีรูปแบบพิเศษคล้ายคลึงกับของจีนแท้ในผืนแผ่นดินใหญ่ ออกจากอาคารในรูปแบบเก่าอื่น ๆ (โปรดดูภาพถ่ายเปรียบเทียบระหว่างห้องแถวที่เมืองซูเจาและห้องแถวในถนนสายต่าง ๆของภูเก็ต)

ดังนั้นรูปแบบแรกของสถาปัตยกรรมแบบเก่าที่ภูเก็ต คือ ห้องแถว 2 ชั้น ประโยชน์ใช้สอยของชั้นล่างเป็นร้านค้า ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัยและเก็บของ โครงสร้างมีทั้งระบบกำแพงรับน้ำหนัก และระบบเสา–คาน วัสดุผนังใช้ไม้และก่ออิฐถาบปูน ลักษณะอื่นที่แสดงให้เห็นถึงความเหมือนได้ชัดเจนระหว่างห้องแถวจีนแผ่นดินใหญ่กับห้องแถวที่ภูเก็ต คือวัสดุมุงหลังคาซึ่งเป็นกระเบื้องดินเผา มีจั่วหลังคาหันไปทางด้านสะกัด มีชายคายื่นมาเล็กน้อยเป็นด้านหน้า ตลอดจนลักษณะการเจาะช่องหน้าต่างสะท้อนให้เห็นอิทธิพลจีนแท้ในห้องแถวเก่าส่วนหนึ่งของภูเก็ต

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มห

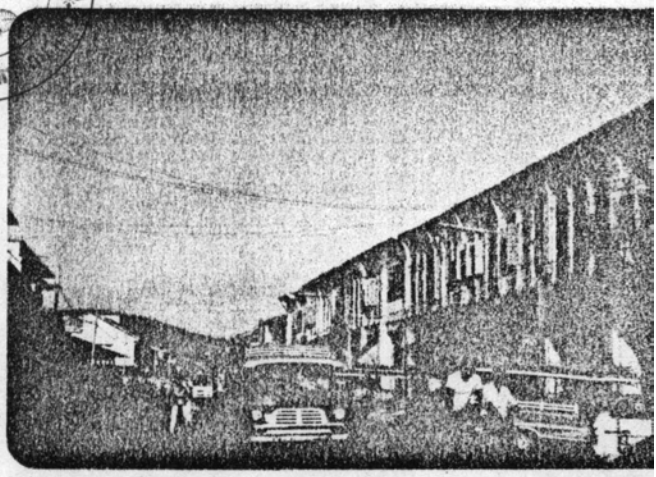

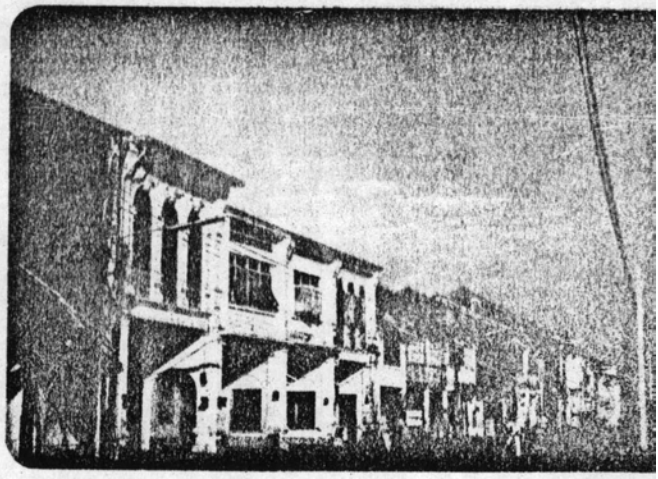

ซูเจา
SU ZHOU

กุเจ็ด

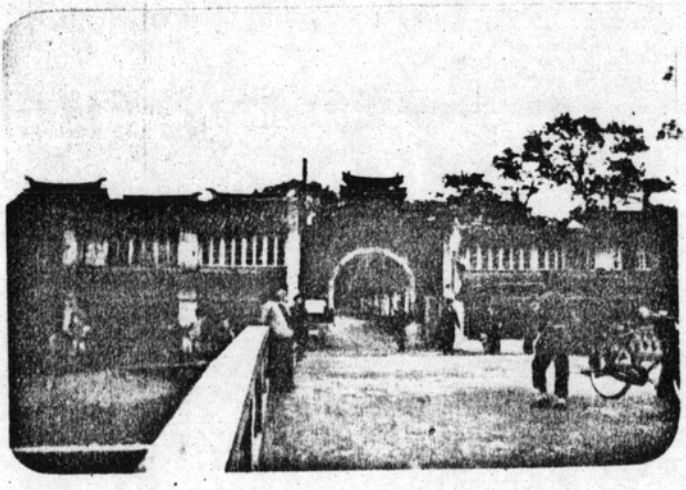

ซูลา

ดูเก็ต

รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบเก่าที่เหลือภายหลังที่ได้แยกออกจากกลุ่มห้องแถวเก่าแบบจีนแท้แล้วนั้น มีผู้สันนิษฐานว่าเป็นรูปแบบผสมระหว่าง จีน-โปรตุเกส ดังได้มีคำเรียกว่า "ชิโน-โปรตุกีสสไตล์"นั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้สืบหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยละเอียด แต่ไม่ได้พบอิทธิพลของโปรตุเกสต่อถลาง หากเป็นอิทธิพลของอังกฤษในสมัยของกัปตันฟรานซิส ไลท์ (พระยาราชกปิตัน) ซึ่งได้เคยเข้ามาค้าขายและตั้งถิ่นฐานอยู่ถลางนานถึง 9 ปี และแม้กัปตันไลท์ได้ออกจากถลางไปสร้างสถานีการค้าขึ้นที่เกาะหมากซึ่งเดิมเป็นเกาะร้างที่กัปตันไลท์ได้สร้างและตระเตรียมทุกอย่างเพื่อตั้งเป็นอาณานิคมของอังกฤษอย่างถาวรนั้น กัปตันไลท์มิได้หยุดการติดต่อกับถลางหากมีการติดต่อค้าขายและช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับเกาะปีนังเอง กัปตันไลท์ได้บันทึกถึงจำนวนคนจีนไว้ว่ามีประมาณ 3,000 คนในพ.ศ. 2338 จึงสันนิษฐานได้ว่าถลางกับปีนัง (อังกฤษ) ได้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าและวัฒนธรรมกันตลอดมา ทั้งในระดับเจ้าเมืองต่อเจ้าเมือง และประชาชนต่อประชาชนซึ่งเป็นชาวจีนสายสัมพันธ์เดียวกัน

และจากหลักฐานภาพถ่ายเปรียบเทียบสถาปัตยกรรมภูเก็ต – ปีนัง พบว่า

สถาปัตยกรรมห้องแถว มีลักษณะคล้ายคลึงกันในความเป็นห้องแถว 2 ชั้น ก่ออิฐฉาบปูน หลังคามุงกระเบื้องดินเผาหันจั่วไปทางด้านสะกัด การเจาะช่องหน้าต่าง การใช้โค้ง ลวดบัวประดับช่องหน้าต่างหัวเสาและรอยต่อระหว่างชั้น และเหมือนกันอย่างยิ่งในการยื่นอาคารชั้นบนมาเป็นส่วนปกคลุมกันแดดกันฝนให้กับระเบียงทางเดินชั้นล่างที่เรียกว่า "เวรันดาห์"

สถาปัตยกรรมอาคารเดี่ยว ซึ่งได้แก่อาคารพักอาศัยและอาคารราชการจากภาพถ่ายพบว่าลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือการมีมุขกลางยื่นออกมาคลุมด้วยหลังคาจั่วทรงสูง แยกปีกซ้าย-ขวา ซึ่งชั้นล่างจะเป็นระเบียงทางเดินคลุมด้วยส่วนของอาคารชั้นบน และเสาที่รองรับชั้นบนนั้นจะได้รับการตกแต่งด้วยโค้ง

ในกรณีบ้านพักอาศัย สันนิษฐานว่าด้วยสภาพการค้าที่มั่งคั่งขึ้น และขนาดครอบครัวที่ใหญ่ขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องขยายพื้นที่ที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำการค้า ประกอบกับค่านิยมของคหบดีที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากการค้าขายติดต่อกับปีนัง จึงเกิดการสร้างบ้านเดี่ยวสำหรับพักอาศัยในที่ว่างใกล้กับใจกลางเมืองเพื่อความใกล้ที่ทำงาน

กรณีอาคารราชการในรูปแบบที่คล้ายคลึงกับของที่ปีนังสันนิษฐานว่าเป็นอิทธิพลสืบทอดมาจากสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างเจ้าเมืองภูเก็ตกับเจ้าเมืองปีนัง

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการสัมภาษณ์ได้ทราบละเอียดไปถึงว่าได้มีการนำเอาช่างออกแบบช่างก่อสร้าง และวัสดุมาจากปีนังด้วย

ปีนัง

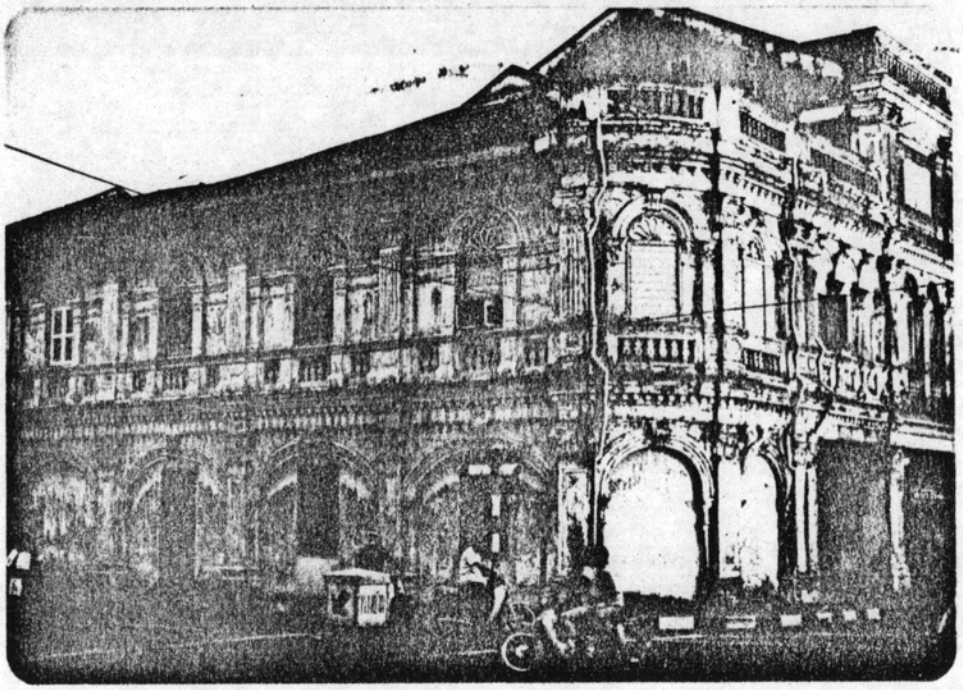

ภูเก็ต

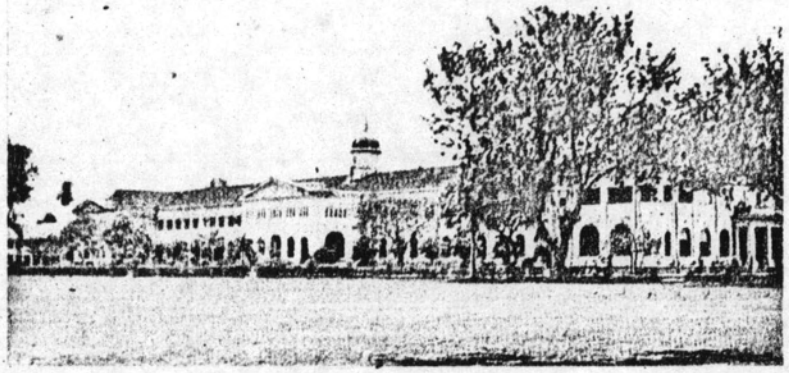

ปีนัง ▶

รูเก็ต ▼

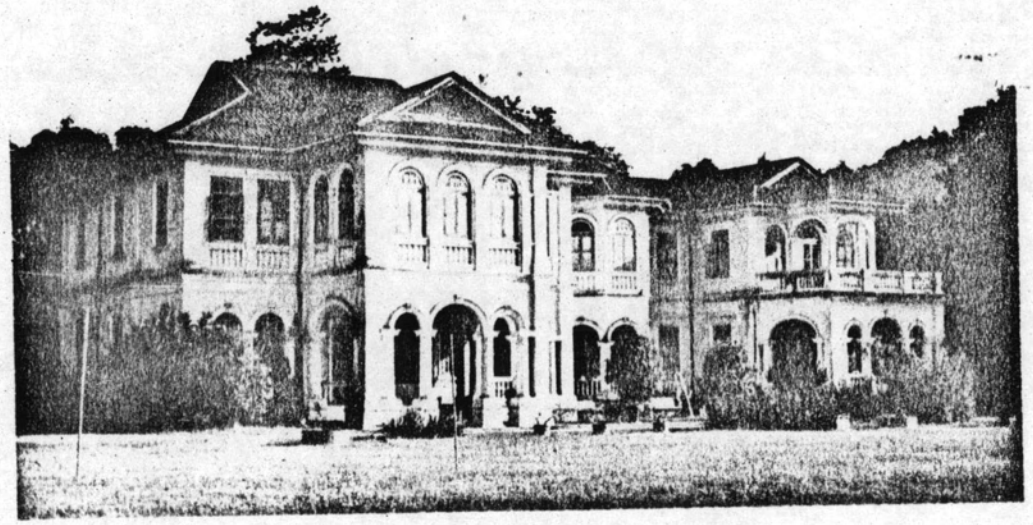

ซึ่งหลักฐานจากการเปรียบเทียบภาพถ่ายดังกล่าวได้รับการสนับสนุนให้กระจ่างชัดแน่นอนขึ้นจาก - วิทยานิพนธ์ของโจฮานเนส คึชแลร์[1] ซึ่งได้ศึกษาการสืบทอดวัฒนธรรมและโครงสร้างสังคมของเกาะปีนัง จากภาพได้เปรียบเทียบศึกแถวของจีนแผ่นดินใหญ่คือที่เมืองคึมอยมณฑลฟูเกียน กับศึกแถวของปีนัง มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ เป็นห้องแถว 2 ชั้น มีความกว้างหน้าถังแคบ และวัสดุมุงหลังคา ที่ต่างกันคือของจีนมีระเบียงชั้นบนยื่นออกมา แต่ของปีนังยื่นตัวอาคารชั้นบนมาเป็นส่วนปกคลุมให้กับระเบียงชั้นล่าง

และจากการเปรียบเทียบการวางผังจากภาพถ่ายทางอากาศของบริเวณห้องแถวใจกลางเทศบาล-เมืองภูเก็ต กับห้องแถวที่ปีนัง พบว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก คือการออกแบบวางผังให้ด้านหน้าของทุกห้องหันออกสู่ถนนและห้องแถวเหล่านั้นหันหลังชนกัน ดังแสดงในภาพ และมีความกว้างหน้าถังแคบมากเมื่อเทียบกับความลึกของห้องแถว ด้วยความลึกที่มากจึงต้องเจาะช่องแสงทางหลังคาเพื่อการระบายอากาศและรับแสงสว่างธรรมชาติ อันเป็นลักษณะเดียวกันของห้องแถวที่ปีนังและที่ภูเก็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียงทางเดินซึ่งมีส่วนของอาคารชั้นบนปกคลุมที่เรียกว่าเวรันดาห์นั้นเป็นลักษณะพิเศษของห้องแถวปีนังและของภูเก็ต นั้นแสดงให้เห็นอิทธิพลของสถาปัตยกรรมของอังกฤษที่ปีนังที่มีต่อลักษณะสถาปัตยกรรมในภูเก็ตอย่างจะเป็นอื่นไปมิได้เลย

สรุปได้ว่า รูปแบบทางสถาปัตยกรรมในบริเวณที่ศึกษานั้น สามารถยืนยันได้ว่าเป็นสถาปัตยกรรมรูปแบบจีนผสมอังกฤษ ซึ่งแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษนั้นเป็นอังกฤษเรอไนซองส์ที่ได้รับการดัดแปลงให้เข้ากับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และความเป็นอยู่ของคนในอาณานิคมของอังกฤษ จึงเรียกแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษนี้ว่า "โคโลเนียลสไตล์" และอาจเรียกแบบสถาปัตยกรรมที่ภูเก็ตนี้ได้ว่า "ชิโน-โคโลเนียลสไตล์" แม้ว่าภูเก็ตหรือถลางไม่เคยเป็นเมืองในอาณานิคมของอังกฤษเลยก็ตาม แต่ความสนิทสนมของบุคคลระดับเจ้า-เมืองลงไปจนถึงประชาชนกับประชาชนซึ่งติดต่อค้าขายกัน จึงได้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมนี้ขึ้น

---

[1] Küchler, Johannes, Penang : Kulturland schalt suandel und ethnisch - sozialc Struktur einer Insel Malaysias. (Geographischen Instituts de Justus Liebig - Universität Giebem. 1968)

8.: George Town, Altstadt: Chinesische Reihenhäuser mit Air Well. März 1963.

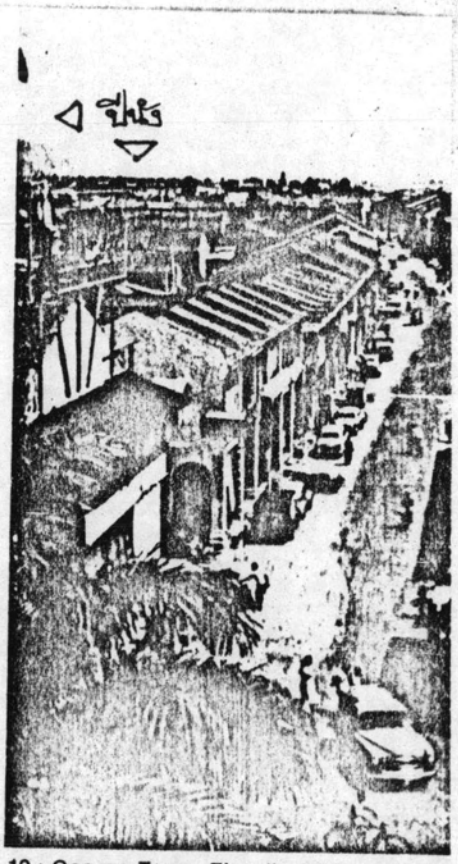

19.: George Town, Einzelhandelszentrum: sische Reihenhäuser mit Five Feet Way Kimberley Street. März 1963.

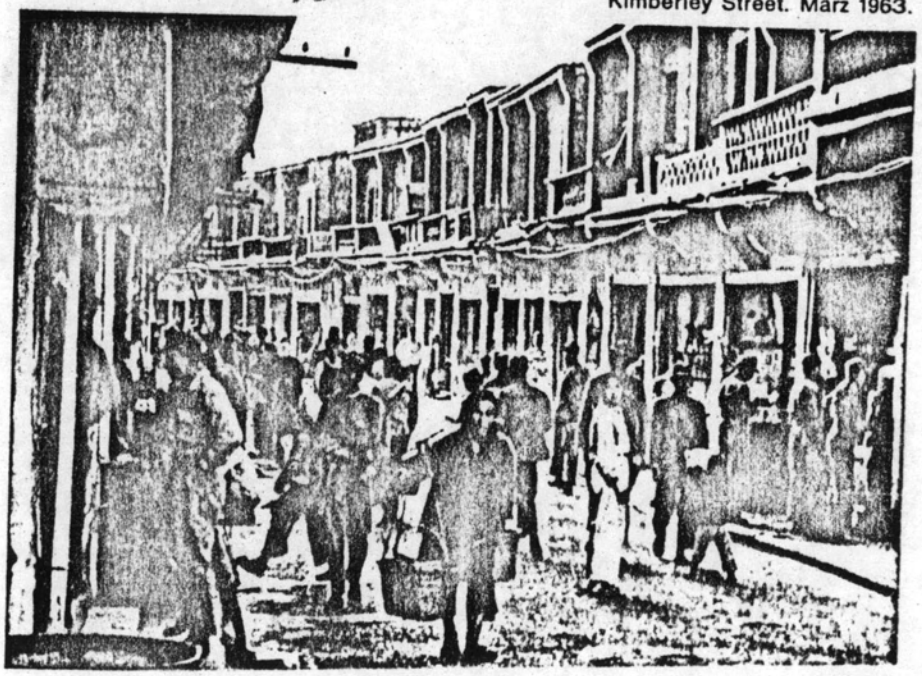

เมืองคีมอย (QUEMOY) มณฑลฟูเกียน (FUKIAN) สาธารณรัฐประชาชนจีน

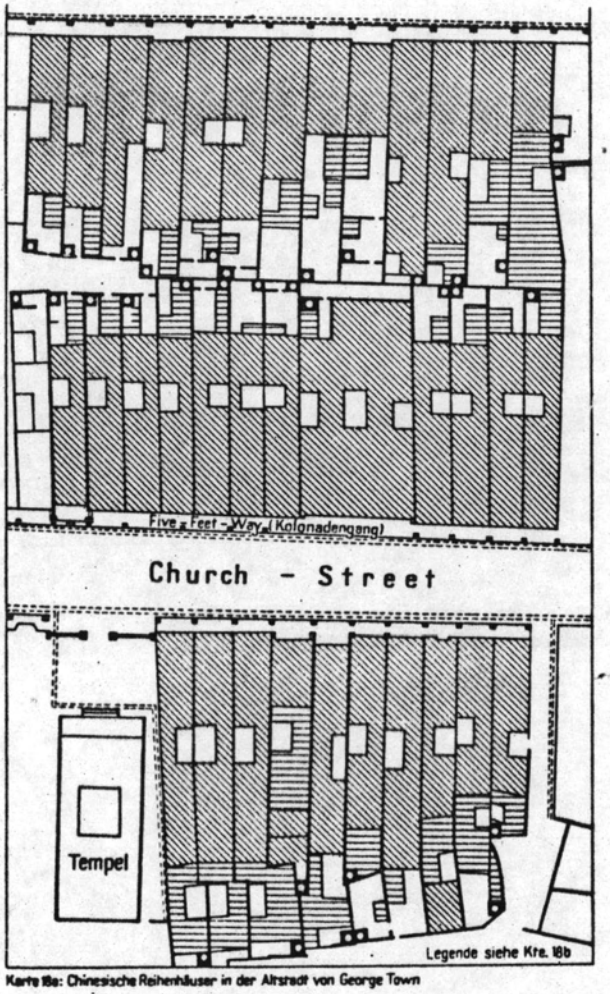

Karte 18a: Chinesische Reihenhäuser in der Altstadt von George Town

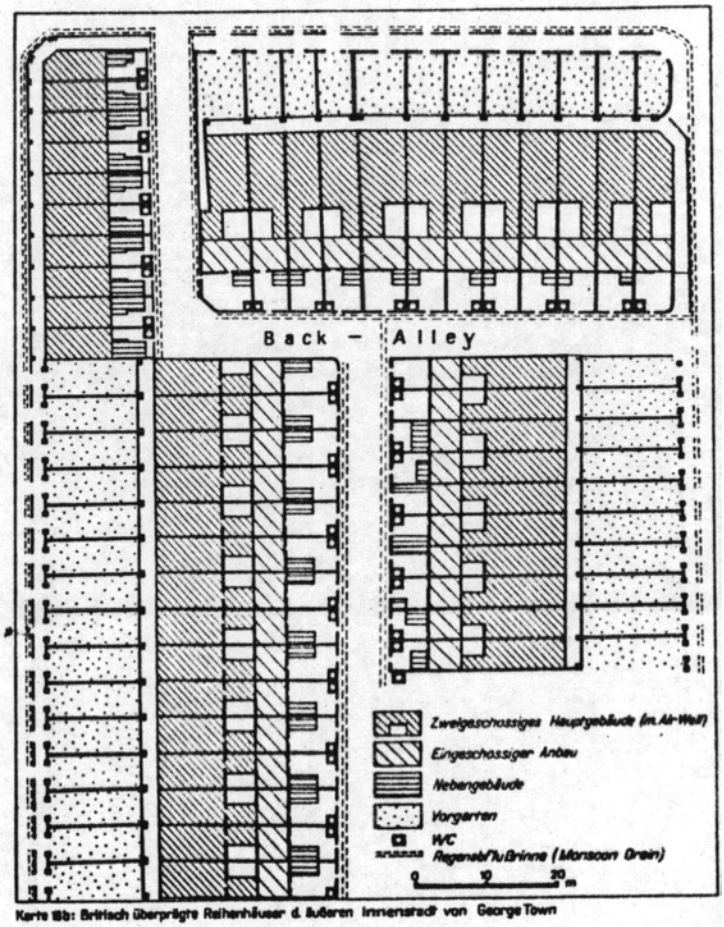

Karte 18b: Britisch überprägte Reihenhäuser d. äußeren Innenstadt von George Town

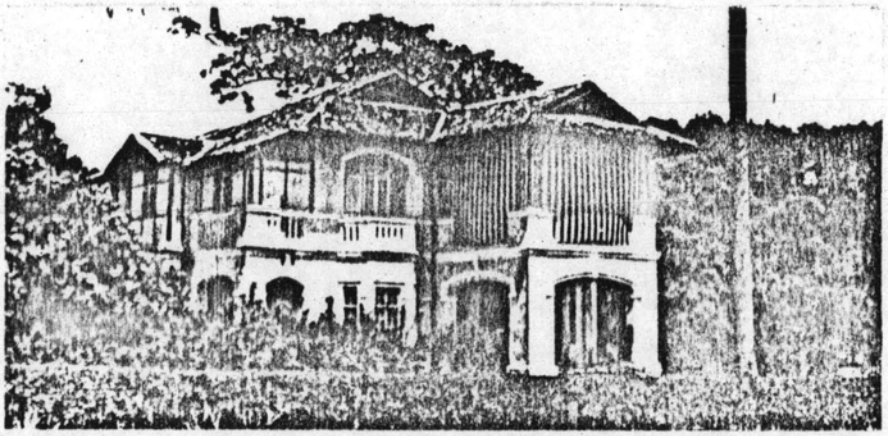

1.: George Town, Viertel der früheren kolonialen Gartenstadt: Zweigeschossiger Bungalow, erbaut vor der Jahrhundertwende. Feb. 1963.

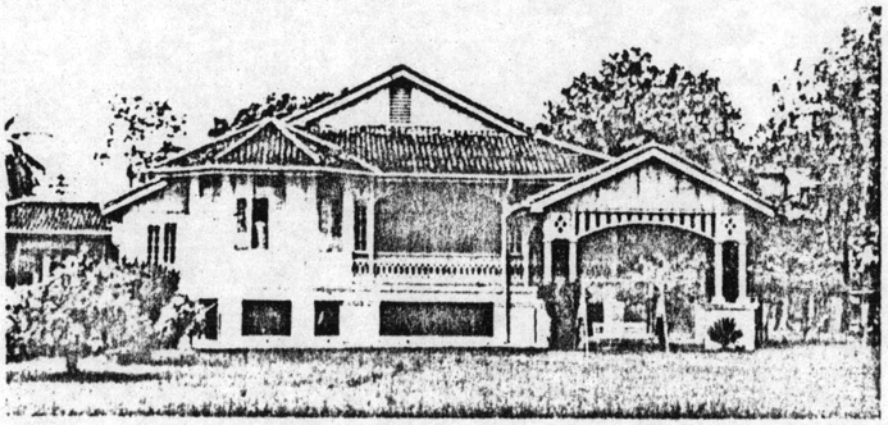

2.: George Town, Viertel der früheren kolonialen Gartenstadt: Eineinhalbgeschossiger Bungalow aus der Zeit vor dem 2. Weltkrieg. Feb. 1963.

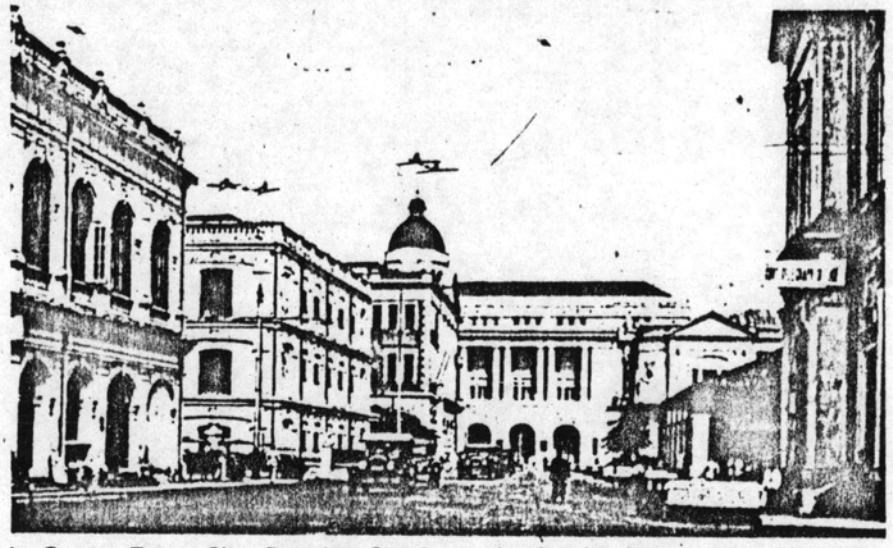

3.: George Town, City: Downing Street vor der Bombardierung im 2. Weltkrieg. Gebäude öffentlicher Institutionen und Banken. Photo: Straits Times.

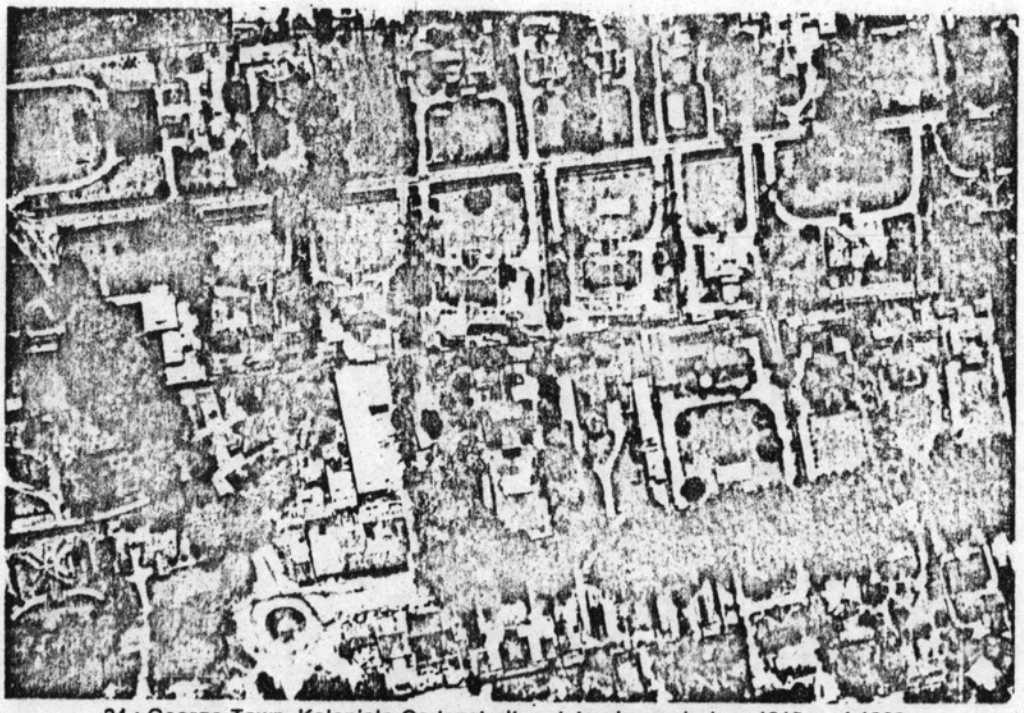

24.: George Town, Koloniale Gartenstadt, entstanden zwischen 1910 und 1930.
(Kreuzung Macalister Rd./Perak Rd.)

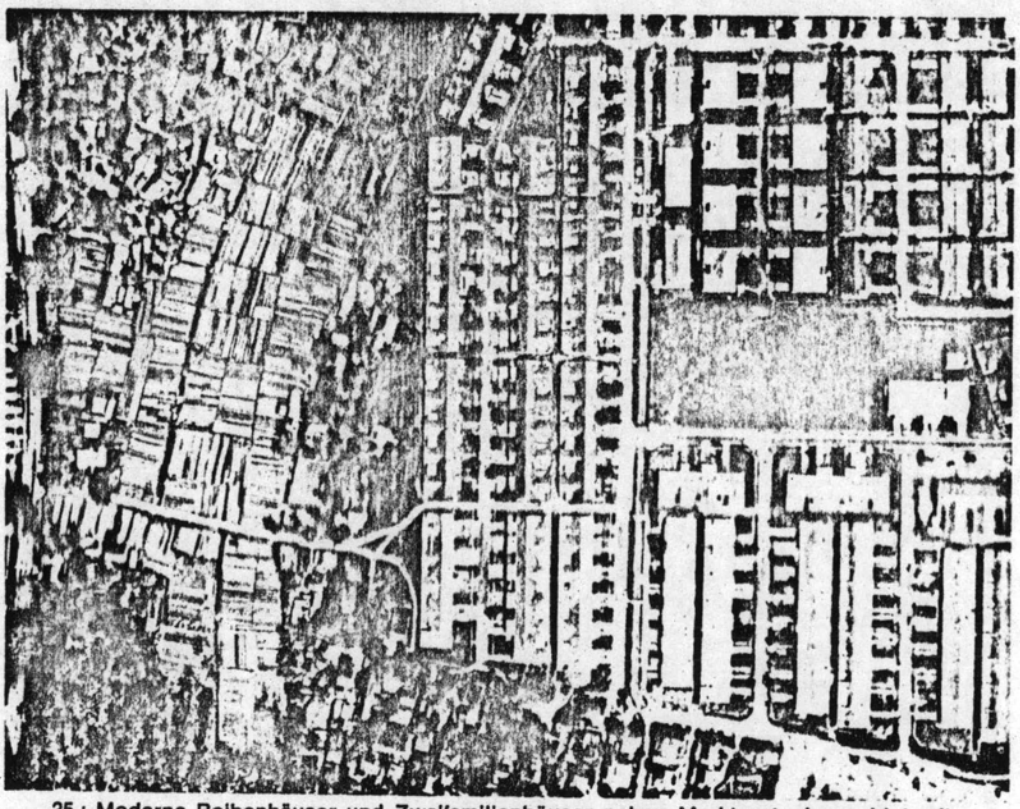

25.: Moderne Reihenhäuser und Zweifamilienhäuser neben Marktgartenbaugebiet mit Squatter-Siedlungen zwischen Ayer Hitam und George Town.
Bild 24 u. 25 sind vergrößerte Ausschnitte aus Luftbildern vom 19. 6. 1962, 11.16 Uhr aufgenommen, Flughöhe 890 m. Survey Dept. Kuala Lumpur.

รูปที่

2) <u>ลักษณะพิเศษของสถาปัตยกรรม</u>

ลักษณะพิเศษของสถาปัตยกรรมนี้หมายถึงลักษณะที่ทำให้อาคารเก่าเหล่านั้นมีความแตกต่างกันในระดับของการรับรู้ ซึ่งลวดบัว รายละเอียดจะเป็นผู้กำหนดให้เห็นความแตกต่างในอันที่จะสนับสนุนสถาปัตยกรรมให้เด่นพิเศษลดหลั่นกันลงไป จนสามารถจัดแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ความเหมือนของลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรมที่คล้ายคลึงกันไว้กลุ่มเดียวกัน เพื่อให้ได้คุณค่าที่ใกล้เคียงกันตามสภาพความเป็นจริง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มอาคารที่มีลักษณะพิเศษซึ่งหมายถึงลวดบัวงดงามละเอียดอ่อนสูง

กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มอาคารที่มีลวดบัวงดงามละเอียดอ่อนเป็นอันดับรองลงมา

กลุ่มที่ 3 คือกลุ่มอาคารที่มีลวดบัวแบบเรียบง่าย

กลุ่มที่ 4 คือกลุ่มอาคารที่ไม่มีลวดบัว มีการใช้เส้นแทนลวดบัว เป็นอาคารแบบเก่าที่เรียบง่าย

กลุ่มที่ 5 คือกลุ่มอาคารชั้นเดียวแบบเรียบง่าย

กลุ่มที่ 1

ห้องแถว ได้แก่บริเวณห้องแถวในแผนที่ 3 เป็นห้องแถวในแบบ"ชิโน-โคโลเนียลสไตล์"เด่นชัดในรูปลักษณะสถาปัตยกรรมที่ปรากฏ หน้าต่างเป็นรูปโค้งและมีลวดบัวประดับอย่างวิจิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหัวเสาและรอยต่อระหว่างชั้นบนและชั้นล่าง

บ้านพักอาศัย การเกิดอาคารบ้านพักอาศัยมาจากเหตุผลของการขยายพื้นที่ใช้สอย กับค่านิยมของคหบดี โดยเฉพาะกรมการเมืองเชื้อสายจีน 3 ท่าน คือ พระพิทักษ์ชินประชา พระอร่ามสาครเขตและขุน - ชนาทรนิเทศ ซึ่งได้ทำการค้าขายติดต่อกับปีนังแล้วได้นำเอาช่างฝีมือ วัสดุ จากปีนังมาสร้างบ้านพักอาศัยแบบมีบริเวณขึ้นหลังจากที่ได้อาศัยอยู่ห้องแถวมาเป็นเวลานาน บ้านพักอาศัยกลุ่มที่ 1 ที่มีลวดบัววิจิตรงดงามได้แก่ บ้านพักของคุณประชา ตัณฑวนิช ถนนสตูล ซึ่งพระพิทักษ์ชินประชาได้สร้างสำหรับตนอยู่อาศัย อาคารที่ทำการของบริษัทเดินอากาศไทยที่ขอซื้อจากทายาทของพระอร่ามสาครเขต ถนนระนอง ซึ่งสร้างด้วยเหตุผลและเวลาใกล้เคียงกับบ้านของพระพิทักษ์ฯ อาคารสำนักงานทนายความ ถนนดีบุก บ้านพักอาศัยของคุณสิทธิ ตัณฑวนิช ถนนสตูลซึ่งพระพิทักษ์ฯได้สร้างสำหรับมารดาอยู่อาศัย

อาคารที่ทำการ สถานที่ราชการ ได้แก่ ศาลจังหวัด ศาลากลางจังหวัด อาคารที่ทำการไปรษณีย์ (เก่า) และจวนผู้ว่าราชการจังหวัด

กลุ่มที่ 2

ได้แก่กลุ่มอาคารห้องแถวที่มีลวดบัวละเอียดอ่อนงดงามรองจากอาคารกลุ่มที่ 1 และได้แก่อาคารบ้านพักอาศัยของขุนชนาทรนิเทศ และของคุณเก่ง ลิมปานนท์

แผนที่ 2

แสดง **ตำแหน่งอาคารแบบเก่า**

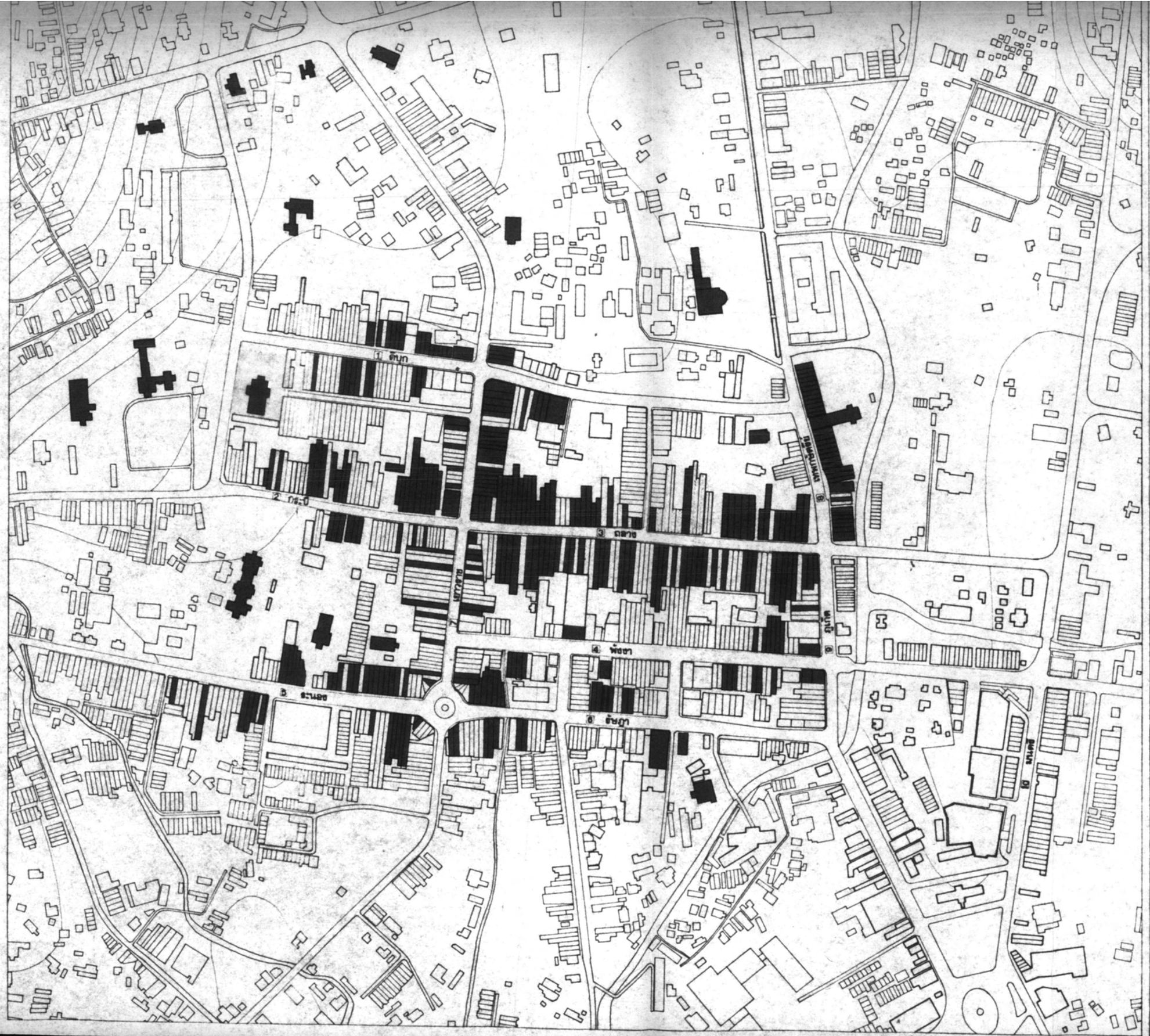

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต:

A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

แผนที่ 3

แสดง ลักษณะพิเศษด้านสถาปัตยกรรม ของ อาคารเก่า

	ลักษณะ ดี	อันดับที่ 1
		2
		3
		4
		5

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2518, สำนักผังเมือง
ตารางที่ . รูปที่

ภูเก็ต: A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

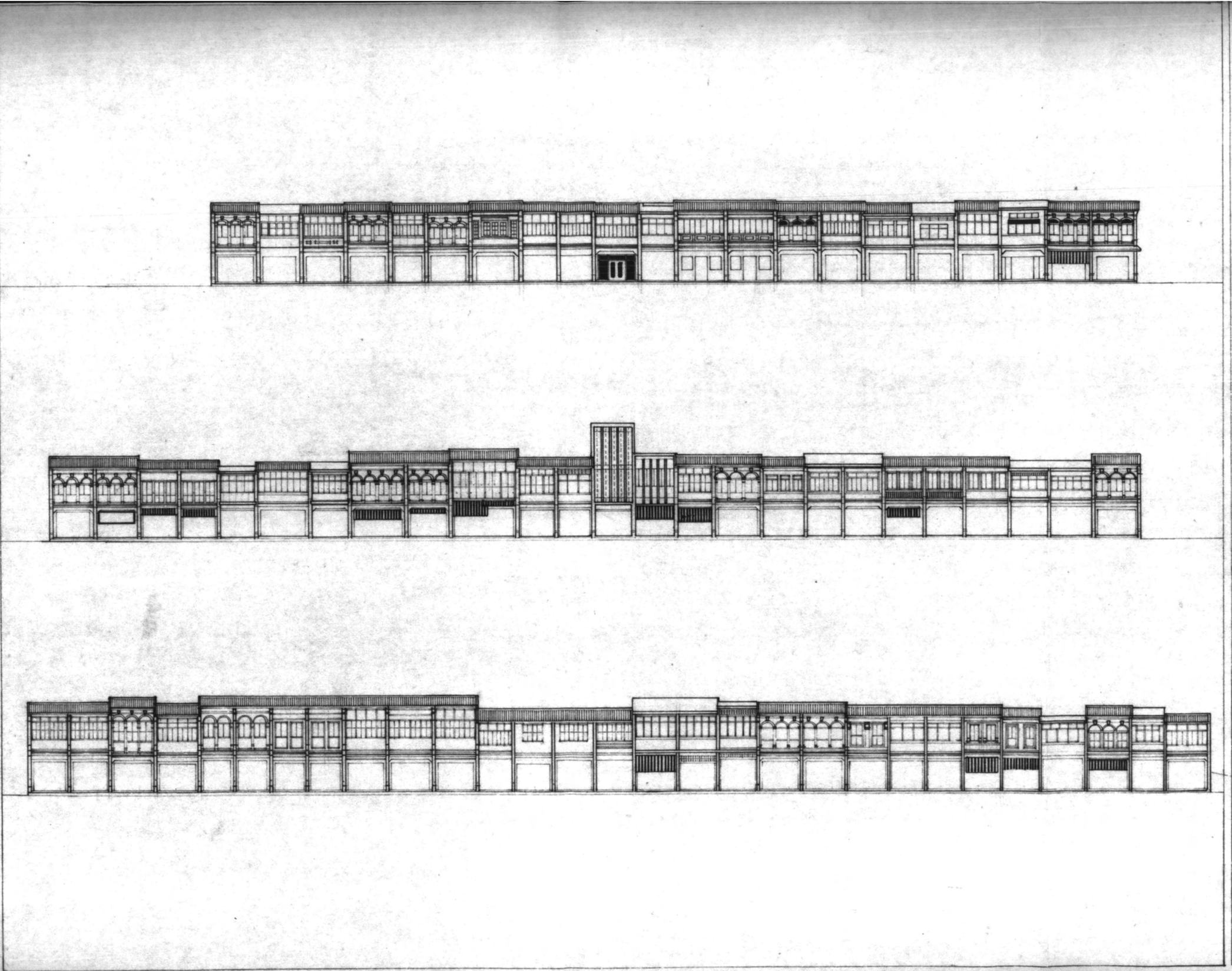

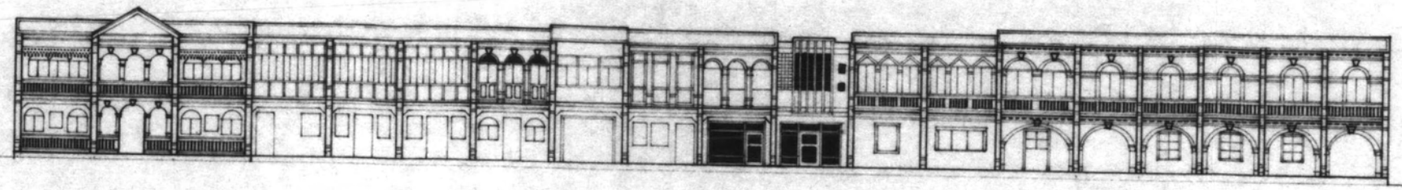

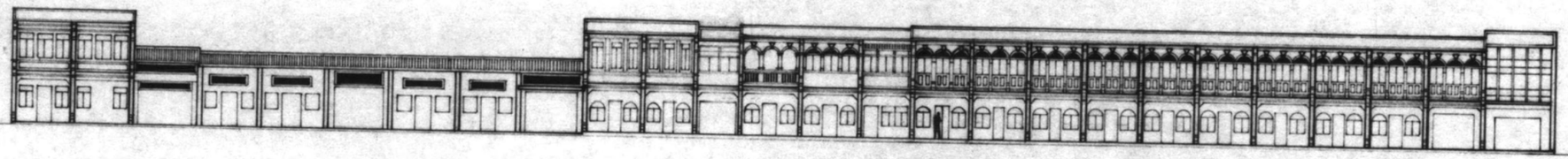

กลุ่มที่ 3

ได้แก่กลุ่มห้องแถวที่มีลวดบัวเรียบง่าย และบ้านพักอาศัยของตระกูลงานทวี ถนนสตูลซึ่งซื้อต่อจากตระกูลตัณฑวนิช บ้านคลังจังหวัด และบ้านคุณวิรัช หงษ์หยก

กลุ่มที่ 4

ได้แก่กลุ่มห้องแถวแบบเก่าไม่มีลวดบัว แต่ยังคงความเป็นลักษณะเก่าด้วยทรงหลังคา การเจาะช่องหน้าต่าง การใช้เส้นนอนแทนลวดบัว

กลุ่มที่ 5

ได้แก่กลุ่มอาคารชั้นเดียวแบบเรียบง่ายที่ถนนดีบุก ถนนเทพกษัตรีย์

(ดูแผนที่ 3 และรูปถ่ายประกอบ)

3) <u>สภาพอาคาร</u>

สภาพอาคารและการบำรุงรักษา จากแผนที่ 4 แสดงสภาอาคาร จะพบว่าอาคารที่อยู่ในสภาพดีมากอันดับ 1 ได้แก่อาคารที่สร้างขึ้นใหม่เช่นธนาคาร โรงแรม ส่วนอาคารตึกแถวเก่าที่อยู่ในสภาพดีมากนั้นจากการหาความสัมพันธ์กับความเป็นเจ้าของอาคาร พบว่า มักจะเป็นอาคารที่เจ้าของอยู่เองไม่ได้มีการเช่าจึงมีความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี สภาพอาคารที่ทรุดโทรมที่สุดได้แก่อาคารเก่าชั้นเดียวที่ถนนเทพกษัตรีย์ซึ่งมีจำนวนมากและเกาะกลุ่มจนเป็นลักษณะเด่น ประกอบกับมีกิจกรรมซ่อมรถจักรยานยนต์ซึ่งทำให้เกิดความสกปรกที่สนับสนุนให้อาคารเหล่านี้ทรุดโทรมมาก อาคารที่มีสภาพทรุดโทรมมากอีกแห่งคือที่ถนนเยาวราชซึ่งมีการใช้สอยเป็นโรงน้ำแข็ง ขายอะหลั่ย ซ่อมเครื่องยนต์ และเป็นอาคารประเภทให้เช่า

อาคารที่อยู่ในสภาพดีพอควรจะเกาะกลุ่มอยู่บริเวณถนนกระบี่ ซึ่งเป็นอาคารที่มีคุณค่าและใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัย การดูแลรักษาจึงเป็นในแบบคงความสะอาดอย่างเก่า ๆ มากกว่าจะมีการทำให้ดูใหม่เหมือนอาคารในย่านการค้า

วัสดุที่นำมาก่อสร้างอาคารมีผลต่อสภาพอาคารมาก ส่วนที่ทรุดโทรมที่สุดและมีความถี่ของการซ่อมสูงสุด คือส่วนหลังคา. ถัดมาคือสีที่จางลงเนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศ

4) <u>รายละเอียดทางสถาปัตยกรรมอื่น</u> ๆ

แผนผังและการจัดประโยชน์ใช้สอย (ดูแบบประกอบ) ห้องแถวเหล่านี้จะมีช่วงกว้างหน้าถังตั้งแต่ 3.50 – 4.50 เมตร ซึ่งจำนวนมากกว่า 2/3 เป็น 3.50 เมตร ความลึกของห้องแถวมีตั้งแต่ 20.00 – 50.00 เมตร การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในจะคล้ายกันตามการถูกบังคับด้วยช่วงเสา คือขยายในทางความลึก

แผนที่ 4

แสดง **สภาพอาคาร**

อาคารสภาพดีมาก	5	คะแนน
ดี	4	
ปานกลาง	3	
เลว	2	
เลวมาก	1	

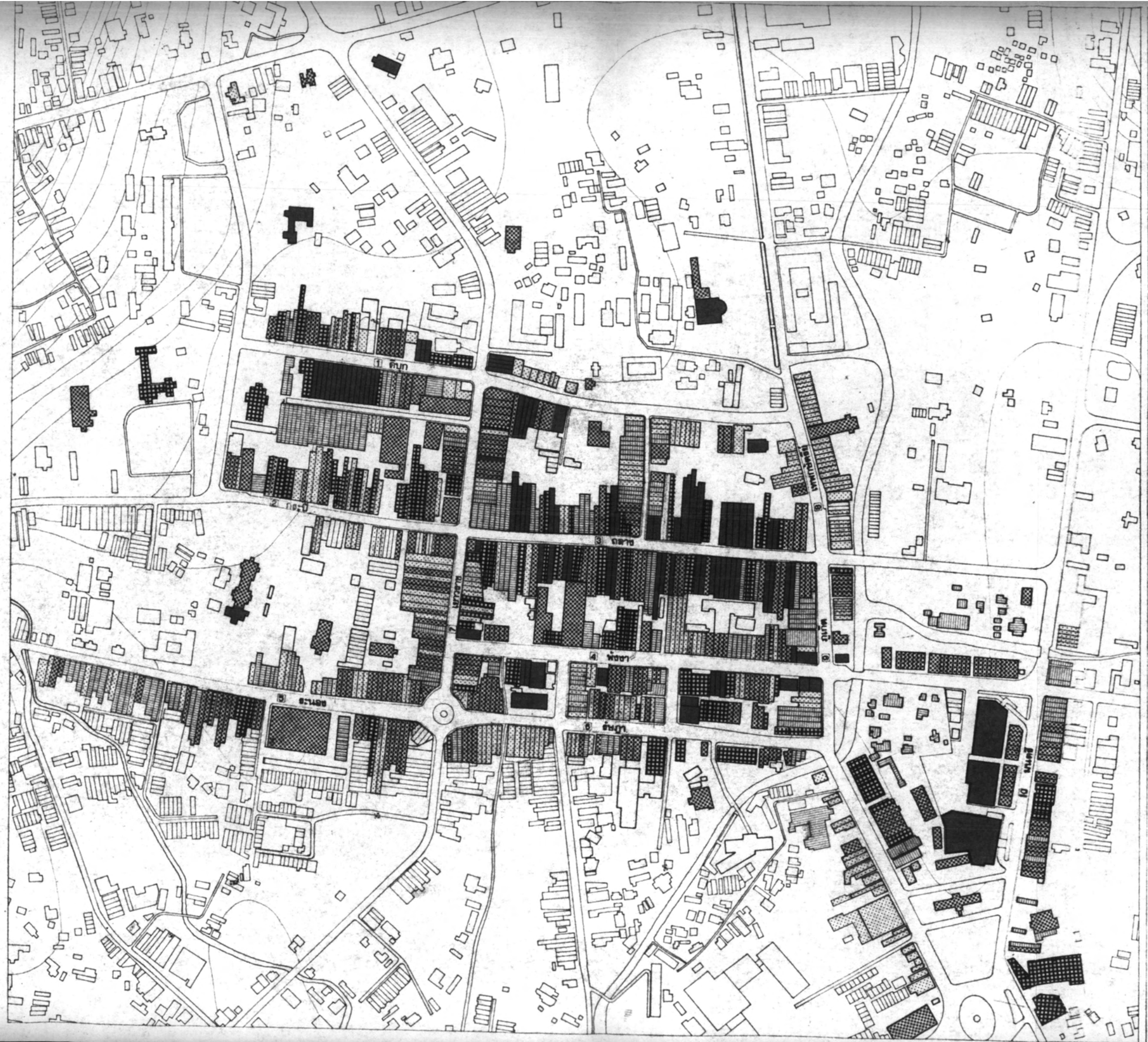

เมตร 0 100 200 ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต:

A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A935108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

การวิเคราะห์ด้านสถาปัตยกรรม

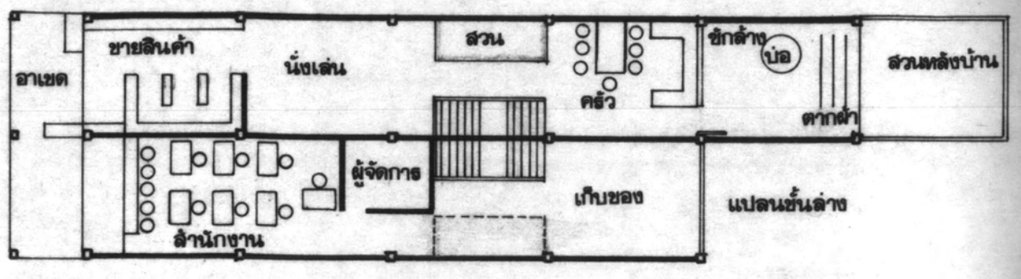

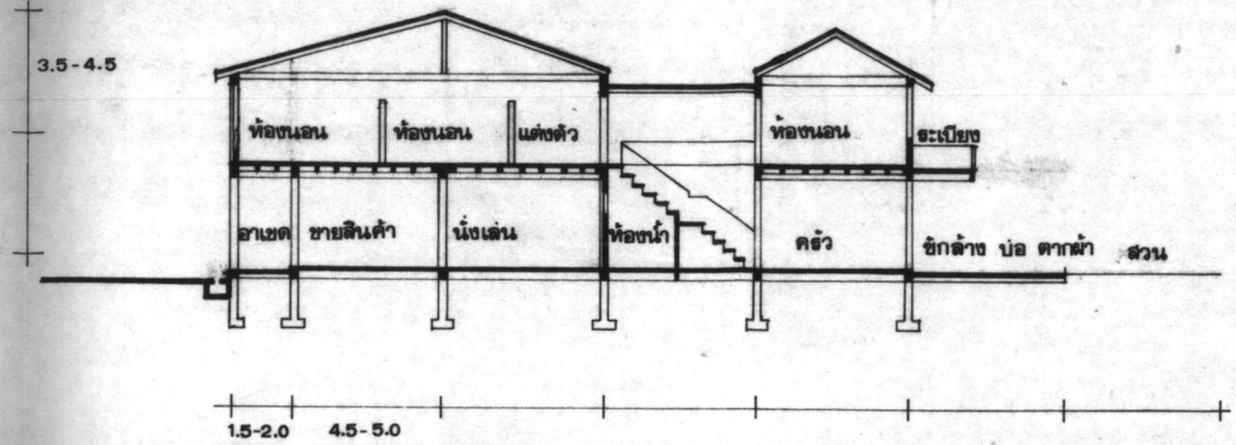

รูปตัด

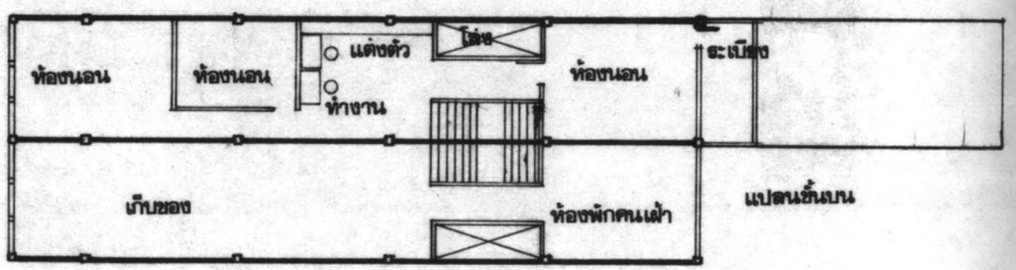

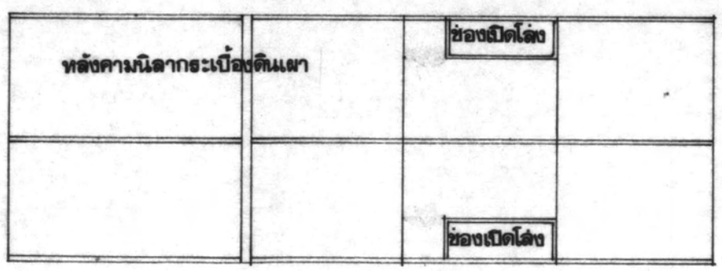

แปลนหลังคา

แผนที่ 5

แสดง **การใช้พื้นที่อาคารชั้นล่าง**

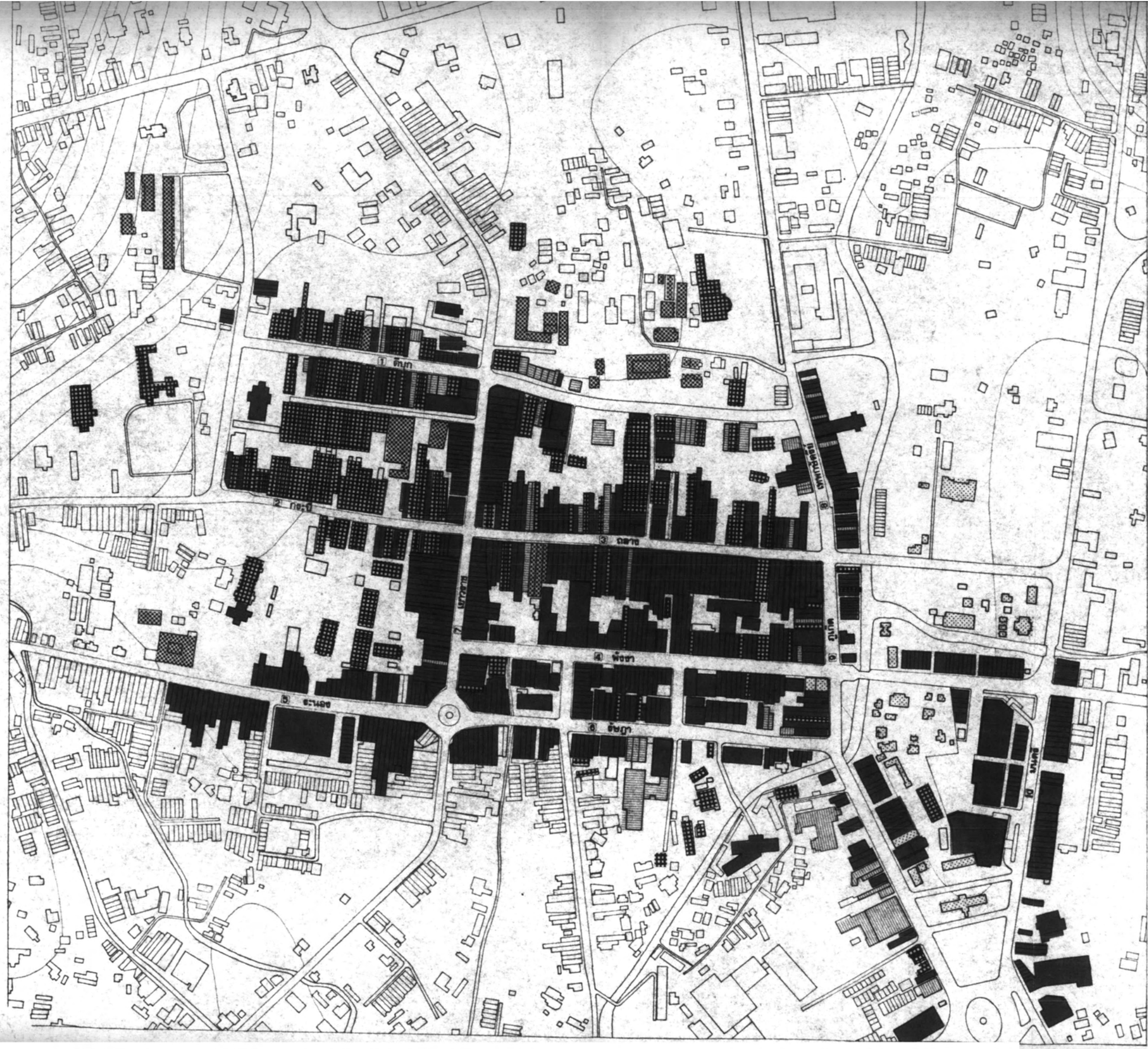

- พาณิชยกรรม
- พักอาศัย
- วัด โรงเรียน
- อุตสาหกรรมเบา
- สถาบันราชการ

เมตร 0 100 200 ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต: A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035106 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
นิการศึกษา 2521

แผนที่ 6

แสดง **การใช้พื้นที่อาคารชั้นบน**

- พักอาศัย, เก็บของ
- เก็บของ
- ทำงาน
- อาคารชั้นเดียว

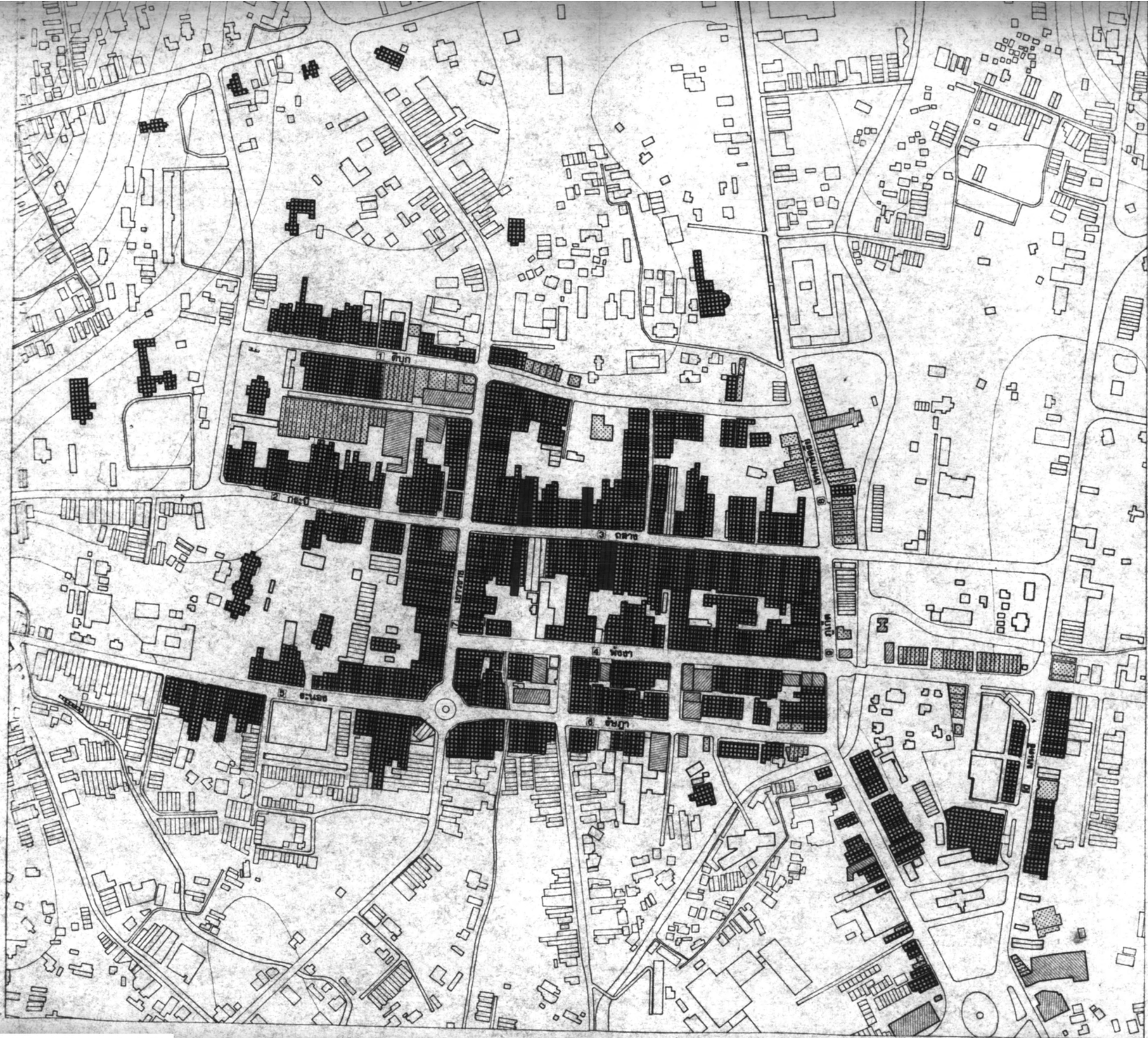

เมตร 0 100 200 ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต:

A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

แผนที่ 7

แสดง **ความเป็นเจ้าของที่ดิน**

ย่อย

ใหญ่

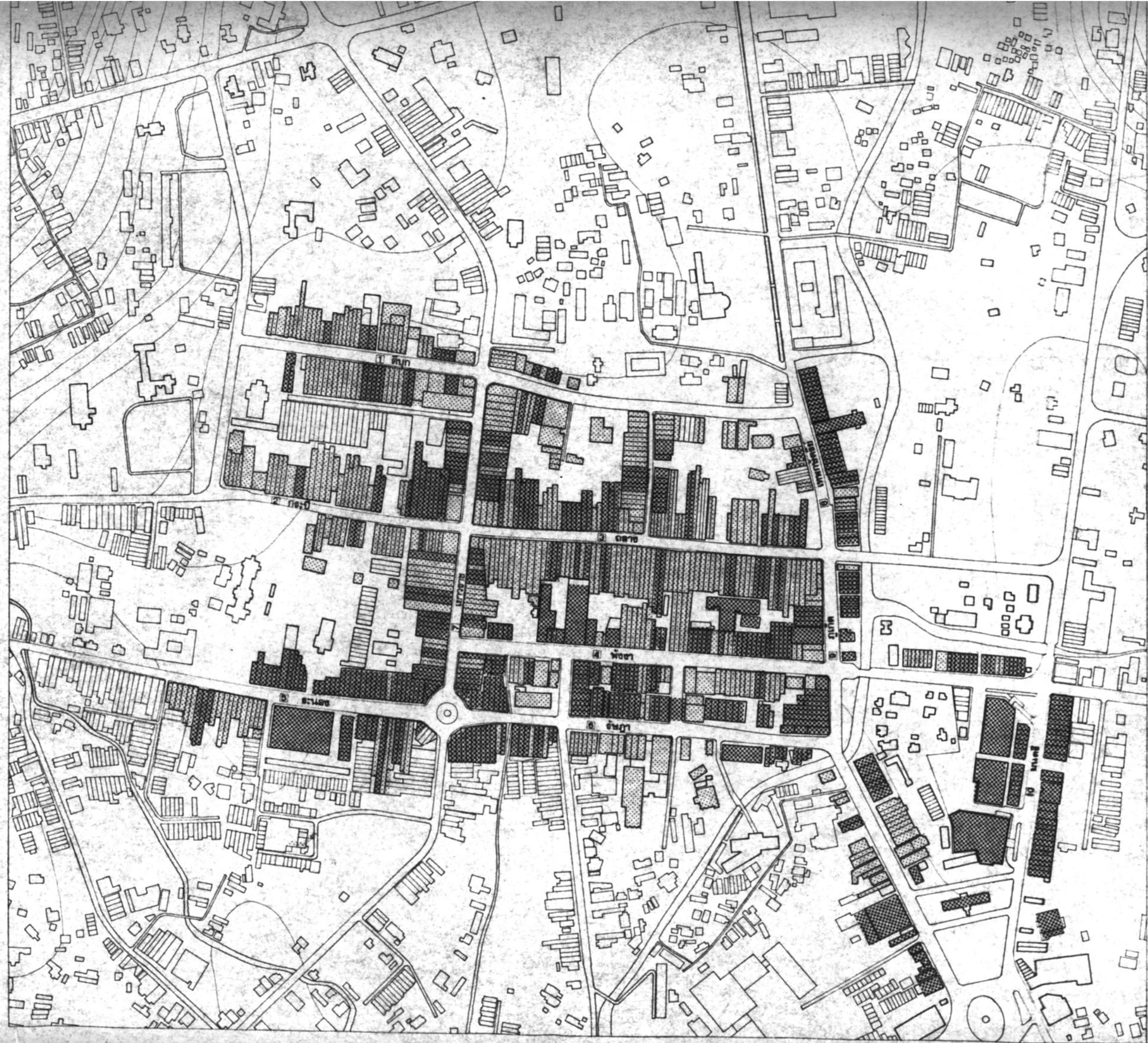

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต:

A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A935108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

ต่างกันด้วยปริมาณพื้นที่ใช้สอยตามความลึกของห้องแถว ในบางอาคารที่ใช้เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่นการทำของที่ระลึกจากเปลือกหอย จะใช้บริเวณที่เป็นส่วนหลังบ้านเป็นสถานที่ประกอบการจัดทำ

จากการสอบถามในส่วนอาคารที่ใช้พักอาศัยด้วย มีแนวโน้มการขยายพื้นที่เพื่อการพักอาศัยเนื่องจากจำนวนคนเพิ่มนั้นเป็นไปได้น้อยมาก เพราะโดยเฉลี่ยจะมีจำนวนคนอยู่ในบ้านหมุนเวียนกันคงที่ อันมีสาเหตุมาจากช่วงเวลาที่สับเปลี่ยนกันมาศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ และเมื่อมีครอบครัวใหม่จะแยกบ้านไปอยู่ต่างหากตามบริเวณชานเมือง

ส่วนร้านค้า มีความต้องการพื้นที่เพื่อประกอบการค้าเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะส่วนหน้าร้าน สังเกตได้จากการยื่นล้ำส่วนของการขายออกมาในบริเวณระเบียงทางเดิน (เวรันดาห์) และต้องการพื้นที่สำหรับเก็บของมากขึ้นในร้านค้าทุกประเภท

ร้านค้าประเภทขายบริการ เช่นร้านตัดผม ตัดเสื้อ สำนักงานสถาปนิก จะใช้ 2 ช่วงเสาแรกเป็นที่ประกอบการ ส่วนอื่นเป็นที่พักอาศัยและกิจกรรมที่สืบเนื่องกับการพักอาศัย

อุตสาหกรรมในครัวเรือน มีส่วนขายอยู่ตอนหน้าของห้องแถว ภายในเป็นบริเวณประกอบการนั้น ๆ คาดว่าอุตสาหกรรมในครัวเรือนซึ่งส่วนมากประดิษฐ์ของที่ระลึกนี้ ในอนาคตเมื่อมีการส่งเสริมภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ความต้องการในของที่ระลึกจะเพิ่มปริมาณมากขึ้น ในช่วงเวลาการผลิตเท่าเดิมเมื่อต้องการเพิ่มปริมาณการผลิต จะต้องใช้คนงานในจำนวนที่มากหรือถ้าไม่เช่นนั้นก็ต้องมีการนำเอาเครื่องจักรเครื่องทุ่นแรงมาใช้ในการผลิต เมื่อเป็นเช่นนี้พื้นที่ใช้สอยของส่วนอาคารเดิมไม่เพียงพอและไม่สามารถจะขยายได้เนื่องจากเป็นห้องแถวถูกจำกัดด้วยขนาดและโครงสร้าง จะเกิดการย้ายออกของกิจกรรมเหล่านี้ ส่วนที่ยังคงเหลืออยู่คาดว่าเป็นเพียงส่วนขายและส่วนสาธิตการทำเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

จากการสำรวจพบว่า ถนนกระบี่มีการใช้อาคารเป็นที่พักอาศัยสูงสุด รองลงมาคือถนนดีบุก ซึ่งแสดงความเป็นย่านพักอาศัยออกมาในลักษณะเด่นของถนนทั้งสอง ถนนภูเก็ต มนตรี รัษฎา พังงา จะมีร้านค้าประเภทบริการนักท่องเที่ยวมากที่สุด เช่น ร้านอาหาร ร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ร้านขายของที่ระลึก และบริษัทท่องเที่ยว

ส่วนถนนถลางซึ่งโดยที่ตั้งอยู่ใจกลางที่สุดนั้น ร้านค้าจะเป็นร้านขายของใช้ประจำวัน ร้านอาหาร สำนักงาน ย่านร้านขายผ้า ร้านขายทอง ร้านขายยา

ถนนเยาวราชจะมีการใช้ที่ปะปนกันมากที่สุด

ถนนเทพกษัตรีย์ เป็นย่านของการขายอะหลั่ย ร้านให้บริการซ่อมรถจักรยาน จักรยานยนต์ และซ่อมเครื่องยนต์อื่น ๆ

ด้านโครงสร้างและวัสดุ

โครงสร้างทั่วไป อาคารรุ่นแรกที่มีอายุมากที่สุดมักจะเป็นโครงสร้างแบบกำแพงรับน้ำหนัก อันเนื่องมาจากขีดความสามารถของวัสดุในขณะนั้น (ประมาณรัชสมัย รัชกาลที่ 4) อาคารเก่ารุ่นต่อมาเป็นระบบเสา-คาน โดยใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก (ประมาณรัชสมัย รัชกาลที่ 5 เป็นต้นไป) ซึ่งมีความสะดวกในการเดิน-ทางติดต่อซื้อวัสดุจากปีนัง เช่น เหล็ก ปูน กระเบื้อง

โครงสร้างหลังคา เพื่อความสะดวกในการทำงาน และความมีน้ำหนักเบา จึงใช้ไม้เป็นโครงหลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา

หน้าต่าง ประตู เป็นวงกรอบ บานกรอบ ไม้ โค้ง บานหน้าต่างมีทั้งเป็นไม้และกระจกสี

ความสูงของอาคาร

อาคารแบบเก่าส่วนมากถึง 95% เป็นอาคารสูง 2 ชั้น อาคารชั้นเดียวมีจำนวน 5% และอาคารเก่าสูง 3 ชั้น มีเพียงแห่งเดียวคืออาคารหัวมุมถนนเยาวราช-กระบี่ ความสูงของแต่ละชั้นจะไม่เท่ากันในแต่ละถนน หรือแม้ในถนนสายเดียวกันก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจากช่วงเวลาการสร้างที่ไม่พร้อมกัน ความสูงเฉลี่ยแต่ละชั้นของห้องแถว 3.00-3.50 เมตร

ขนาดพื้นที่ดิน

ขนาดพื้นที่ดินมีความกว้างเท่ากับความกว้างหน้าถังของห้องแถว แต่ความลึกที่ดินจะมากกว่าความลึกอาคารหรือเท่ากันในกรณีที่สร้างเต็มพื้นที่ ขนาดพื้นที่ดินจึงมีขนาดอยู่ในระหว่างช่วง 3.50-4.50 + 30-60 เมตร โดยที่ประมาณ 71%จะมีขนาด 3.50 + 40 เมตร

เปอร์เซนต์พื้นที่อาคารปกคลุมดิน

ห้องแถวส่วนมากจะมี % พื้นที่อาคารปกคลุมดิน 70 - 80 % แสดงว่ามีที่ว่างเฉลี่ย 20 - 30 % ซึ่งอยู่ในสภาพที่แออัดหากพิจารณาในแง่ที่พักอาศัย แต่จะเป็น % ที่ต่ำหากพิจารณาในแง่ของความเป็นย่านพาณิชยกรรม บริเวณที่แออัดที่สุดคือบริเวณถนนพังงา - รัษฎา มีที่ว่างไม่ถึง 5 %

พื้นที่ประโยชน์ใช้สอยของอาคารรวมทุกชั้นต่อพื้นที่ดิน

พื้นที่ประโยชน์ใช้สอยของอาคารรวมทุกชั้นต่อพื้นที่ดินที่มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 กรณีเหลือที่ว่างหลังห้องแถวมากซึ่งมีจำนวนน้อย อัตราส่วนดังกล่าวในช่วง 1.5 - 1.8 จะพบเป็นส่วนมาก เพราะสร้างห้องแถว 2 ชั้นเกือบเต็มพื้นที่ดินเหลือที่ว่างเพียงเล็กน้อย อัตราส่วนที่สูงสุดของบริเวณอาคารแบบเก่าคือ 3 ได้แก่อาคารหัวมุมถนนเยาวราช-กระบี่ซึ่งสูง 3 ชั้นที่มีเพียงแห่งเดียว อัตราส่วนที่สูงที่สุดของบริเวณศึกษาคือของโรงแรมเพิร์ล เท่ากับ 4.1 และของธนาคารกสิกรไทย เท่ากับ 3.2

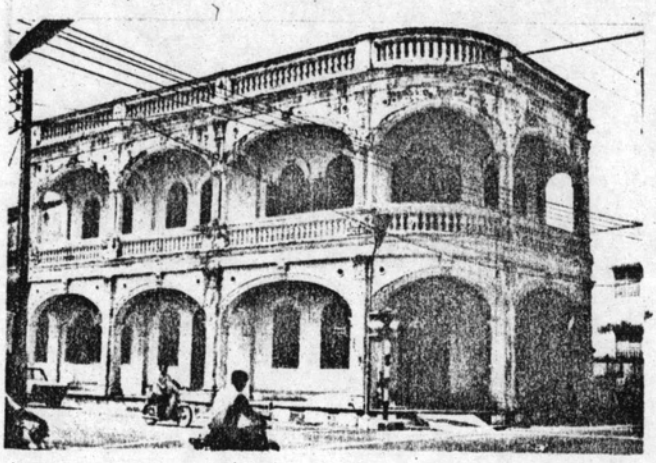

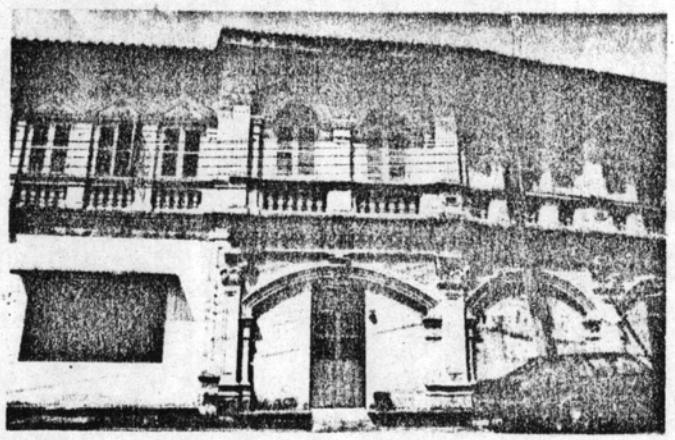

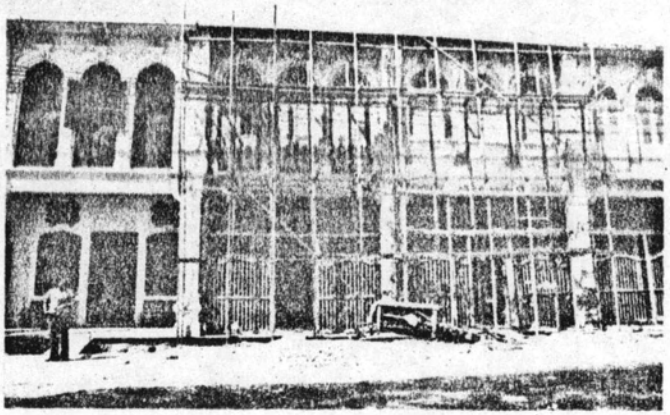

ถ.กระบี่

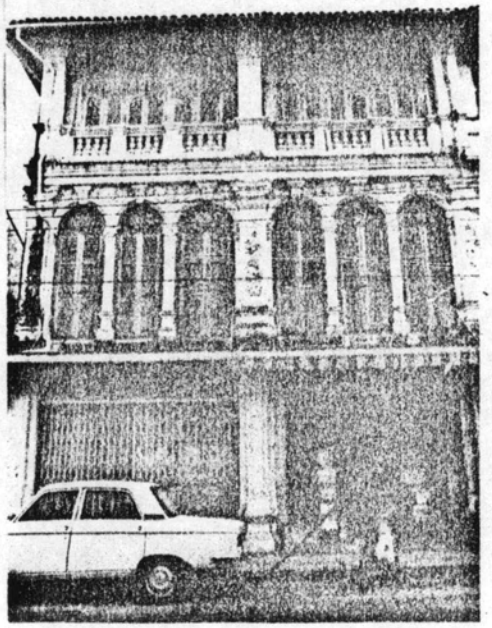

ก. กลาง

(1)

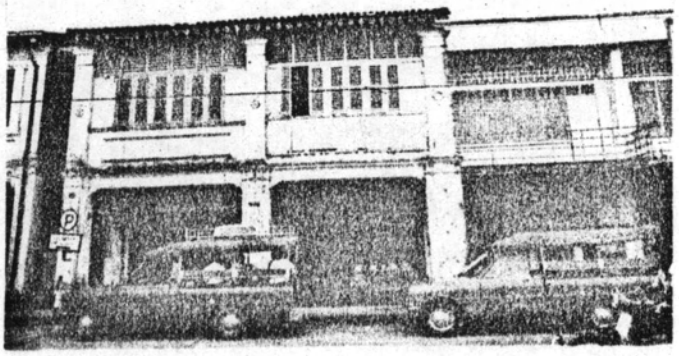

(4)

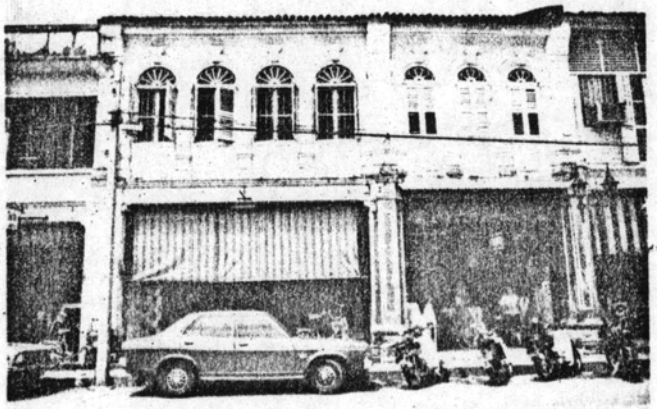

(2)

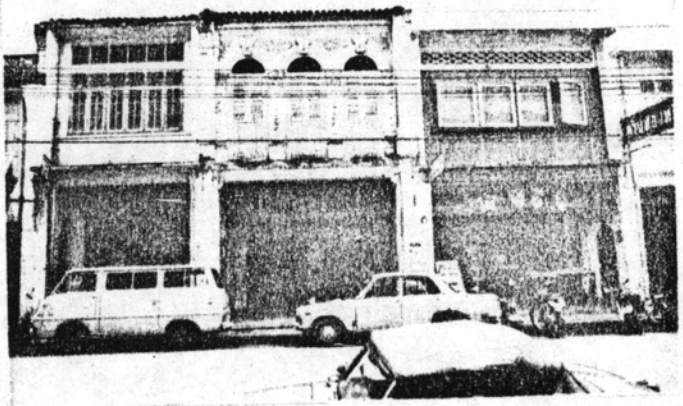

(5)

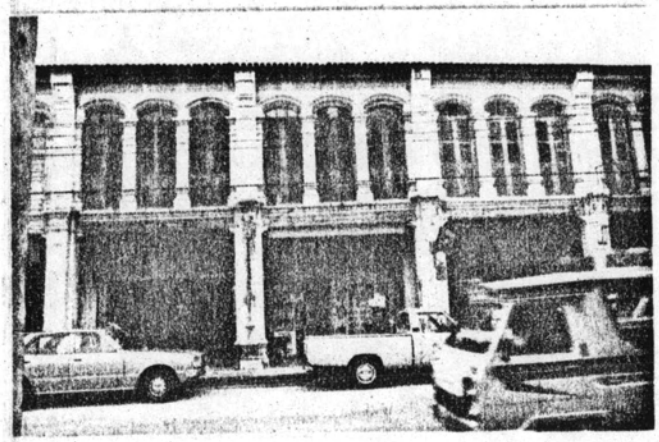

(3)

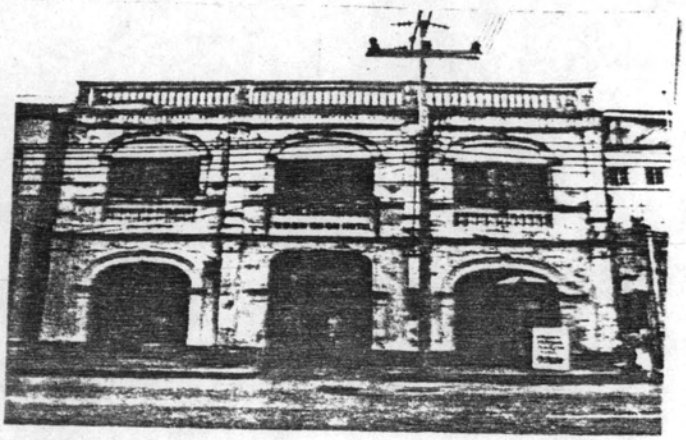

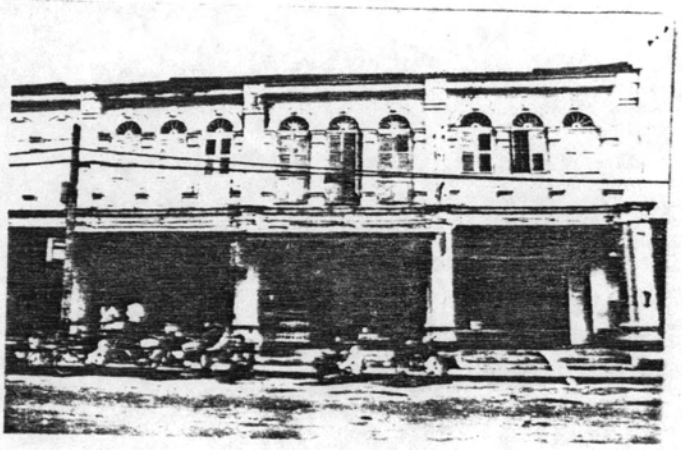

ฉ. ชัยภูมิ

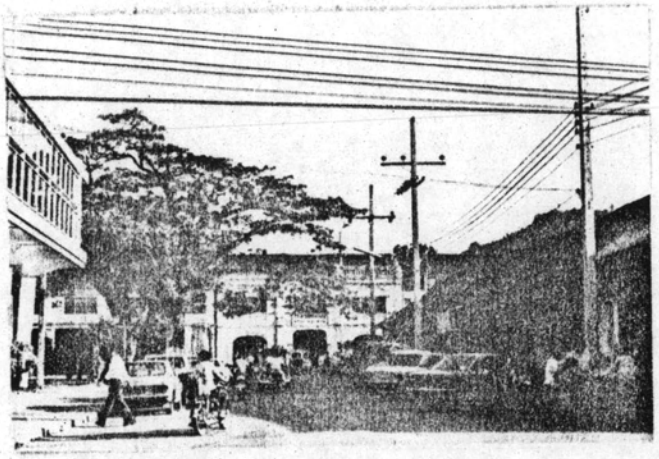

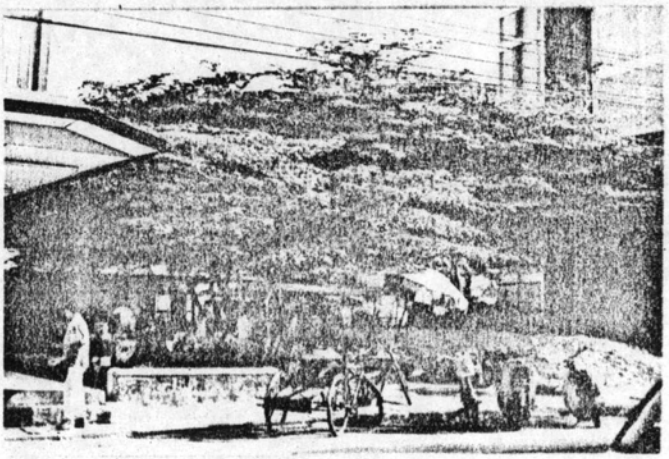

ก. ระนอง

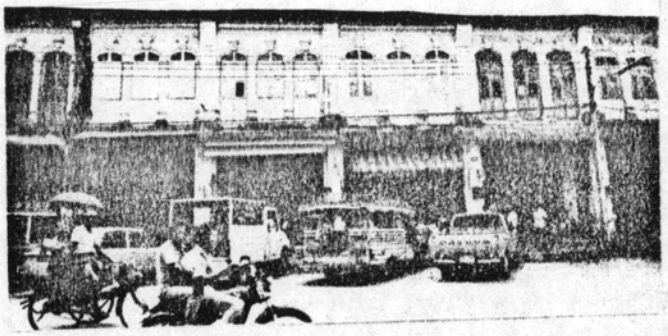

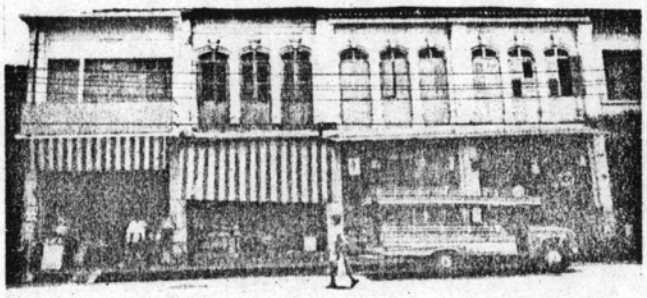

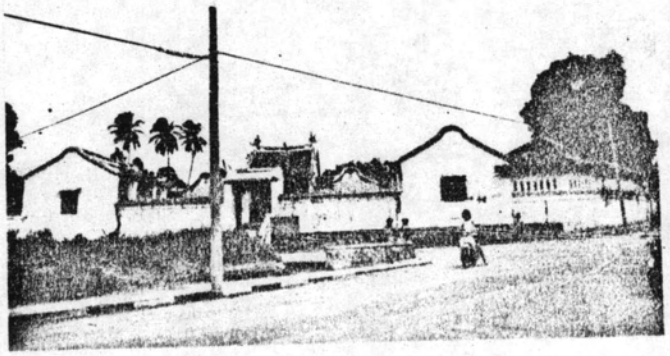

ถ. เยาวราช

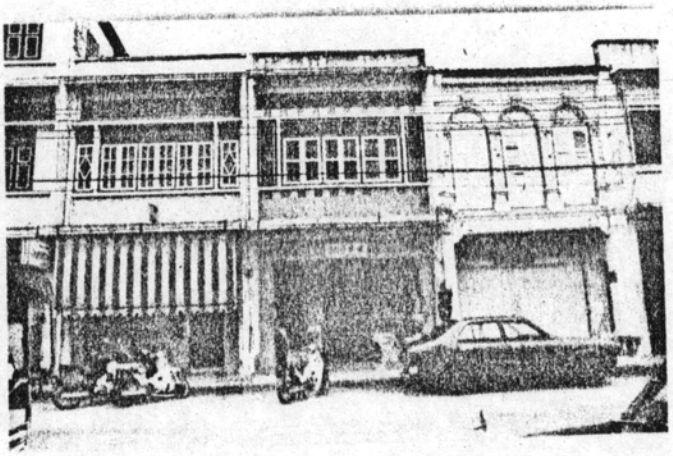

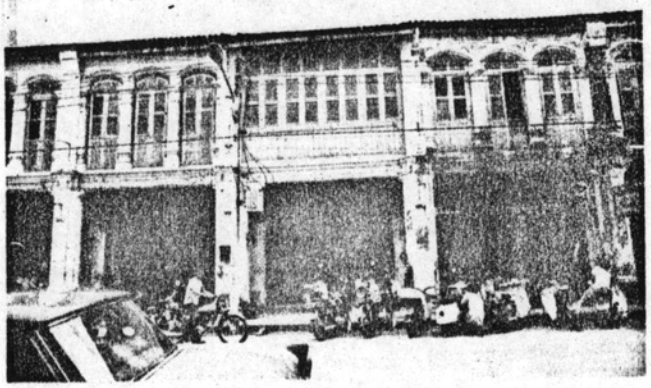

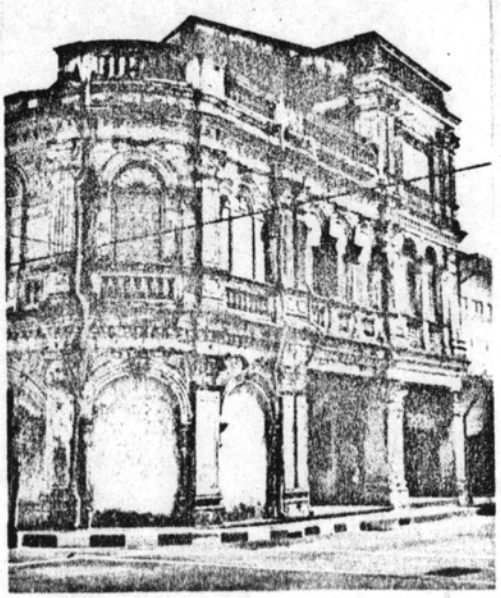

ถ. เทพกษัตรี

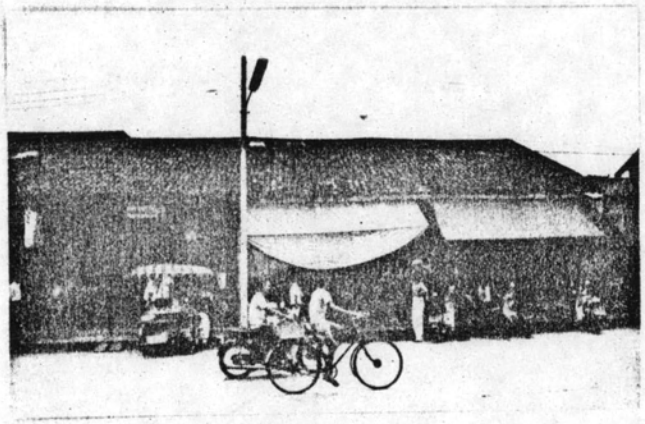

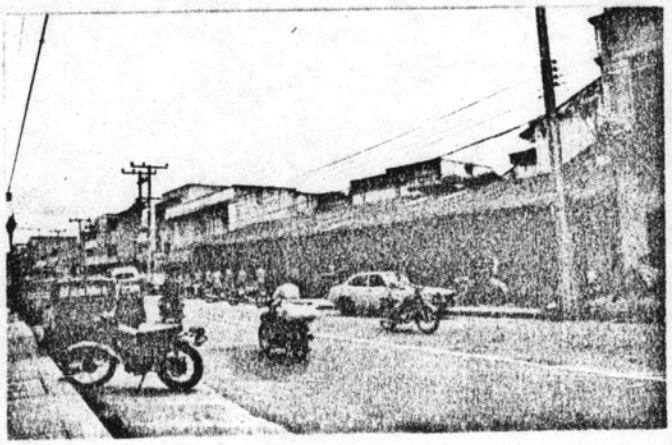

ถ. ภูเก็ต

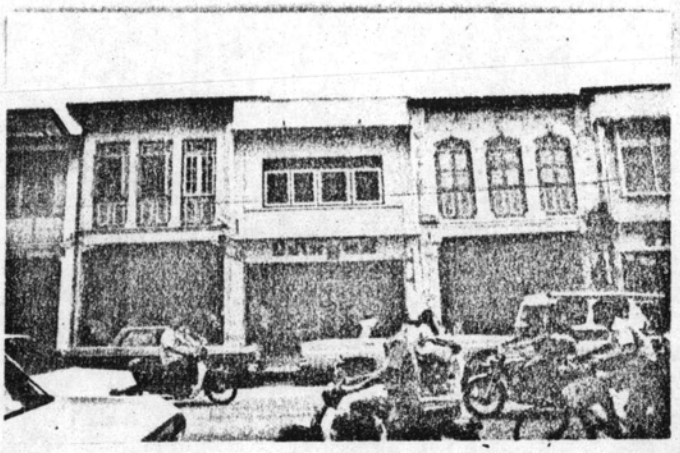

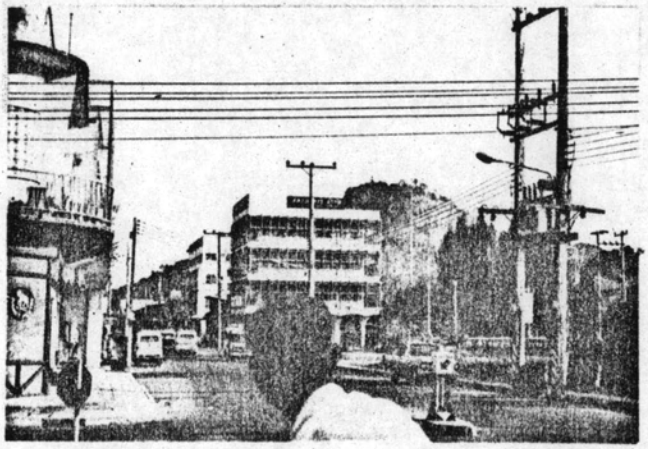

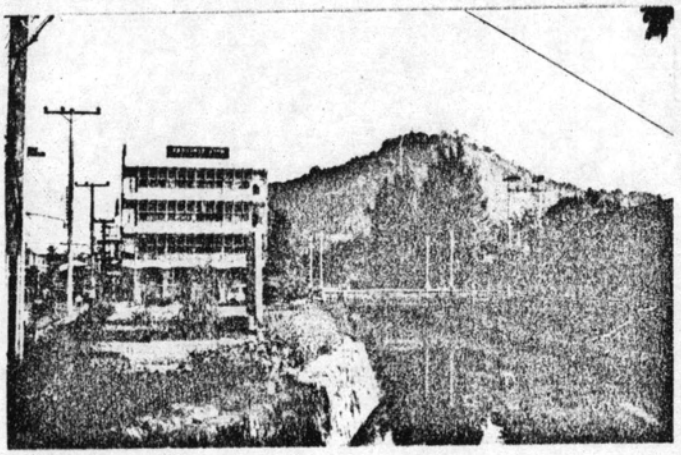

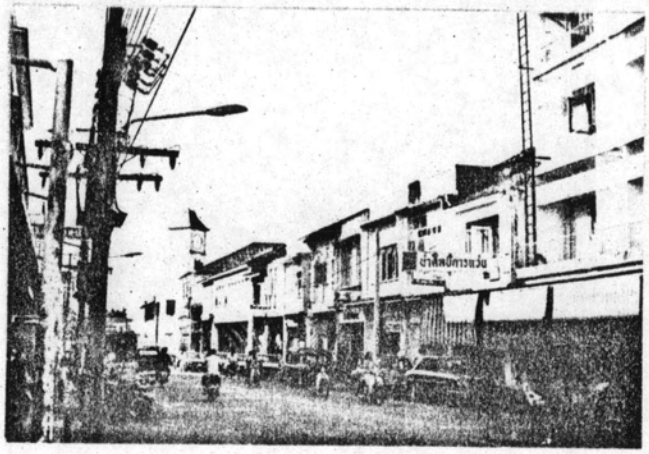

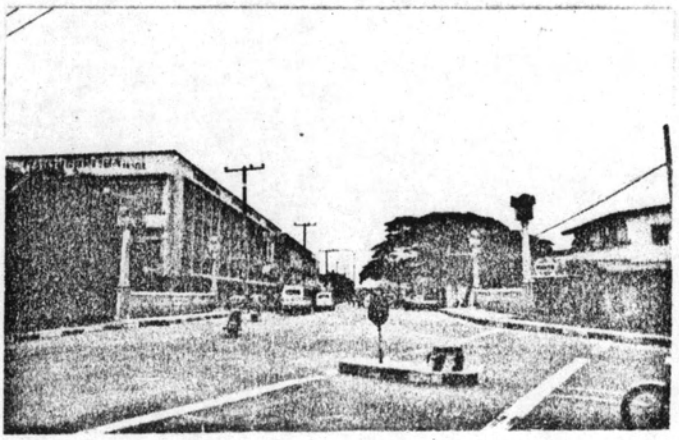

ถ. มนตรี

โดยสรุป ค่าทางด้านสถาปัตยกรรมมีดังนี้

1) ค่าเนื่องจากลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรม ตามลำดับความงดงาม (แผนที่ 3 และรูปถ่าย)

2) ค่าเนื่องจากความเสื่อมของตัวอาคารและสภาพแวดล้อม เนื่องจากความสัมพันธ์ของข้อมูลในด้านการซ่อมบำรุง ความเป็นเจ้าของอาคาร การใช้ประโยชน์อาคาร วัสดุ สภาพอาคาร ซึ่งสรุปได้เป็นแผนที่ 10 แสดงความเร่งด่วนของอาคารที่ควรอนุรักษ์ (แผนที่ 3,4,5,6,7,8,9 และ 10)

<u>การวิเคราะห์ด้านภูมิสถาปัตยกรรมและการผังเมือง</u>

สภาพความสูงต่ำของพื้นที่

พื้นที่ศึกษาใจกลางเทศบาลเมืองภูเก็ตเป็นที่ราบและค่อย ๆ ลาดชันขึ้นไปทางเหนือซึ่งเป็นบริเวณที่พักอาศัย จนถึงเนินเขารังและเขาโต๊ะแซะ ซึ่งสูง 173 และ 281 เมตรจากระดับน้ำทะเลตามลำดับ

ระบบถนน

ระบบถนนเป็นแบบตาตารางขนาดบล็อคละประมาณ 200 + 150 เมตร ซึ่งเป็นบล็อคขนาดเล็กมากสำหรับการจราจรด้วยยวดยานพาหนะ และสามารถติดต่อถึงกันโดยการเดินเท้าได้สะดวกภายในระยะเวลาอันไม่นานนัก เนื่องจากระบบถนนที่เป็นตาตารางขนาดเล็ก จึงทำให้การสัญชานภูมิทัศน์ชุมชน ณ ที่นี้เป็น "ย่าน" มากกว่าเป็น "ช่องทาง" ประกอบกับความเชื่อมต่อของอาคารที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกัน และระยะทางที่สั้นอย่างมีโครงข่าย

สภาพการจราจร จากการเฝ้าสังเกตของผู้ศึกษา ในวันธรรมดาบนถนนสายต่าง ๆ จะมีความคับคั่งของการจราจรมากในช่วง 8.00 – 10.00 น. ซึ่งเป็นเวลาของการเดินทางไปโรงเรียน ไปทำงานและการส่งสินค้า ช่วง 16.00 – 18.00 น. จะเป็นช่วงความคับคั่งในเวลาเย็น เพราะเป็นเวลาเลิกงาน โรงเรียนเลิก เป็นเวลาการซื้อของ ในวันหยุดราชการจะมีความคับคั่งของการจราจรในช่วงเวลาภาพยนต์เลิก ถนนที่มีความคับคั่งสูงที่สุดคือถนนถลาง เนื่องจากมีความกว้างของถนนเพียง 10.00 เมตร และมีร้านค้าที่จำเป็นต้องจอดรถข้างทางเพื่อส่งสินค้าเป็นจำนวนมากกว่าถนนทุกสาย ร้านค้าเป็นประเภทขายของใช้ประจำวัน จึงมักมีคนพลุกพล่านมากเป็นพิเศษ ถนนระนอง มีความคับคั่งรองลงมาเนื่องจากเป็นที่ตั้งของตลาดสด เป็นที่จอดรถต้นทางของรถสองแถวที่วิ่งระหว่างตัวเมืองกับชายหาดและตำบลต่าง ๆ นอกเขตเมือง ถนนพังงาและรัษฎามีสภาพความคล่องตัวของการจราจรสูงมาก ทั้งนี้เพราะความกว้างของถนนที่มากและมีถนนเชื่อมต่อถึงกัน ถนนดีบุก กระบี่ มีการจราจรเบาบางด้วยเป็นย่านพักอาศัย ถนนเยาวราช

แผนที่ 8

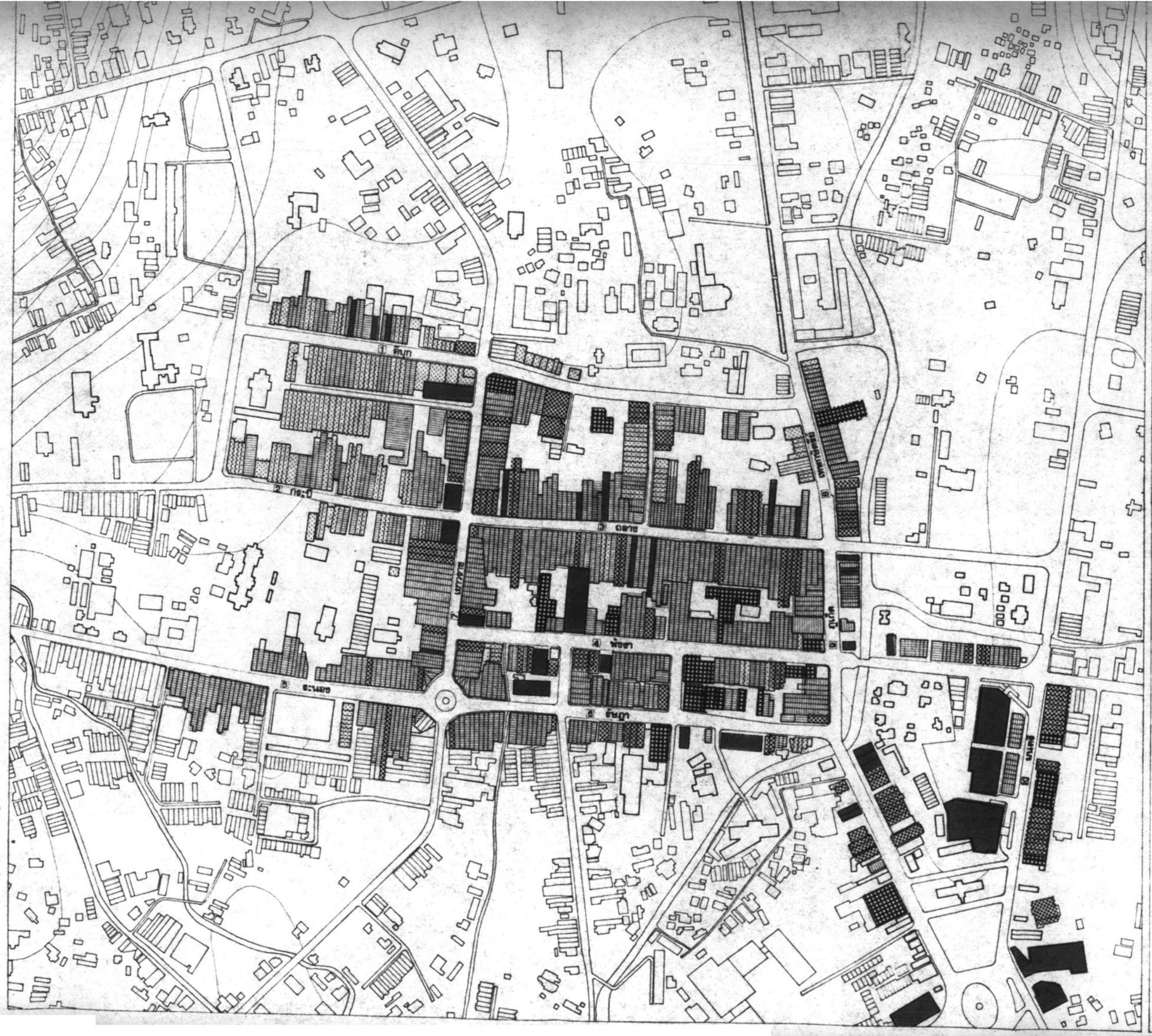

แสดง **ค่ารายปีของอาคาร**

- มากกว่า 48 000 บาท / อาคาร
- 12 000 - 48 000
- 7 200 - 9 600
- 3 600 - 6 000
- 1 200 - 3 000

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา : ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2516 , กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516 , สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต: A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง .

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

แผนที่ 9

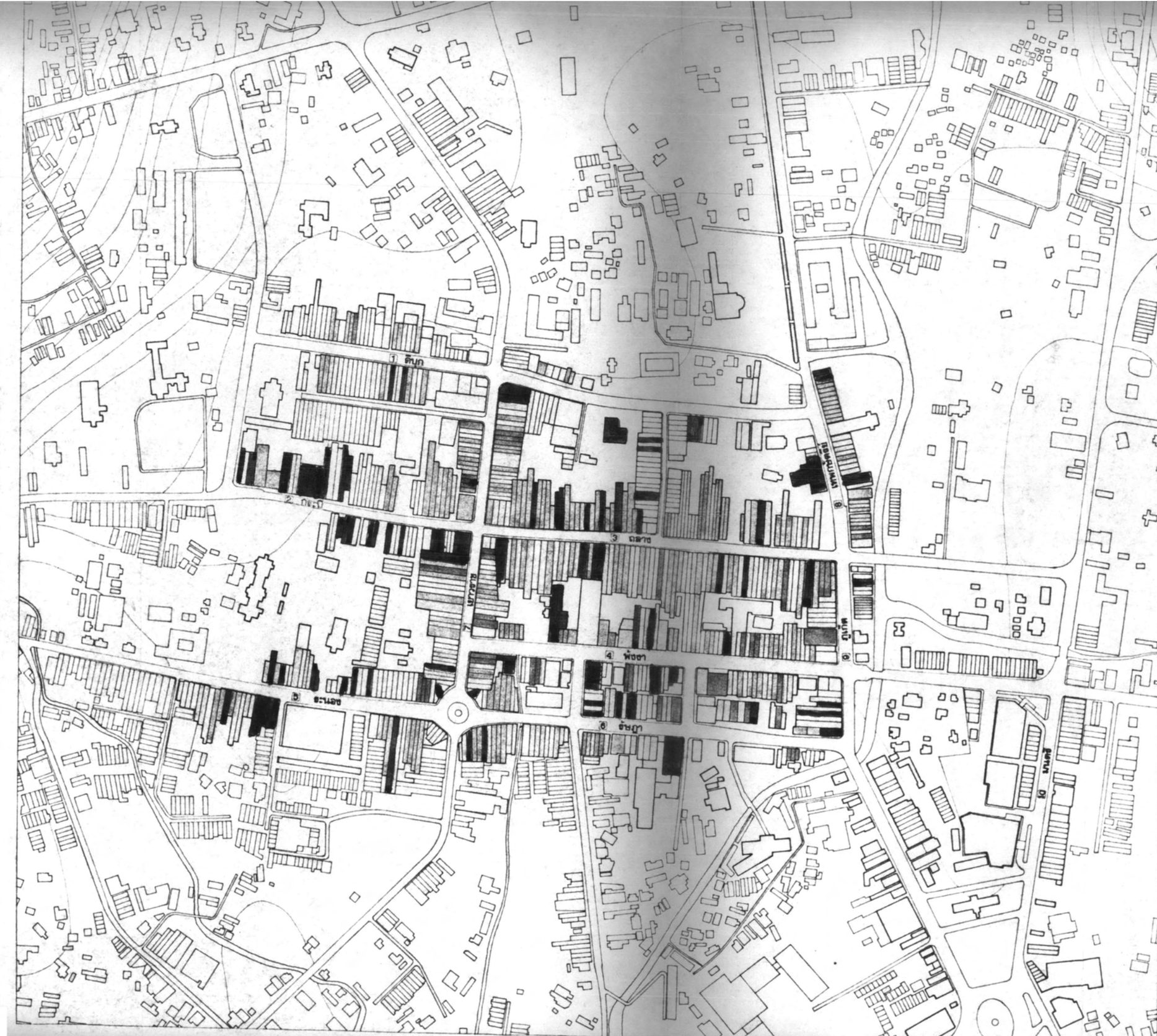

ค่าเช่าอาคาร

- มากกว่า 2,500 บาท/ห้อง/เดือน
- 2,000 – 2,500 "
- 1,000 – 2,000 "
- 600 – 1,000 "
- 200 – 600 "
- เป็นของตนเอง

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ . รูปที่
กองคลัง เทศบาลเมืองภูเก็ต.

ภูเก็ต: A STUDY FOR ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A935108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

แผนที่ 10

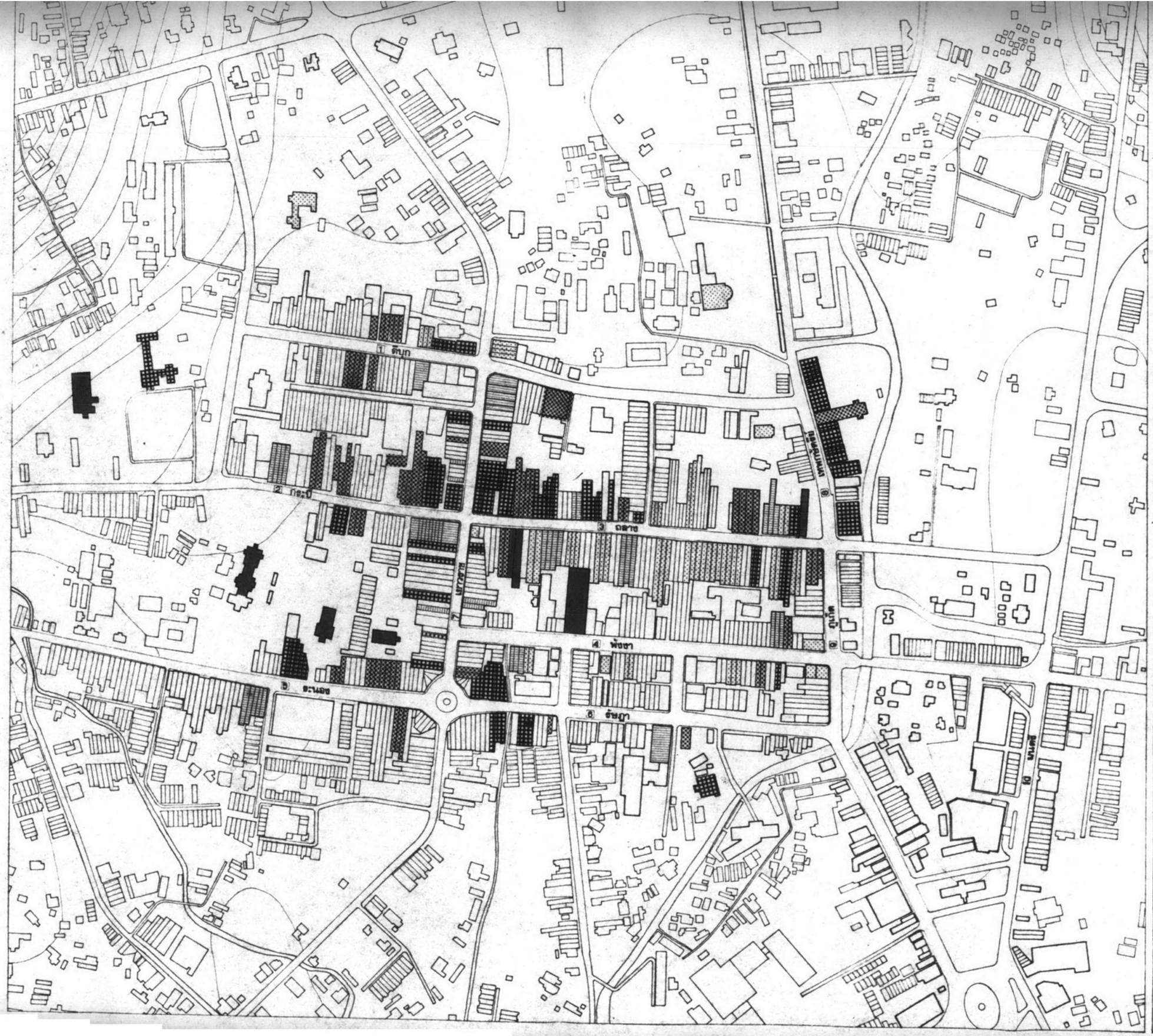

แสดง ความเร่งด่วนของการอนุรักษ์ของอาคารที่มีคุณค่า

- มีความเร่งด่วน อันดับ 1
- 2
- 3
- 4
- 5

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต:

A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

ถนนเทพกษัตรีย์ และถนนภูเก็ต มียวดยานแล่นด้วยความเร็วสูงกว่าถนนสายอื่น เนื่องจากเป็นถนนเชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดิน และถนนไปต่างอำเภอ

ที่จอดรถ สภาพความเป็นจริงจอดข้างถนนเพราะไม่มีการจัดที่จอดรถให้ โดยเฉพาะถนนถลางและถนนระนองมีการจอดรถข้างถนนที่เป็นปัญหามาก

คนเดินเท้า เนื่องจากการมีระเบียงทางเดิน (เวรันดาห์) จึงทำให้คนเดินเท้าได้รับความสะดวกในการเดินซื้อสินค้าและเดินติดต่ออื่น ๆ แต่ทางเดินบางช่วงเจ้าของอาคารร้านค้าขยายพื้นที่ส่วนหน้าร้านล้ำออกมา ทำให้ไม่สามารถเดินผ่านระเบียงทางเดินช่วงนั้นได้ต้องลงมาเดินบนถนน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรถกับคนเดินเท้าขึ้น

อุปกรณ์บนถนนที่ปรากฏคือเสาไฟฟ้า ไม่มีต้นไม้ ถังขยะ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ อันเนื่องมาจากความ – แคบของถนนและทางเท้า

ความสะอาด ถนน และส่วนของอาคารที่หันหน้าออกสู่ถนนจะมีความสะอาด ตรงกันข้ามกับที่ว่างเล็ก ๆ ระหว่างด้านหลังของห้องแถวจะค่อนข้างสกปรกเพราะขาดการดูแล

การจัดผังบริเวณอาคาร ห้องแถวทุกห้องหันหน้าถังออกสู่ถนน สะดวกแก่การเข้าถึงทางด้านหน้า ส่วนด้านหลังห้องแถวที่หันหลังชนกัน จะเกิดที่ว่างเล็ก ๆ น้อย ๆ ขึ้นทั่วไป

มุมมอง ความแคบของถนนทำให้มุมมองของอาคารและสภาพแวดล้อมอื่นเป็นไปอย่างถูจำกัด ทั้งที่อาคารสูงเพียง 2 ชั้นเป็นส่วนมาก อาคารสูงมากเป็นอาคารที่สร้างขึ้นใหม่ภายหลัง เช่นอาคารธนาคารกสิกรไทยสาขาภูเก็ตสูง 5 ชั้น อาคารโรงแรมถาวรสูง 4 ชั้น โรงแรมเพิร์ลสูง 14 ชั้นเป็นต้น ประกอบกับทิศเหนือเป็นเนินเขาสูง จึงทำให้เส้นขอบฟ้าของตัวเมืองลดต่ำแค่ความสูงอาคาร 2 ชั้น ณ ตรงใจกลางเมืองแล้วค่อย ๆ สูงชันขึ้นไปทางทิศเหนือด้วยความสูงของพื้นที่ และสูงชันในทำนองเดียวกันทางทิศใต้ด้วยความสูงของอาคาร

โดยสรุป สภาพความเป็นจริงด้านภูมิสถาปัตยกรรมและการผังเมืองของใจกลางเทศบาลเมืองภูเก็ตเป็นไปอย่างมีระบบและสะอาด ในขนาดและสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับมนุษย์มาก ลักษณะเด่นคือความเป็นย่านที่มีคุณค่าพิเศษของความต่อเนื่องในความสอดคล้องและขัดแย้งของสถาปัตยกรรมแบบเก่า–แบบใหม่ และการเข้าถึงที่ง่าย สะดวกด้วยการเดินเท้า ปัญหาที่เกิดขึ้นได้แก่ ที่ว่างเล็ก ๆ หลังห้องแถว ที่จอดรถ ความคับคั่งการจราจรในถนนบางสาย และความขัดแย้งระหว่างอาคารเก่า–ใหม่ ทั้งในด้านรูปลักษณ์ ขนาด ความสูงและความต่อเนื่อง

แผนที่

แสดง **ด้านภูมิทัศน์ชุมชน**

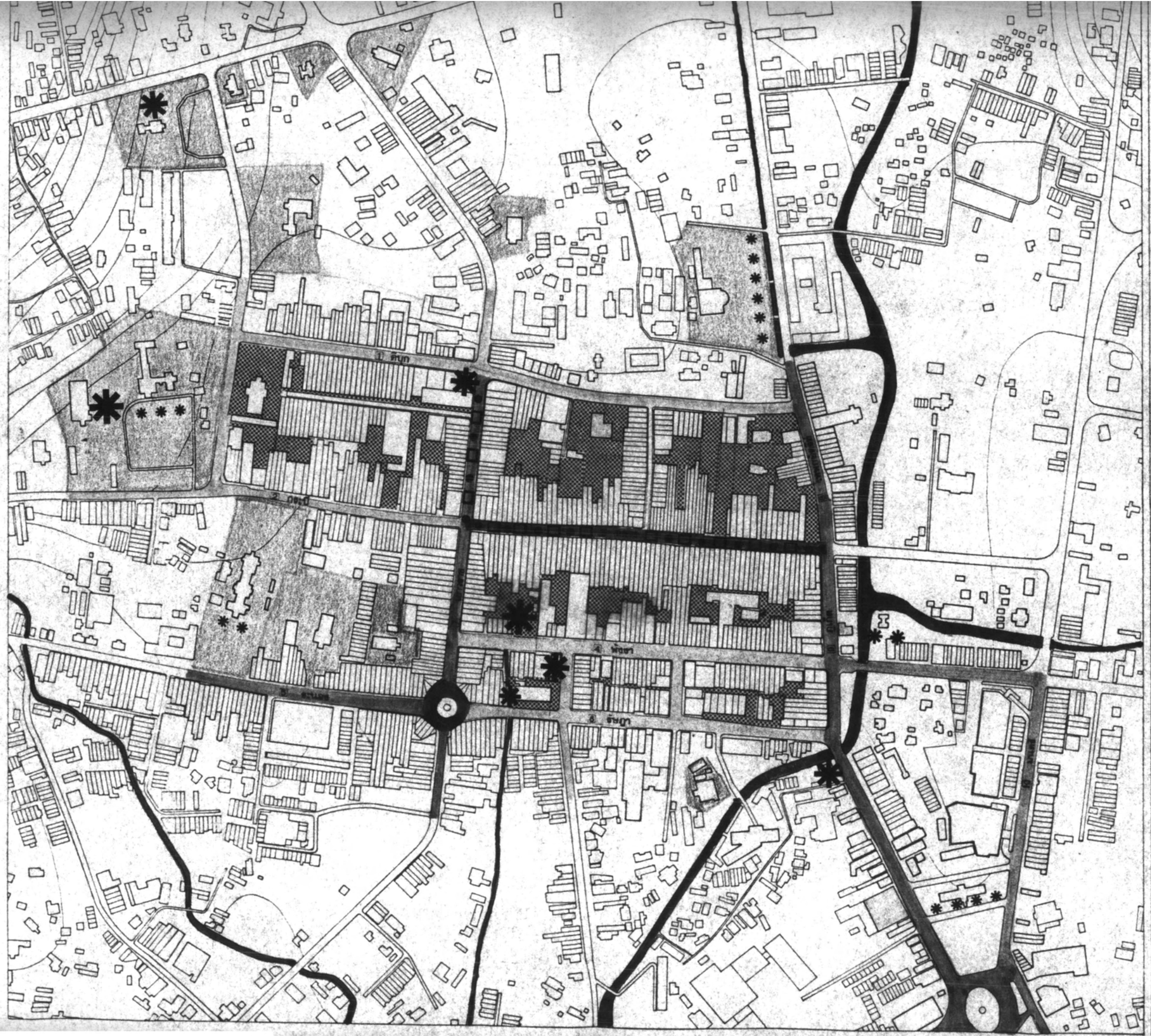

ที่ว่างหลังห้องแถว

ที่ว่างบริเวณบ้านเดี่ยว

ต้นไม้ร่มเงาใหญ่ (จามจุรี)

ต้นไม้พวกปาล์ม , สน

ลำเหมือง (คลอง)

ถนนที่มีการจราจรคับตั้งที่ 1 2 3 4

ปั๊มน้ำมัน , รับฝากรถ

ความขัดแย้งระหว่างยวดยานและคนเดินเท้า

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518 , กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2518 , สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต: A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง .

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

สภาพแวดล้อม เมือง

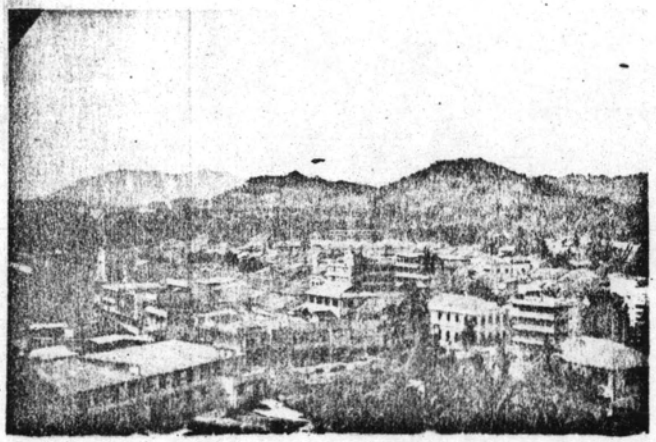

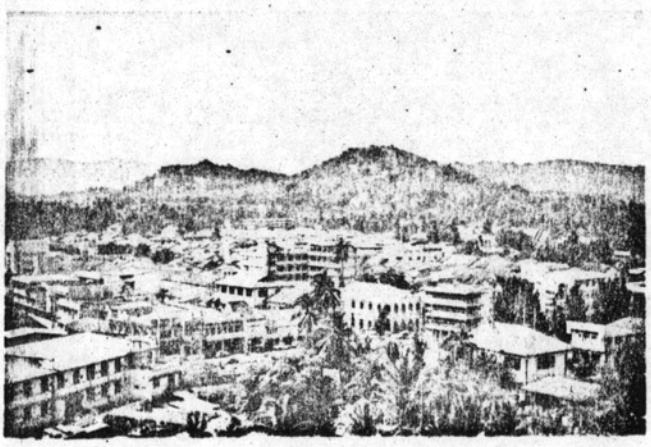

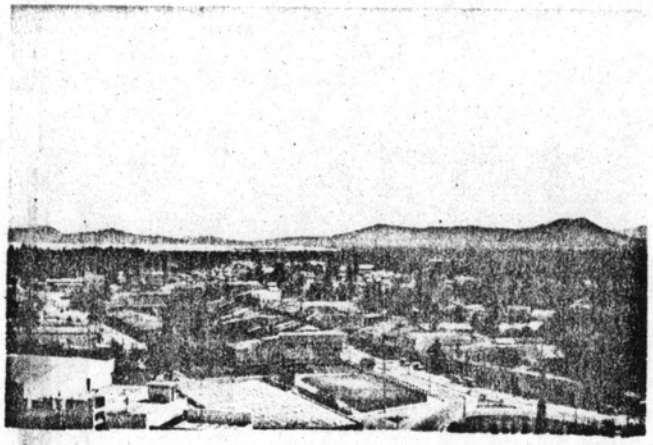

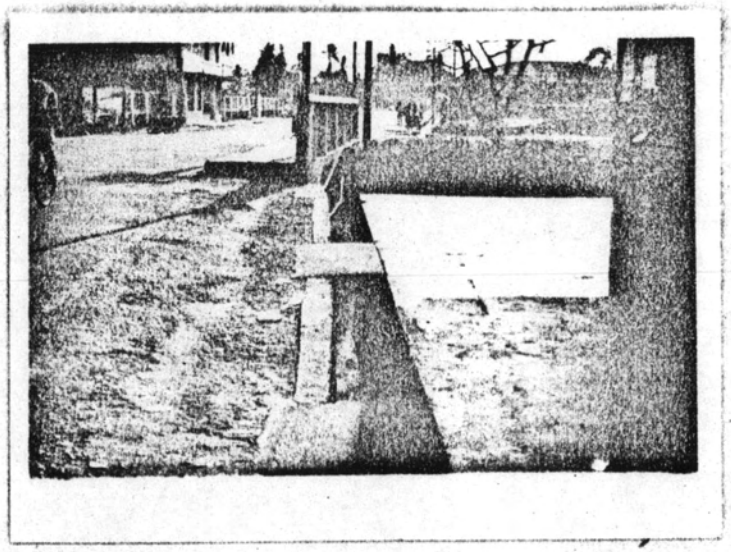

สภาพแวดล้อม เมือง

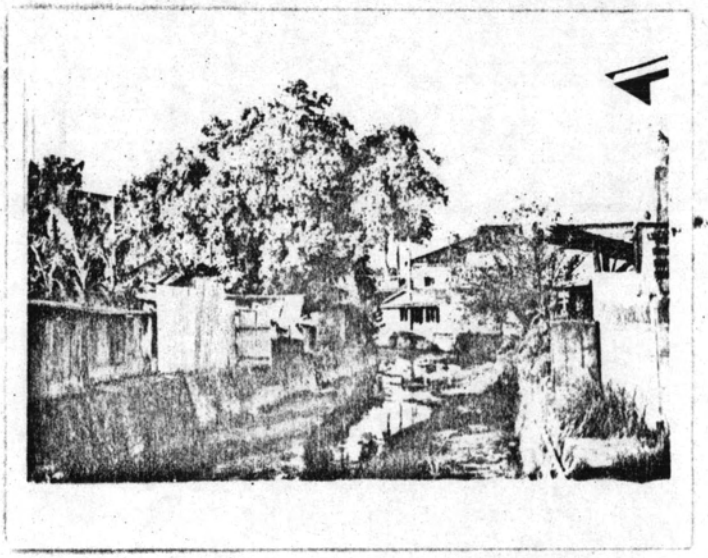

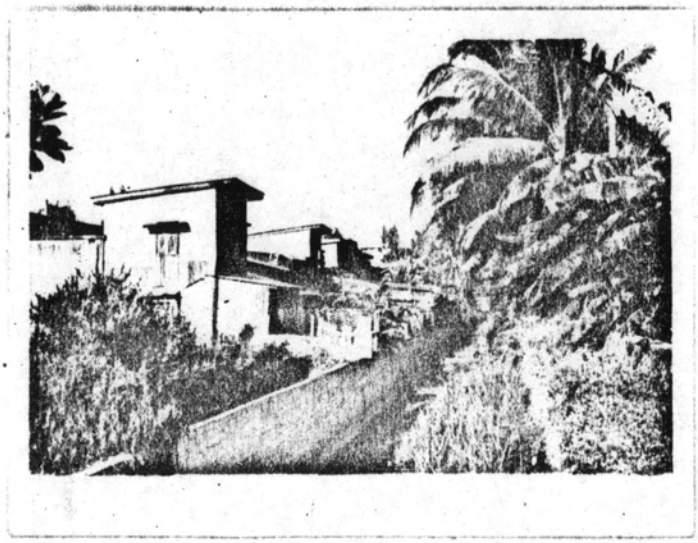

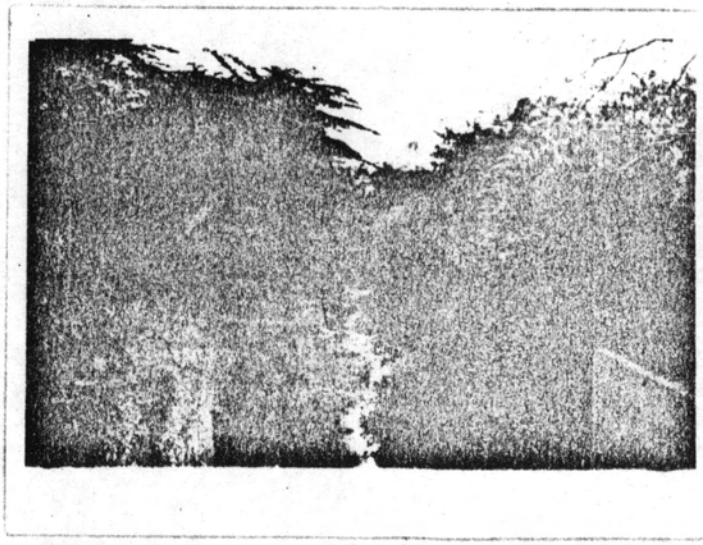

สรุป ระดับของการอนุรักษ์

ระดับต่าง ๆ ของการอนุรักษ์ ได้จากการรวมคะแนนของการให้ค่าแต่ละเกณฑ์ โดยมีการให้น้ำหนักความสำคัญแก่เกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย ดังนี้

เกณฑ์	น้ำหนัก	รายละเอียด	หน่วย
ด้านประวัติศาสตร์	4	- ความสำคัญ	2
		- อายุอาคาร	2
ด้านสถาปัตยกรรม	8	- ความเป็นรูปแบบเก่า	2
		- ความมีลักษณะพิเศษ	4
		- สภาพอาคาร	2
ความเร่งด่วน	8	- สภาพอาคาร	2
		- การใช้ประโยชน์	2
		- ความเป็นเจ้าของ	2
		- การดูแลรักษา	2

ผลสรุปของอาคารควรอนุรักษ์ระดับ 1 คือ ห้องแถวหัวมุมถนนดีบุก - เยาวราช ห้องแถวถนนถลาง ห้องแถวถนนพังงา ธนาคารชาเตอร์ด์ บ้านพักคุณประชา ตัณฑวนิช บ้านพักคุณสิทธิ ตัณฑวนิช สำนักงานทนายความถนนดีบุก อาคารที่ทำการบริษัทเดินอากาศไทย นอกจากนี้มีอาคารควรแก่การอนุรักษ์ในระดับรองลงไปตามคะแนนรวม ดังได้แสดงไว้ในแผนที่สรุประดับของการอนุรักษ์

การวิเคราะห์ค่าของอาคารและพื้นที่เกี่ยวเนื่องในเชิงเศรษฐกิจ

จากแผนที่ 11 แสดงราคาปานกลางของที่ดิน ที่ได้จากการประเมินของกรมที่ดิน พบว่า บริเวณอาคารและพื้นที่ศึกษาอยู่ในราคาระดับสูงสุด คือ 750,000 บาท/ไร่ เท่ากับ 1,875 บาท/ตารางวา ซึ่งเป็นราคาประเมินที่ต่ำมากและเท่ากันตลอดพื้นที่ศึกษา และจากแผนที่ 12 แสดงราคาที่ดินซึ่งประเมินโดยธนาคารกสิกรไทยจำกัด เป็นราคาที่ใกล้เคียงกับราคาซื้อขายจริงมาก พบว่าราคาที่ดินบนถนน ถลาง พังงา ระนอง รัษฎา เยาวราช มนตรี มีค่าสูงมากคือตารางวาละ 15,000 บาท ซึ่งบริเวณหัวมุมถนนดังกล่าวมีราคาสูงที่สุดถึงตารางวาละ 20,000 บาท ส่วนบริเวณที่มีราคาปานกลางได้แก่ถนนดีบุก เทพกษัตรีย์ ภูเก็ต ราคาตารางวาละ 12,000 บาท บริเวณที่มีราคาต่ำที่สุดในพื้นที่ศึกษาคือ ถนนกระบี่ ราคาตารางวาละ 10,000 บาท

ในราคาที่ดินที่แพงมาก การลงทุนมีแนวโน้มจะต้องทำเป็นอาคารสูงเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินให้คุ้มประกอบกับการส่งเสริมภูเก็ตเป็นเมืองหลักของการท่องเที่ยวนี้ จะมีส่วนผลักดันให้เกิดการไล่ที่อาคารที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์แล้วทดแทนด้วยอาคารสูง จึงต้องมีการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์บริเวณนี้โดยด่วน ด้วยการสนับสนุนการพัฒนาใหม่ ๆ ไปในทิศทางตะวันออกของตัวเมืองซึ่งมีแนวโน้มอยู่แล้วในปัจจุบัน

แผนที่

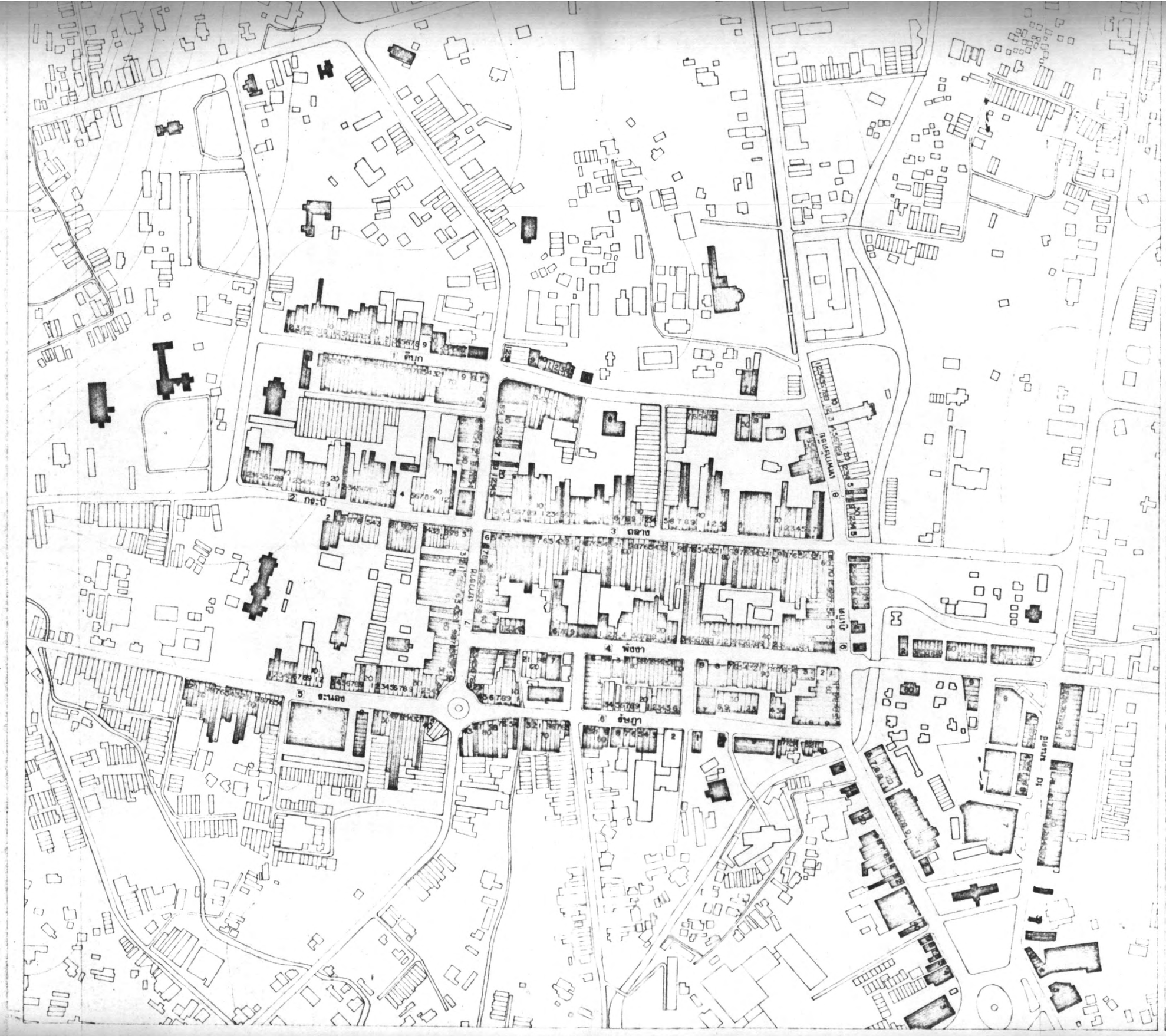

สรุป ระดับของการอนุรักษ์

ระดับ 1 มีคะแนนรวม		75 – 96
2		60 – 74
3		50 – 59
4		40 – 50
5 อาคารสมัยใหม่		

RATING SCALE เกณฑ์	CREDIT	รายละเอียด	CREDIT
ประวัติศาสตร์	4	– ความสำคัญ	2
		– อายุอาคาร	2
สถาปัตยกรรม	8	– แบบเก่า	2
		– ลักษณะพิเศษ	4
		– สภาพอาคาร	2
ความแร่งด่วน	8	– สภาพอาคาร	2
		– การใช้ประโยชน์	2
		– ความเป็นเจ้าของ	2
		– การดูแลรักษา	2

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต:

A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A935108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

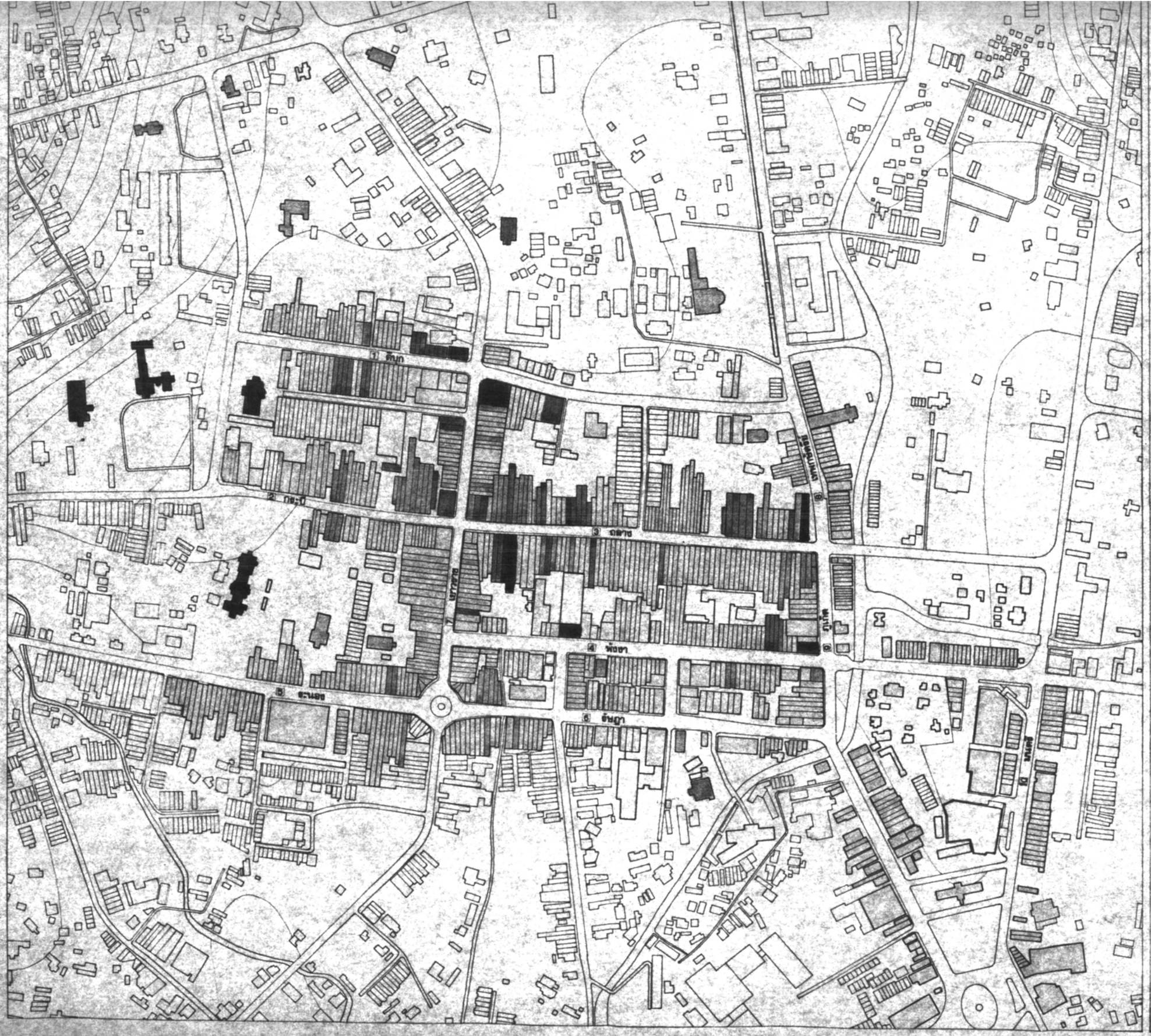

แผนที่

แสดง ผลสรุประดับของการอนุรักษ์

อนุรักษ์ระดับที่ 1

2

3

4

5

เมตร 0 100 200

ทิศเหนือ

ที่มา: ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2518, กรมแผนที่ทหาร
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2516, สำนักผังเมือง
ตารางที่ , รูปที่

ภูเก็ต: A STUDY IN ARCHITECTURAL CONSERVATION BY PLANNING MEASURES.

การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A935108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

สรุป อาคารอนุรักษ์ ระดับ 1 พิเศษ
สถานที่ราชการ

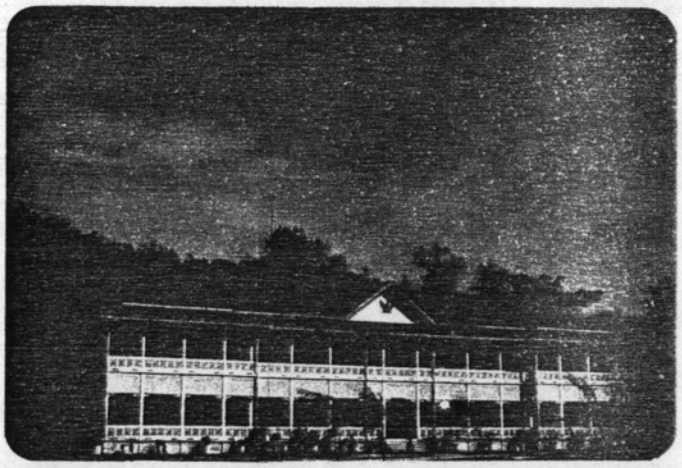

ศาลากลาง

ศาล

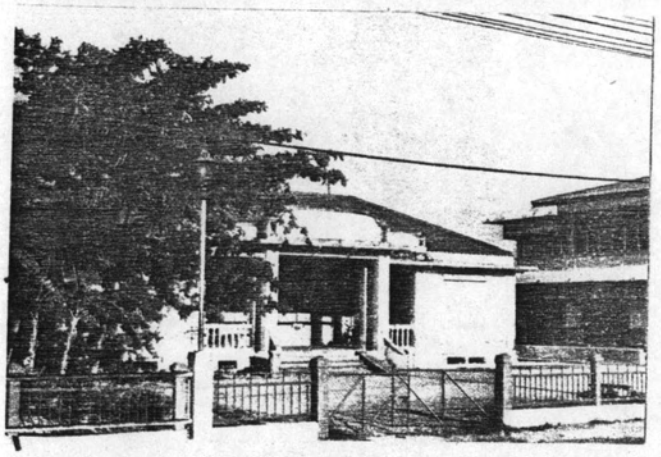

ไปรษณีย

อาคารอนุรักษ์ 1

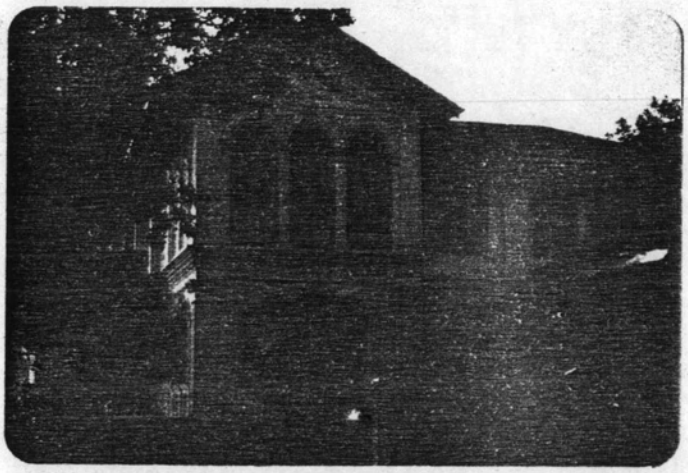

บ้านคุณประชา ตันทวนิช

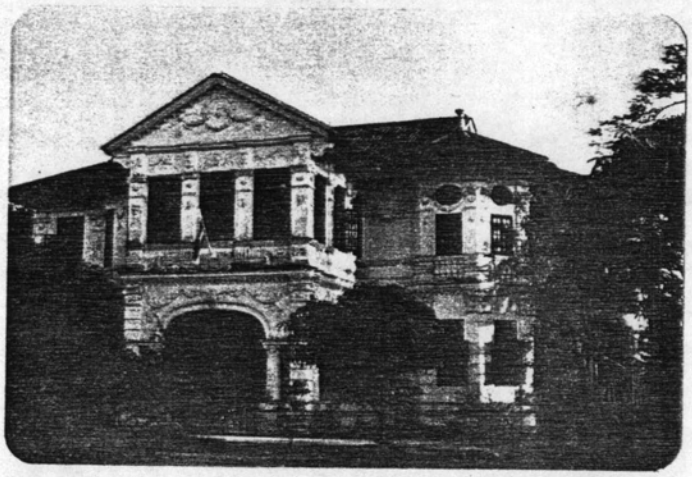

ที่ทำการบริษัทเดินอากาศไทย

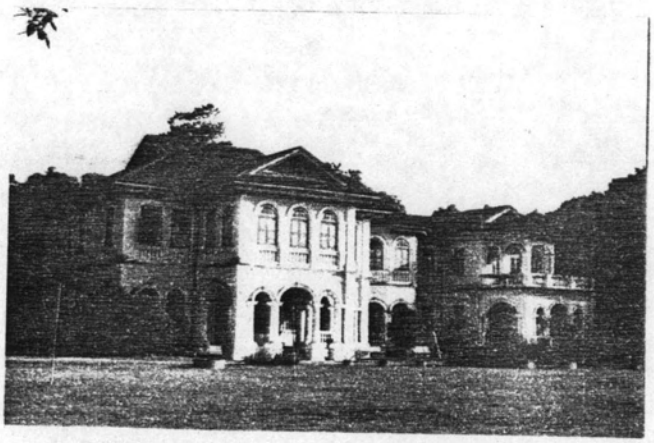

บ้านคุณสิทธิ ตันทวนิช

อาคารอนุรักษ์ ระดับ 1

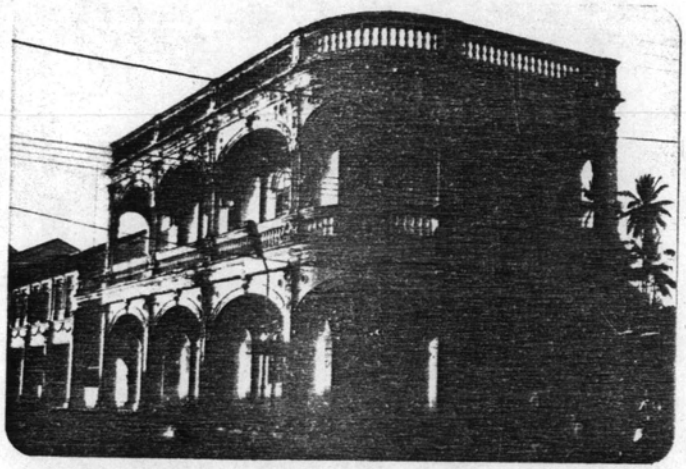

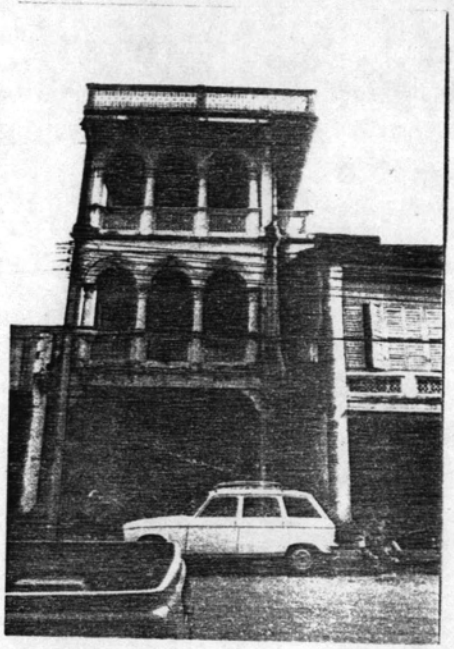

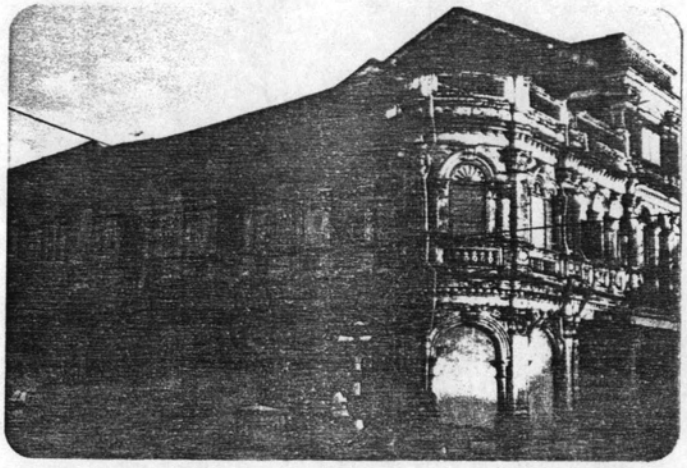

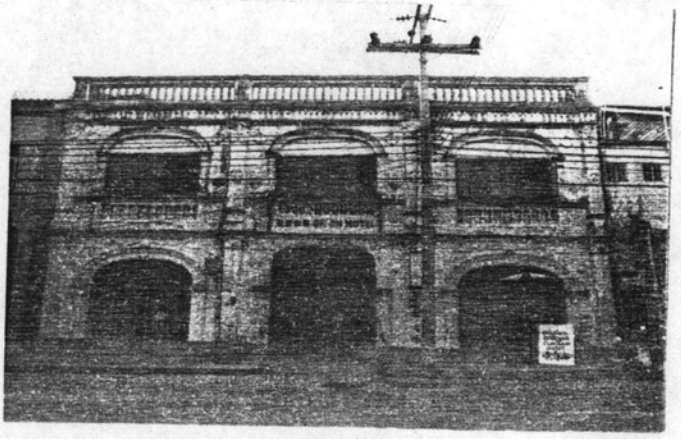

อาคารอนุรักษ์ ระดับ 2

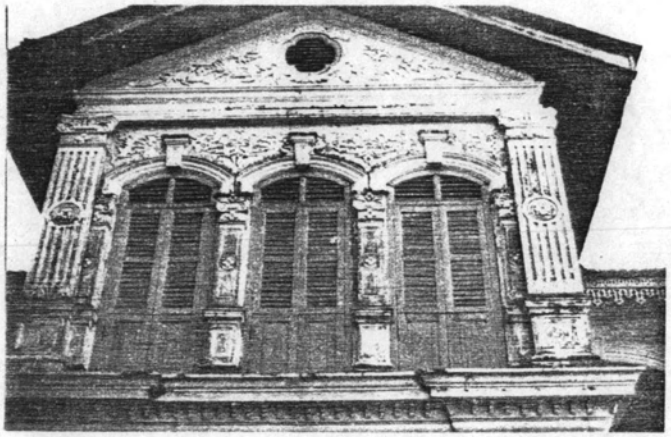

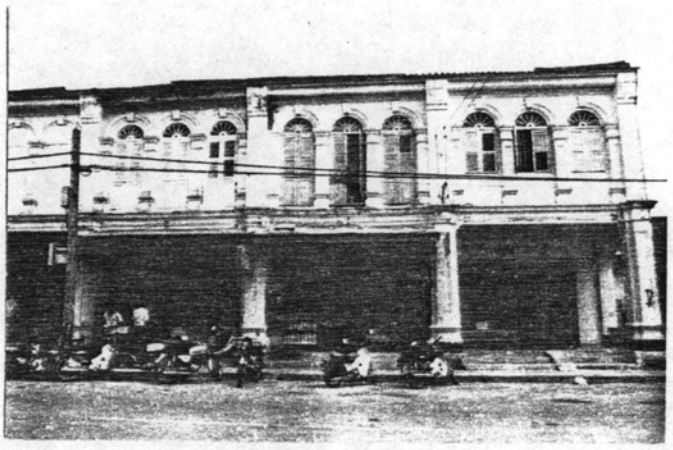

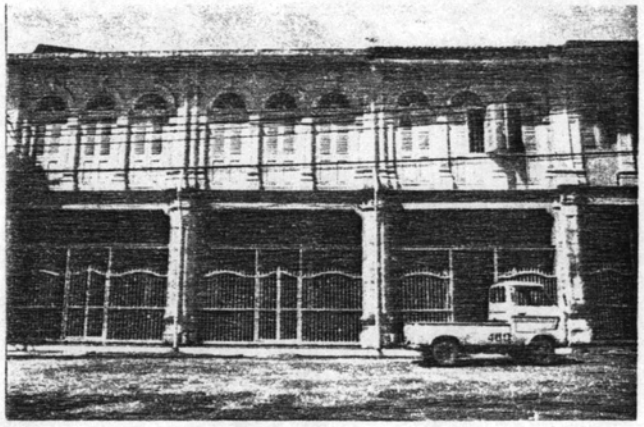

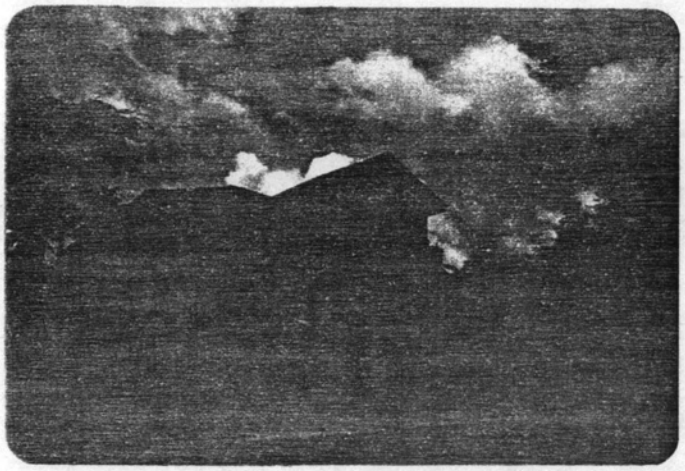

บ้านงานทวี

ธนาคารกรุงเทพ.

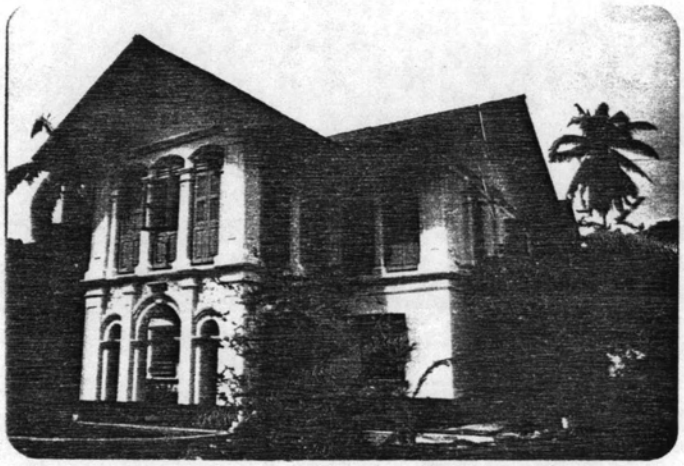

บ้านคลังสังหวัด

บ้านหงษ์หยก

นิติราวค

อาคารอนุรักษ์ ระดับ4

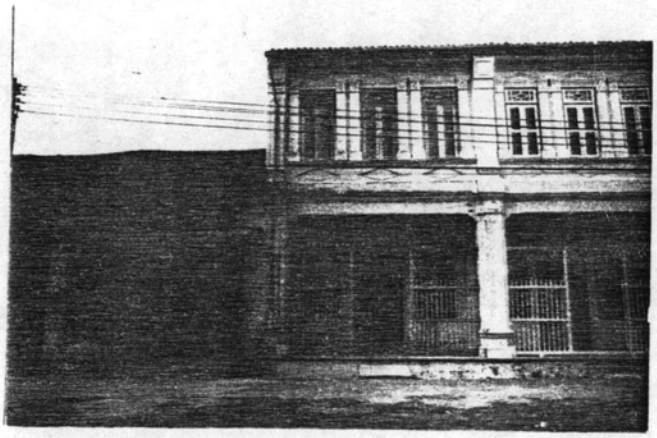

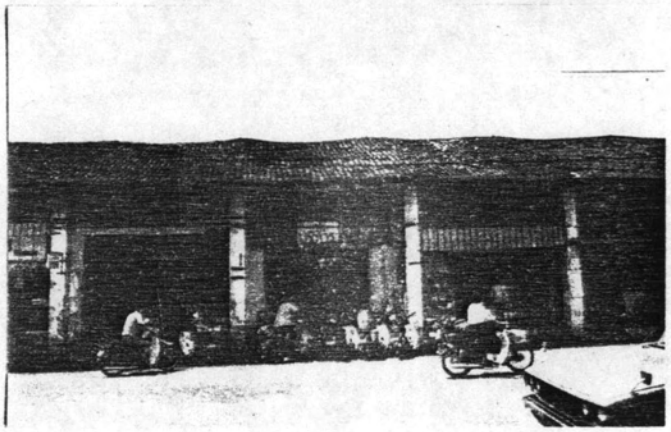

อาคารอนุรักษ์ ระดับ 5

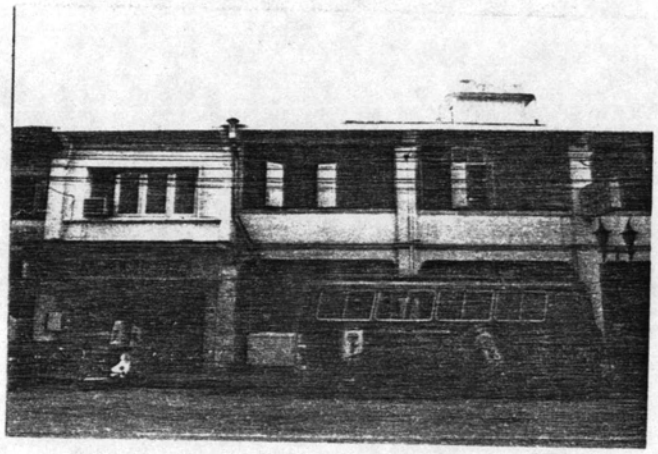

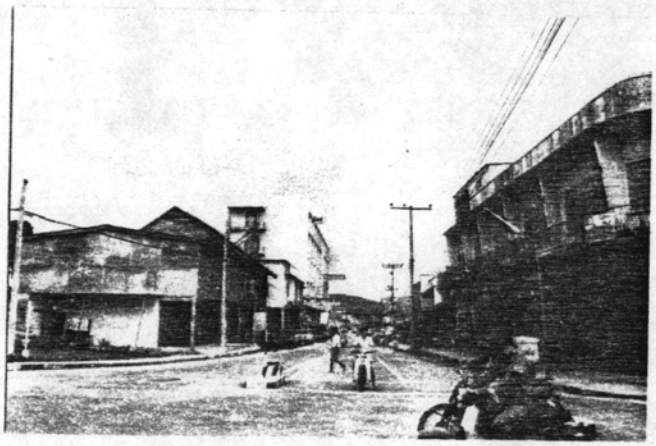

แผนที่ 11

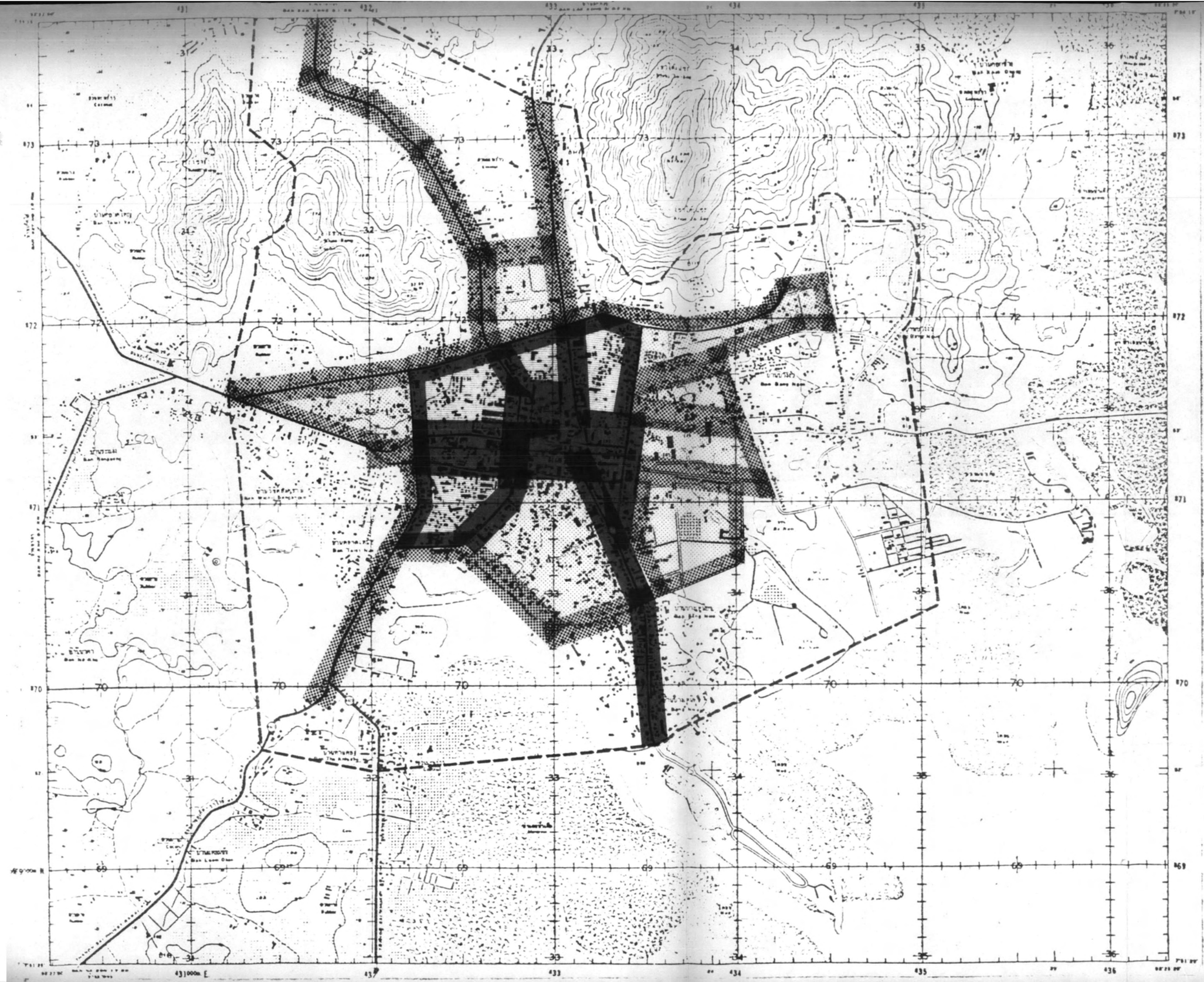

ราคาที่ดิน

ราคาปานกลางประเมินโดยเทศบาล

- 750,000 บาท /ไร่
- 500,000 "
- 240,000 "
- 96,000 "

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มาข้อมูล : กองคลัง เทศบาลเมืองภูเก็ต

ภูเก็ต: การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกวิชาเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2521

แผนที่ 12

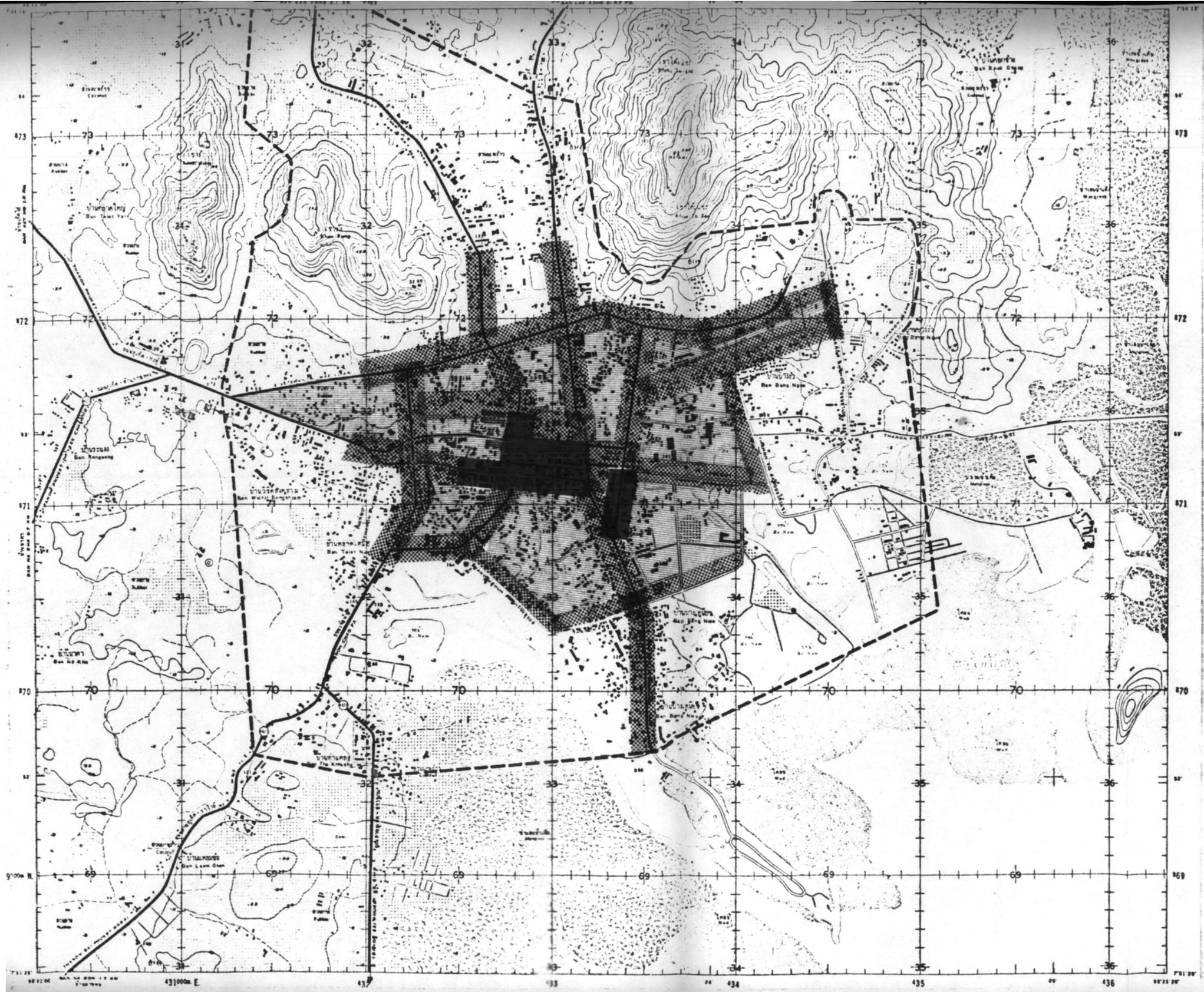

ราคาที่ดิน

- 15,000 บาท / ตารางวา
- 12,000 "
- 10,000 "

ที่มาข้อมูล : ธนาคารกสิกรไทย
สาขาภูเก็ต.

ภูเก็ต:

การศึกษาในด้าน อนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยการผังเมือง.

อาจารย์ที่ปรึกษา อ.เดชา บุญค้ำ
นิสิต A035108 ดุษฎี ทายตะคุ
แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2521